

26

1866-67

ГРУЗИНСКІИ

ДУХОВНЫЙ ВѢСТНИКЪ.

186⁶/₇.

№ 10, 11 и 12.

ГОДЪ ТРЕТІИ

სამართუბლოს

სახსულოელო მახარებელი.

სპირიტი, მისი ჭიფისი.

ხელე-ს წ.

წელიწადი მესამე.

ТИФЛИСЪ.

ВЪ ТИПОГРАФИИ А. ЭФИАДЖИАНЦА И К.

ПОДПИСКА НА „ГРУЗИНСКІЙ
ДУХОВНЫЙ ВѢСТНИКЪ“.

на 1867-68 годъ.

Журналъ „Грузинскій Дух. Вѣстникъ“, издаваемый съ 1-го іюля 1864 г., по утвержденной Св. Синодомъ программѣ, будетъ издаваться и въ слѣдующемъ 1867/8 году.

Цѣна остается прежняя: съ доставкою въ домъ и пересылкою во всѣ города 5 р. за 12 книжекъ, или № №, вмѣстѣ съ „Прибавленіями“ на русск. яз.; безъ доставки же и пересылки 4 р.; „Прибавленія“ (для особо подписывающихся) въ Закавказскомъ краѣ 1 р., а внѣ его — 1 р. 50 к. с. Остающіеся въ маломъ числѣ экземпляры журнала за прошедшіе годы можно получать по 2 р. 50 к. с.

Вмѣстѣ съ симъ редакція убѣдительно проситъ почтеннѣйшихъ оо. и гг., желающихъ возобновить подписку на журналъ, сдѣлать это заблаговременно, дабы дать возможность приблизительно опредѣлить, въ какомъ количествѣ печатать книжки и не увеличить затрудненій, которыхъ и безъ того бываетъ очень много. Въ противномъ случаѣ, т. е. если подписка не поступитъ своевременно, — изданіе журнала будетъ приостановлено до января 1868 года.

Подписка принимается въ редакціи сего журнала, въ квартирѣ редактора, подъ горою св. Давида, и въ канцеляріи правленія тифлисской дух. семинаріи, на имя профессора семинаріи, священника *Г. Хелидзе*.

35

სასინოდო სიტუა ნერსეს ლამბრონელისა.

(გ ა ნ გ რ ძ ე ლ ე ბ ა)

მეორის მხრით იგინი (ბეჩქენი) ძლევად წინააღმდეგობიან ჩუქნ, მიბრუნინი ტეუილსა (ჩუქნსედ) ჭაზრსა შინა, რომელ ჩუქნ, მცნობელი „ერთობისანი“ ქრისტეს მცხოვარსა შორის, მასვე დროსა ვრევთ აწსებასა ღუთაებრივ და კაცობრივსა ბუნებასა, და რომელ შემდგომ შეერთებისა (ერთა ბუნებათა) არა ვსცნობთ უკუჩქ მას ღუთად და კაცად, არამედ ვამობთ, რომელ კაცობრივი ბუნება შეიცვალა ღუთაების ბუნებად (20). გარნა შემწეობითა მადლისა ღუთისათა, ეკლესიას სომეხთა თუთ დასაწყისითგან ვიდრე აქამომდე შორის იყო ესრეთისა უკეთურისა სწავლისაგან; რამეთუ თხზულებანი უოკელთა ჩუქნთა მამათანი, ცხადად აღიარებენ ქრისტესს ღუთად და კაცად. არა, ჩუქნნი (მამანი) არა ჭრცხდნენ ამოდ სიბრძნესა ქრისტეს საიდუმლოდსასა, დაფარულსა ღუთისათანა დასაბამითგან და შემდგომთა ყამთა გამოცხადებულსა სადიდებელად ჩუქნდა. ჩუქნ დაწმენებით ვიცით და ჭეშმარიტად გერწამს, რომელ უკეთუ მკაცრსა ამის სოფლისასა ეცნა ღმერთი ხორცსა შინა, მამა, იესუს მორციქული, „არამცა უფალი იგი დიდებისა ჯუარსუცუჩა“ (ს. 2, 8). გარნა ნათელი წყუდიადსა შინა ხორცისასა სხივებრ ბრძანებდა გამოუთქმელსა ღუთაებრიობასა შინა, და ბნელსა ცილის

(20). „არამედ ვამობთ, რომელ კაცობრივი ბუნება შეიცვალა ბუნებად“. ესე არს სიტყვითი-სიტყვითად თარგმანი სომხურის ტექსტისა

მებელსა, რომელი ჰსდევნიდა ხორცსა უამს ცხოვნების განმზად-
ბისასა, ანა უწინარეს აღდგომისა ეძღო ცნობა მისი. ამასთანავე ერ-
თად გამოცხადებისამებრ სულისა ღმრთისა, ჩუქნ ვიციით ძალიცა ამა სი-
ღუმლოდსა ზე ჰასრიცა მისი. განვაწყოთ ამა სულიერთა საგანთა სულიერნი
შესხმანი: ესე იგი რომელ კაცისა ღმერთ-მიერ იქმნა ხსნილ კაცი, რომელ
სამართლითა ერთისა კაცისათა დაემკვიდრა სიმართლე ყოველთა კაცთა
შორის, ეგრეთ ვითარცა გარდახდომილობითა ერთისა კაცისათა მიუეცენით
სასჯელსა ყოველნი (კაცნი). ჩუქნ ვუწყოთ ესე ზე მივიღებთ, ზე ანა უარ-
გვყოთ მადლსა განხორციელებულისა სიტყვისასა. ვიტყვიით რა, „ერთსა
ბუნებასა“ კორც-შესხმულისა სიტყვისათჳს ჩუქნ მით გამოვჭსთქჳმთ
გამოუთქმელსა შერევნასა წინააღმდეგ ნესტოებისა. ხოლო ოდეს ვამ-
ბობთ: „სიტყუა და კორც-შესხმული, ჩუქნ წმიდის კირილელსა-
თანა ვამტკიცებთ თჳსებასა სხუა და სხუათა ბუნებათა. ვიტყვიით
რა კორც-შესხმულისა სიტყვისათჳს „ერთსა ბუნებასა“, ჩუქნ ანა
შეკრევთ თჳსებათა აწსებათასა, ვითარცა იგინი (ბერძენნი) ჰგონებენ;
ანამედ (ვიტყვიით ამას გამოსათქმელად ვითარცა) გამოუთქმელისა
შეერთებისა ორთა (ბუნებათა) ერთსა შირსა შინა, (ეგრეთვე გამ-
სათქმელადცა თჳსებისა) ღმრთაებისა და კაცებისასა. (გამოთქმან); „ერ-
თი ბუნება“ აწს განმარტება თჳთ შეერთებისა, და აწს განსაზღვრე-
ბისა აწსებათასა, რადცა აწ შეიძლება მიშეებულ იქმნას. და ესრედ
თჳთ იგი უწოდებს თავსა თჳსსა ხან „ძედ კაცისად“ ხან „ზეციით
გარდამოხდომილ ჰურად“, ხან თელიზჳეს მიერ ცნობილ აწსა ღმრთად
გამოხენილად კორცსა შინა“: ნამდვილად ეგრეთვე ჩუქნცა, ოდესცა
„უწოდებთ მას“ ძედ კაცისად“, ანა ვივიწყებთ (მასვე უამს
შინა), რომელ იგი აწს ძე ღმრთისა;“ ანუ ოდესცა ვსცნობთ მას
ღმრთად ზეციით (გარდამოხდომილად)“, ანა ვიჯმნით მისისა ქუჩე-
ბისა შთამოებისაგან: (ესე თჳთ თავით თჳსით) ერთი მერეს
შეხება (21). ესრეთითა სახითა „ერთიცა ბუნება“, თქმული გან-

(... „ოდესცა ვსცნობთ მას ღმრთად (გარდამოხდომილად) ზეციით, ჩუქნ

ხორციელებულ სიტუაციაში, გამოხატულებას მხოლოდ გამოუთქმელსა
შეერთებას შესახებ ჰქონდა, არა დამტკიცებელი ბუნებათა: იგი
მსახურებს განმარტებად გამოთქმისა, და არა განსაზღვრებად არსე-
ბისა. ესრედ, მაგალ., ღმერთსა მიუყვანს გამო მისის სიწმინდისა
ჩუქრულად უწოდებს „ცეცხლად“, ხოლო მიუყვანს გამო მარტი-
ვობისა — „ნათლად“, და მრავალთა სხუათა მსგავსთა წოდებათა ათ-
ვისებენ მას. გარნა არცა ერთი ამა სხელადებათგანი არა გამოხატულებას
მისს არსებასა, რომელიცა არს მიუწითელად: იგინი გამოხატულებას
მხოლოდ მოქმედებასა მისისა ნებისასა. (კითხულ იქმნების): ნუ თუ
ჩუქრულად ვსტოდებთ, რადესცა მიუწითელსა შეცულობით ამა მისწ-
თომელთა სხელადებათა შინა? არა რადეს; არამედ, ვიტყვით რა
ამას, ჩუქრულად მასვე უამსა შინა გვწამს მისი მიუწითელობა და ვიტყვი
იგი. „ერთი ბუნება“, თქმული ქრისტესრედ, არა დამტკიცებს მისსა
არსებასა, მდგომარესა რათაგან (ბუნებათა) არა შეკენსა, არა-
მედ გამოხატულებას მხოლოდ გამოუთქმელსა შეერთებასა მათსა ერთსა
შინსა შინა. უკეთუ გულას-ხმას-გვით გამოხატულებასა წოდებისა
კითხვისავე საგანისა, ვიან რა მაგალ. „ღმერთისა, რომელსა ჩუქრულად
უწოდებთ „ცეცხლად“, (მასშინ ვინილავთ), რომელ იგი მართლად არა
არს „ცეცხლი“, არამედ სხუა მიუწითელი არსება, გარნა ესრეთ
წოდებულ არს განმწმენდელისა თვისისა მოქმედებისა-მებრ. თანასწო-
რითა სხითა ქრისტესიცა, რომლისათვის ჩუქრულად ვხსთქვით „ერთი
ბუნება“, არა ძალ გვიძს, და სრულებით არა გვსურს განსაზღვრება
ესრედ, რადესცა ვხსოვდავთ გამოკუთვლასა მისსა: (ერთი ბუნება), ვი-
თარცა ჩუქრულად ვსთქვით, გამოხატულებას გამოუთქმელსა შეერთე-
ბასა. განსაზღვრებით რა მას, ჩუქრულად ვხსოვდავთ მას შინა რათა ბუნე-

არა ვიფიქროთ მისისა ქრისტესიერისა შთამოებისაგან: (ესე თვით თავით თვისით) შეუდ-
გება ერთი მეორესა“. ესე არს ნამდვილი თარგმანი ნერსესის სიტყუათა, რომე-
ლიცა შეიძლება შეამოწმონ სომხურის ენის მცოდნეთა.

ნისა ნერსესისას (26), რომელსა თქუენ ჰირად ჭსენობდით და რომლისა აწ თქუენ გამოსხნდებით მოწათუებად და აღმაშენებლად მის მიერ დადებულს სათუძველზედ? ყოველთა ამა (კაცთა) მოიფიქრეს, ხოლო შემდგომ გამოსთქეს ჭაზრი, რომლისა აწსებაში მოუვანასა თქუენ შეუდექით და მით გსურსთ გამოსრდა ღუთის ეკლესიისა. მათს მხარეზედ იუენენ მწავალნიცა სხუანი ჩუენთა მამათაგანნი და მამათ-მთავართაგანნი ჩუენისა ერისანი, რომელნიცა ცნობილ არიან ყოველთა განათლებულთადმი და მადთა, რომელთა თავი დაუდეს სწავლასა მათთა თხუზულებათა. სისუსტე რომელთაჲ არ მამლევს მე ნებასა განსვლად საზღაურთაგან (ზრდილობისა); მისთვის ჩუენცა, თანა შეწყენითა მადლისა ღუთისათა, ვცდილ აბდით დამტკიცებასა ჩუენ მიერ თქმულისასა მოწობითა მხოლოდ ზემოჲ სხუენებულთა კაცთათა.

დაად, იუენენ ისრეთნი, რომელნიცა აღიჭურვებოდნენ ჰირის-ჰირ უკანასკნელთა: ისინი ჩემდაცა უწყებულ არიან; მე ვიცი ყოველი მადლი მათთა შესიტყვებათა და ვიცი, თუ რასა შინა შეიცვლიან

მის სახელსა. „წიგნი ლოცუათა“ გრიგორი ნარეკელისა არს ერთი მხოლოდ სომეხთ ლიტერატურასა შინა წიგნი, რომელსა ჰქონან აურაცხელი სიმრავლე გამოცემათა

(26) ორატორი გულის ხმობს აქა ნერსეს მეოთხეს შნორხალსა (ლიტურგისაგან შნორხ ჯიორი—„მადლი“ და ლი II— „სავსე, აღსავსე“), რომელსაც კარგათ იცნობს რუსეთის სამღვდლოება თარგმანისამებრ მისთა თხუზულებითა რუსულ ენაზედ და გამოცემულისა 1847 წელს, სანკტ-პეტერბურლსა შინა შესავალით: ისტორიულნი სახსოვარნი სარწმუნოების სწავლის სომეხთ ეკლესიისა, თარგმ. ხუდაბაშევისა“. წმიდა ნერსესი უცილოდ ეკუთვნის რიცხუსა არა მრავალთა შესანიშნავთა სასულიერო პირთა თვისისა დროისასა. იგი აღვიდა სპატიარხო ტახტსა ზელა 1166 წ. და იპრობდა მას 1173 წლამდე. განგრძობასა შინა ყოვლისა ამა ეამისასა იგი დაუღალელოდ ჰმოქმედებდა და შრომობდა სასარგებლოდ შეერთებისა ორთა ეკლესიათა—საბერძნეთისა და სომხისასა,

იგინი. თუმცა კაცნი იგი აჩიან წმიდანი და ბრძენნი, გარნა შეკვეთებ, რომელ იგინი არა ნამდვილად შესდგომიან კანონსა სიყვარულისასა, რომელ მათ არ შეუჩინებიათ თავისა თვისსათვის გარდახდომილებად შეწყვეს ქრისტეს ეკლესიის ერთობისა ამაჲ ჭაზრებითა, რომელთა მიერ იგანი კადნიერად გამოდიოდნენ. საშუალობითა თქუნილთა ლოცუბათათა მიტოვოს მათ ღმერთმან ესე დადი გარდახდომილება მათი და შეტოვოს და მისცეს დავიწყებასა ბოროტი გულისთქმისა, რომელი აქუნდათ მათ ესრედ ბევრითად! რამეთუ ჩუნი ვხედავთ ვითარმედ ნათურად ამისა იყო მხალხლად შეუჩინებია ქრისტეს სახელისა, რასა შინა აწ მრავალნი აღლესილ აჩიან. არა ძალ-ძიძს შეკვეთებათაჲთა ჩემთა ცრემლთაჲს ედეს ვხედავ სიძულელსა, რომელ უამიერის ჩუნი უფლებისაჲს გარდაქცეულსა ბუნებად, — სიძულელსა ერთადმი ქრისტესანეთა და მათის ეკლესიისადმი: რომლისა გამო უკედრებითა ჭაზრდიან რა გულის-თქმისა თვისსა მტერობისადმი, იგინი თუიჭობენ რათა შეიქმნენ შურის-მძიებლებად ქრისტესთვის. უგუნურება მათა მიიხწყვა იქამდისინ, რომელ ედესცა მათ ესმისთ სხუათა ერთაჲს კანონიერი აღსაჩება საწმინდოებისა, თითქმის აქაც არა ჭსურსთ შთამოსვლას სიყვარულამდინ, არამედ გამოდიან სხუა ჭაზრით, სახელ-

მეფობისა იმპერატორისა მანუელ კომნენისასა. ამისგან მოჰხდა შესანიშნავი მიწერ მოწერა, რომელსა მკითხველი ჰპოებს 121—128 გუერდზედ ზემორე სსენებულისა თხუზულებისასა შორის წარმომადგინებელისა სომეხთ ეკლესიისა და თავისა ვიზანტიის იმპერიისა. ამა მიწერ-მოწერასა შინა ნერსესი სჩნდება ღოდ ღუთის-მეტყველად, რომელსაც ღრმით უსწავლია ღოდმატი თვისსა ეკლესიისა, რომლის აღსსნა წინაშე იმპერატორისა მიიღო მან თავსა ზედა თვისსა. შეერთება ესე არ მოჰხდა პირველად მისთვის, რომელ მალე მოჰკუდა ნერსესი, ხოლო მეორედ მისთვის, რომელ აღმოსავლეთის სომეხნი არა სრულიად თანა გრძნობილ ექმნენ მას რაჲცა მოფიქრებულ იყო ამა საქმისათვის მათი დასავლეთის ერთ მემამულეთა მიერ მცხოვრებთა კილიკიასა შინა, სადაცა მას ღროსა იმყოფებოდნენ ტახტიცა სომეხთა და კათედრაცა კათოლიკოზისა.

დობრ, რადგანაც მათ ჭსდულთ ჩუქნი ერი, მისთვის ჩუქნიცა უნდა მოგიძულათ იგინი; რადგანაც იგინი შეგვიწოდებენ, გვექნენიან და გვეყვებიან ჩუქნი, მაშა ჩუქნიცა უნდა ვეყვებოდეთ მათ.

გვითხარ, ბრძენო, ეს სად ისწავე განგუწება წყლულებისა წყლულებითა? მოციქული ჰაკლე აკურთხედა თვსთა მწუკვართა, თვთ ნებობით მიიღებდა თავსა ზედა თვსსა დეგნულებსა, ილოცვიდა თვსთა ცილის მწამებულთათვს, და მსგავსითა ღოცვებითა ყოველი მსოფლიო ჭყო თვს მოწათუებდა; ხოლო შენ, მის შედგომილსა, ვინ გასწავა მიგება ბოროტი ბოროტისა წილ? ნუ თუ არა უწეი, რომელ ტეცხლსა აქრობს წყალი, და არა ტეცხლი? რომელ მზვარობასა და მშვიდდება სიმდაბლითა, და არა გულარძნილობითა; რომელ ბოროტი იძლევის კეთილითა, და არა ბოროტითა? ხოლო უკეთუ შენ არ დასდეგ ამას ყოველსა, უკეთუ შენ უცხო ხარ სიმშვიდისა, უკეთუ შენ მოკლებულხარ სიყვარულსა, მაშ რაგორღა შეგიძლიან მოთხროვან ამისი წინააღმდეგისაგან შენისა? ნუთუ ჭთვიქრობ რომელ ბოროტმა, დაუტევა იგი და გამოცდის მხოლოდ შენ? არა, (შენს წინააღმდეგობსა) აჭყს ისეთივე ხოცვი, რაგორც შენა; იგი არს ისეთივე მონა სიძულილისა, რაგორც შენა. უკეთუ ამასთან მოვიხსენებთ, რომელ შენ განვარდი მისგან, და არა იგი შეგან (27); მაშინ ვინილავთ, რომელ შენ ჰირველ მოიძულე იგი, და არა მან მოგიძულა შენ. მო-

(27) ორატორი ანიშნებს ყოველთაღმი უწყებულსა ისტორიის ფაქტზედ, სახელდობრ მასზედ, რომელ წმიდა გრიგორი, სომხითის განმანათლებელი, ხელდასხმულ იქმნა ეპისკოპოსად წმიდისა ლეონტის მიერ კესარიელის 302 წელსა. ამა დროდგან აღსვლადმდე საპატრიარქო ტახტსა ზედა შაჰკისა, ესე იგი 384 წლადმდე სომეხთ მღუღელთაშთავარნი მიიღებდნენ ხელთდასხმასა კესარიის კათედრისაგან (იხილ. ჩემი თარგმ. საზოგადო ისტორიისა სტეფანოს ასოხივისა წიგ. მეორე, თავ. 1 გვერდ. 49). შაჰკ იქმნა აღყვანილ საპატრიარქო ტახტზედ ბრძანებისა მეზრ სომხითის მეფისა, პაპასი. ამა დროდგან, მაშასადამე, საიერარხო კავშირი შორის სომხითის და საბერძნეთის ეკკლესიათა დაირღვა საუკუნოდ.

ვიხსენებ სიტყუათა ჰავლესთა: „შენ ბუნებითისა მისგან მოეკუჭტოე
ველურისა ზეთისახილისა, და გარეშე ბუნებისა დაემეცნე კეთილსა ზე-
თისახილსა“ (რომ. 11, 24); რამეთუ არა შენ მას, არამედ იგი,
რომელიცა ოდესმე იყო ფესუად, გზიდვიდა შენ თავსა ზედა თვისსა,
და რადგანაც ჩუქნ ეხლა ვხნდებით განკარდნილებად, მისთვის იგი
მოიძულებს სჯულსა სიუჭარულისასა, უცქერის ყოველსა ამას მტრუ-
ლად, მასთანავეცა ითხოვს ვალსა ჰატვიის ტემისასა თავისადმი თვისისა.
არა შეცადინებან ძლევად ბოროტისა კეთილითა, მოიძულა მშობლიუ-
რი ზრუნვა და გამოაცხადა თავი თვისი მტრად ჩუქნდა, უმოჩილო-
თა შვილთა (28): ამან შესძინა ღრმა წყლულება რჩივე მხარეს!
გარნა ნუ უკუჭ ჩუქნ სამარადისოდ დაჰშობით ესრეთნი? ნუ თუ
შემდგომშიაც გამოვიდებთ ესრეთსავე ნაყოფსა უკედრებათასა? ნუ თუ
ღვარძლსა, დათესილსა ბოროტისა მიერ ჩუქნ შორის, დაუტევებთ
ჩუქნ იმა ღრმადე, კიდრემდის ანგელისნი მომიკან მას დასაწი-
ლად ტეცხლსა შინა? ნუ თუ, მცოდნენი კანონიერისა აღსარებისანი (29),
ხელთაძღუანვილნი მხოლოდ მიბრუნდითა ჩუქნულებითა, უარ კჭყოფთ
სიუჭარულსა? — არა, ძმანო, გეკედრები თქუქნ, რათა არა იფიქროთ
ესრედ. კეთილ-არს თავდაბლობა; ჰირველად ჩუქნ უცადნეთ მოპოებად
განწყობილობისა (ჩუქნთა წინააღმდეგთა). გვსურსა ვიყვნეთ საყვარ-
ელნი? — ჩუქნ ჰირველ განკადრიერთ სიუჭარულად. ვისმინოთ მოძ-
ღურისა ჩუქნისა ქრისტესი, რომელი იტევის: „ყოველი რომელი
გინდეს თქუქნ, რათა გიყონ კაცთა, ეგრეცა თქუქნ ჰყავთ მათდა მი-
მართ“ (ნატ. 7, 12, 13. 6, 13.). ჰირველ იწყეთ თქუქნ, და მა-
შენ მათი ნებაც მოვალს შემწედ თქუქნდა. ჰირველ ჩუქნ შევიქმნათ

(28) ნერსესი წარმოადგენს საბერძნეთის ეკკლესიას „ღედად“, ხოლო შედ-
გომილთა სომხის ეკკლესიისათა „შვილებად“ მისა, რომელიცა ეხლა არ მიმ-
ღებლობენ თავთა ზედა თვისთა უფლებასა მისსა.

(29) ესე იგი „კანონიერსა აღსარებასა“ საბერძნეთის ეკკლესიისასა.

წყაღად მშვიდობისა და პირველად მოკრწყოთ სამოთხე თანხმობიძს. არა იგი აღასრულებსა სჯულსა ქრისტესსა, ვინცა აღიღებს ტვირთსა მოყუჩისასა? არა აღიმაღლებსა თავსა თვსსა იგი, ვინცა პირველ იმდაბლებს თავსა თვსსა (მატთ. 23, 12; ლუკ. 14, 11)? ნუ უკუჩხუბნ არ ვიცით რომელ ვინცა ჭთულობს სრულს სიყვარულსა, იგი არ ეძიებს თვსსა? დავეცვათ შეუხებულად სჯული მამათა ჩუხნთა; გარნა სურვილისაგამო დახურობად ჩუხნ გარდამოცემით, ნუ დაკარგვკოთ ჭსჯულსა ღუთისასა. დასცხრეთ ცთუნებად მოყუჩასთა ჩუხნთა: შევიქმნეთ (სახქაროდ) მათოვს მკურნალებად. ვსცეთ მათ ადგილი გულსა შინა ჩუხნსა, და ჩუხნ დავიხურობთ მათ. ხშირად ავად მეოფსა ეწკვა ხელმე უბედურება ამისათვს, რომელ ვერ მიხვდებიან ხელმე თვისებასა მისის წულულებისა; გარნა ოდესცა იგი ცხადია, მაშინ მან უნდა დაიმდაბლას თავი თვსი, რათა მიიღოს გურნება, ხელო უკეთუ თვთ ჩუხნ შეურაცხ ვჭყოფთ თავთა თვსთა, მაშ რადღა გიჭერთ თქვენ გამოაქვეყნოთ (ჩუხნი წულულება)? ჩუხნ ვართ ძენი ერთისა და მასკუ დედისანი, ჭ მისთვს დავიცვათ თავნი თვსნი ჭარისაგან, რომელ ჩუხნდა ძალ უძსთ წინა დაგვიდონ სიტრუვე ჭ ცთუნება, იგინი არიან ძმანი და არა მტერნი. ჩუხნ უკუჩხუ მოვალე ვართ დასასრულ ვსცნათ დათესილი ბოროტისა მიერ ცილისა წამება, რომელმან დაამყარა ჩუხნ ძმთა შორის მტრობა. ჩუხნდა ბრძანებულ არს: „მზე ნუ დაჭკალნ განრისხებასა თქუხნსა“ (ეფეს. 4, 26). მოვიხსენოთ ყოველი სიდიდე ჩუხნისა გარდახლომილებისა წინაშე სჯულის ამის, და მივიღოთ სინანული. გამოვაცხადოთ მანქანებანი ბოროტისანი, და დაუჭუაროთ იგინი კდემულებითა. ძალ გვიძსა მოლოდებად მოტეკებისი ღუთისაგან ჩუხნ, რომელთა გვასწავეს მიტეკებად წინაშე უფლისა, და რომელნიცა ვჭყოფნით (ქმნად ამისა) — და გვასწავებს მიტეკებად არა ხლო ქრისტისანობრივთა ძმთადმი, არამედ წარმართთადმიცა!

„ნუ დრკუ იქნები სიმაწთლესა შინა შესსა, გვასწავებს ჩუხნ ერთი მამათაგანი, რომელმა კარგათ იცოდა მანქანებანი ბოროტისა-

ნი. დიდ ხანს უნდა კსტობოდეთა სწორე გზასა ზედა და კიმეოფებოდეთ
თუნიერ სინანულისა? მტერი ერთგვის უკვე გამტყუნებული, კუალად
დაიფაროს კდემითა. ხელგუნურად დაგებულნი მახენი, უკუტ გამოაშ-
კარკებულნი, არ უნდა კუალად დაშთდნენ დაფარულად, აღსრულებითა
მცნებისა ღუთისა ჩუტნისათა გაკუსწროთ მტერთა ჩუტნთა მეცნიერე-
ბასა შინა? „უფროს მტერთა ჩუტნთა,“ ილოცვიდა წინასწარ-მეტყუ-
ლი, „მეცნიერ მუაკ მე მცნებათა შინა შენთა“ (ფსალ. 119, 98). მე
კრატხ სსსარკებლად ჩუტნთჳს ლოცუასა ამას განსაკუთრებით აწ რათა
წინააღმდგომის გულის-ხმის-ყოფითა სიყვარულსა ღუთისა მიმართ
არ გაკხდეთ ჩუტნ ღუთის მოძულენი. ვიდრე აქამომდე ბოლოტი
საკმაოდ უკვე გირეკდათ თქუტნ სწორესა გზასა (მატყუვარის ახსნი-
თა) მცნებისასა და იძულებულ გყოფდა ჩუტნ სულად სიბხელესა ში-
ნა, რეტა ნათელსა შინა. ამიერიდგან მივსტეთ დასჯასა ცილის-მწა-
მებელი ჩუტნ, როგორც (ესე. იყო) დასაბამად. მთვარი სოფლისა ამის
უკვე დისჯილ არს ძმანო; სიყვარული და მშვიდობა განახლებულ არიან
მატხორისა მიერ ჩუტნისა: სიყვარული არა ერისა თჳსისა ერი-
სადმი, არამედ ყოველთადმი ქრისტიანეთა, გამოჩენილთა ქრისტეს
მიერ ერთ ერად, და მშვიდობა შემაკავშირებული ყოვლისა, გარდა-
მომაკლინებული მადლისა თავისაგან და განმარტვლებული მისი ყოველთა
წევრთა ზედა.

თავი ჩუტნი არს ქრისტე; მაშა რისათჳს ჩუტნ წევრნი ერთისა
თავისანი განვიყოფებით ურთიერთისაგან? ვიკნებითა ჩუტნ წულულებითა
გაკვტურნოთ ერთმანერთი; ვსარკებლობთა სიმრთელითა?— ვინარკებდეთ
ამა ვასხებათსა ბედნიერებასა ზედა. ნუ ვიქმნებით უნდობელნი ორ-
ვე მხრის გულტკიუნეულებისადმი; ხოლო განსაკუთრებით მოვიძულეთ
უმჯობეს შეკრატხვა ერთის წევრისა მეორეზედ. უკეთუ თქუტნ გე-
ბავსთ, მაშა მეტა ამა უკანასკნელსა შემთხვევასა შინა ვიქმ ვირუთნე-
ბელსა გარჩევასა: გამსგავსოთ ძმანი ჩუტნნი თჳლსა, ხოლო თავნი
ჩუტნნი—ყურსა. მისთჳს მხოლოდ, (რომ ჩუტნ არა ვართ თჳლნი,

უნდა ითქვას) რომ ჩუჭნი არ ვეკუთნით ერთსა და მასვე გუამსა? მაგალითი ესე სავსებით გამოსთქვამს ყოველსა ძალსა ვითხვისასა. იხილეს მათ, ჩუჭნი მხოლოდ გვესმა; მათ გვასწავეს ჩუჭნი ისა რაღაცა თვით იხილეს. იგინი პირველად წარვიდნენ მიგებებად სწავლასა ქრისტიანსა და მას საფარველსა ქუჭრე ყოველგან შიდა — იქმნენ. ვიტყვი მასცა, რაღაცა არა სრულებით ვგონებ იყოს უადგილო; პაკლემ დახეკა კენახი, მამათა ჩუჭნითა აღვსილთა სულთა წმინდითა მოწვეუს თვს დროსა წუღითა. ხოლო დემეტრის აღაოქმინა. ჩუჭნცა ეტრეთვე ვართ ერთი ვაზთაგანი ამა კენახისა და მას ზედა უკვე შემოსილ ვიქმნენით ფურცლებითა და უვაკილთა. მათ პირველად თავთა თვსთათვს დაამტკიცეს კანონნი და სჯულნი, და შემდგომ გარდამოგვეცეს ჩუჭნი იგინი. მათ პირველად აღსარდნეს თავნი თვსნი საღმთოთა წიგნთა შინა, შემდგომ უკვე იწუეს სწავლა ჩუჭნი (30). მადლმან დუთისამან განისვენა ქალაქსა ზედა მათსა და მხარესა და ვიდრე აქამომდე იფარავს მათ შეურყევლად.

და ესრეთ ძმანო, გვედრებით თქუჭნი, რათა არა ვასუხუგოთ ვითარცა კადნიერთა შვილთა მათ, რომელნიცა, გვიძულებენ რა ჩუჭნი ცთომისა შინა, სცდილობენ ჩუჭნისა გამართვისათვს. (თვსს რიგზედ)

(30) ორატორი ამა სიტყვებსა ქვეშე გულისხმობს დაწესებულებათა ეფესოსის კრებისათა, მოტანილთა სომხითში მოწაფეთა მიერ წმიდისა სააკისა და თარგმანსა საღმთოთა წერილისასა ბერძულის ენიდან, რაღცა ქმნულ იყო 433 წელსა უფ. პატრიარქისა სააკის მიერ და მოწაფეთა მისთა (იხილ. ჩემი თარგმ. სომხითის ისტორიისა მოსე ხორენისა წიგ. 111, თავი XI, გვერ. 220). შევნიშნოთ, რომელ დაბადება პირველად თარგმნილ იქმნა სომხურს ენაზედ სირიის ენისგან მეფობასა ვარამ-შაპუხისასა 312 წელსა იმავე წმიდის სააკის მიერ; გარნა რადგანაც თარგმანი ესე შემდგომ აღმოსჩნდა არა კმა საყოფლად, მისთვის წარმომადგინებელნი სომეხთ ეკკლესიისანი იძულებულ იქმნენ მიმართვად თარგმანებისადმი სამეოცდა ათთა მთარგმნელთასა (იხილ. მოს. ხორენ, წიგ. 111 თ. IV გვერდ. 211).

გეგანეთ თანა შემწობითა საღმთობათა წიგნათა სიყვარულით გან-
 კურნებად იმა წინაღმდეგობის წყალობათა, რომელთათჳს ჩუენ ვიდრე
 აქამომდე ესთრგუნავდით მას სიძულილითა. (მოკისსენათ რომელ)
 მათი სინაჲ ჭშობს და ყოვნიებასა, რომელი ჭხდის მათ უტკეკლად რომ-
 მელ მზვარობობა აღვილად მიიყვანს დავიწყებისადმი მცნებისა, რად-
 თა იგინი ამჰარტავნობენცა; რომელ სიმდიდრე განდამაქცევს-
 ლი კაცისა მონად ჭხდის მათს ამჰარტავნებასა; და რომ-
 მელ დასასრულ სწავლას, რომელსა იგინი ჭრცხვენ ღებად და რომელ-
 ზედაც დაშვარებულ არიან, იქმონენ მათ ამაყებად. და მისთჳს ნუ გან-
 ვახურებთ ამა გულს-თქმათა, არამედ გულ-ტკივნულ ვიქმნეთ მათდა
 მიმართ; ნუ შეურაცხ-გვყოფთ, არამედ განგვკურნეთ იგინი; ნუ გეგან-
 რით მათ იმაობითა, არამედ შეგვიწივებთ; ნუ განგვიცხავთ მათ, არამედ
 ნუგეშინის ესტემათ მათ; რამეთუ მე უწყი, რომელ ესრედ იქცევიან
 წიკრნი, რომლებად ჩუენ ვიწოდებითცა და კამჰარტავნობთ თავისა მი-
 ერ ჩუენისა, ქრისტესა. თჳალი მოსდრკეს ყურისადმი, და ყური შეი-
 ქმნას მოძღურად თჳალისა. უკეთუ თჳალი განსდრკა მისგან, რადცა
 განდაცემულ იყო მისდა, მაშა გჳაღად ისწავოს; ხოლო უკეთუ მან
 დაიცვა იგი შეუხებლად, მაშა განმართოს შეტომას (ყურისა) ჯერ-არს
 არს ხოლო არს დაუფნებად, არამედ თითქმის დაშურებად და მიღუ-
 ბად კურნებისა. ქრისტესა ჭშენის მაღლობა განკურნებისათჳს; ჩუენ
 რჩივე მხარენი, შეკადგენთ მისს გჳამსა: ნუ უარ-გვყოფთ უკვე გან-
 კურნებასა ქრისტესსა. საზოგადოებას ჩუენისა მორჩენისათჳს მიეტეს
 დიდება მცხვარსა ჩუენსა, მაშინ რომდესაც ავად მყოფობაში სმე-
 ნილ იქმნების უკედრება.

ჲი, ვითარ დიდ არს მაღლი, წილ ხდომილი თქუენდა, მშვი-
 დობის მყოფელთა, ჭეშმარიტთა ძეთა ღმთისათა. „ნეტარ იყუნენ“
 იტყვის მახარებელი, „მშვიდობის-მყოფელნი, რამეთუ იგინი ძედ
 ღმთისად იწოდნენ“ (მატთ. 5, 9). გესმისთა უტყუარნი აღთქმა, მი-
 ტემული თქუენდა უფლისა მიერ? განმხეკდით ამა მისთანა სსსო-
 ბისა, თქუენ, საყვირნო მსოფლიოდასანო! აღკვდით, კეთილ მაუწყე-

ბელსი სიონისაჲ, მალაქსა მთასა ზედა სახარების (ჴეშმარებო-
სასა); აღამაღლეთ, კეთილ-მაუწყებელსი იერუსალიმისაჲ, ხმა თქუნი-
ნი; აღამაღლეთ იგი, ნუ შეშინდებით (ძალისაგან) გარდამოცემათა. თქუნი
— მაუწყებელსი მშვიდობისაჲ, რისა გრცუენიანთ? თქუნი სხნდებით მს-
გავსებად ქრისტესა ჭ მოწიობითა მისთჳს, რაჲსათჳს უკუნი სწითლდებით?
თჳთ მოციქულნი ჰაკლეკეტუკის თქუნი: „ჴი ტიმოთე, ნუ უკუნი გრცხუნიან
წამება იგი უფლისა ჩუნიისა იესო ქრისტესი“ (ბ. ტიმ. 1, 8). რომელი
სხუა წამება ქრისტესი იქმნება ურწმუნეს თანხმობის კაკშირისა მისის
ეკკლესიისა? რომელი სათნოება იქმნება უმაღლეს მიმსგავსებისა ქრისტე-
სა, უმაღლეს მეორედ დამყარებისა მშვიდობისა, განმტკიცებულისა მის
მიერ საკუთრითა სისხლითა მისითა. თქუნი — მოწიებელსი მოციქულ-
თაჲსი მიისწრაფეთ კუაღათა ზედა მოციქულთაჲსა. განუგდოთ გულთა-
გან ჩუნითა სჯავი იგი ბოროტებისა, რომელი იყო ჩუნითჳს წყა-
რად სხუა და სხუათა ტანჯუათა; ხოლო ვითარნი არიან (ტანჯუანი)
— გინ აღრიცხავს მათ!

ამიერ ყამითგან ჩუნი მოკაკლდებით შეუეთაცა და სამეფო უფ-
ლებასაცა; კხდებით მონებად წარმართთ მთავართა(31); ჩუნი (სა-
ზოლიტიკო) დაწესებანი, საშუალობითა მანქანებითა ბოროტისათა
მოკკეთილნი ძირში, მოკაკლდებიან თჳსთა ფურცელთა. ჩუნი ერი
სხნდება უგუნურად, მთავარნი ჩუნი — თავსედებად, ახალ გაზდა თა-
ვადნი ჩუნი — ამხანაგებად ქურდთა; ეკკლესიანი ჩუნი უცხო თეს-

(31) ღროსა ერთად შეფობისაჲსა ორთა ძმათა, არშაკის და ვახარშაკისაჲსა,
მოხდა განყოფა სომხითის სამეფოსი ორ ნაწილად, საბერძნეთისად და პარიისად,
რომელთაგან პირველისა მართვასა განაგრძობდა არშაკი, ხოლო მეორისაჲსა ვა-
ხარშაკი; ეს იყო 387 წ. ვიდრე დასასრულ 428 წ. 7 წელსა მეფისა არტაში-
რისაჲსა არ მოჰხდა შემოკლება სომეხთ არშაკიდათ გვარტომობისა და მასთანავე
ერთად დაკარგვა საპოლიტიკო დაუმოკიდებლობის სომხითისა და შთავარდნა მისი
უფლებასა ქვეშე სპარსთა, რასა ზედა აჩვენებსცა ნერსესი, მწოდებელი უკანასკ-
ნელთა „წარმართებად“.

ჯთაგან განდაიქცევიან მოგზაურთ სადგურებად და სახაყოუ-
ბად. სიტყუა ჩემი უძლურ არს, რათა აღვრაცხო ყოველი;
და რაღასათჳს? — არ აღნიშნავდა ესე ბრძოლას მხოლოდ თავისა
თჳსისათანა? გარნა მე განკხსნი ამა წელულებათა წინაჲ თქუნი,
მკურნალთა; და ვიქმ ამას არა ამაოდ, არამედ რათა თანა შეწყვიტოთ
თქუნიითა ვბოლოთ მისგან გურჩება.

კა. ჩემდა უბადრუკსა! გულის თქმამ ცილისწამებისადმი აქამდინ
შეიპურა მწყემსური გონება ჩემი, რომელ მე, დაუტევე რა უკურნებუ-
ლად საკუთარნი წელულებანი, თაგ დაუტყრელად განკვიცხემ სხუათა,
დაშვიწებელი კულის უკედრებისა მათდა, ვინცა ღვირითა თუალსა
შინა თჳსსა განკვიცხავს წუჭლსა თუალსა შინა მოუწყისისსა (მატთ. 7,
3—5; ლუკ. 6, 41—42). და ამა საშინელსა დაბრძობასა თავხედით
და უგუნური ჭრაცხვენ სრულიად ხელვად! არა დასცხრებისა რაცხად
ბრძოლისა კეთილად და ბრუდისა გზისა სწორედ? ვითარნი უკუჭ
შედგომილებანი წარმოსდგებიან ამისგან?

ისმინეთ ყურადღებით, და მე განვიცხადებ თქუნი დათარგულს
სწეულებასა, რომლითა ეგნების ქრისტისობრივსა ეკკლესიასა. ღმერთ-
მან შექქმნა ჰური საჭმელად სხეულისა, ხოლო ღვინო სასმელად მისა.
ეს ჰური და ეს ღვინო აღიღო სასოებაჲმან ჩუნიმან, ქრისტემ,
აკურთხა, განსწმიდა, უწოდა კორცად თჳსად და სისხლად თჳსად და
დაგვიტევა ჩუნი მოსახსენებლად ჩუნიისა ცხოვნებისა, ჩუნი გვაქუს
ჩუნიულება კურთხევად ყოველთჳს ამა ჰურისა სადიდებლად და მო-
სახსენებლად ქრისტესა; და ყოველნი ერნი სხუა და სხუათა ეჩათა
ზედა ერთსა და მასვე კურთხევასა, ერთსა და მასვე სახელსა ქრის-
ტესსა წარმოსთქვამენ მას ზედა. გარნა იმა დროთჳნ, ვინა მოჭხდა
მტერობა, ესე, ჰური, ვიდრე იგი ისევე არა კურთხეულ არს სახე-
ლითა ქრისტესითა, ჩუნი მიგვაქუს ერთმანერთისაგან და გაბედვით
ვსჯამთ მას; ხოლო თდეს წარმოსთქვამთ მას ზედა სახელსა ქრის-
ტესსა და ერთითა და მათვე კურთხევითა შევსტულით მას კორცად

ქრისტესად, მაშინ სომეხი უარყოფლობს მიღებად მისა ბერძნისაგან, თანასწორ ვითარცა ბერძენიცა სომხისაგან. და პური, რომელიცა კუთხეულ არს ერთითა და მითვე ლოცუებითა ერთითა და მითვე კურთხევითა, ერთითა და მითვე სახელითა ქრისტესითა, ერთითა და მითვე მადლითა სულისათა — შეძგომ მისა ვასხებით უარყოფილ იქმნების ჩუქნ მიერ. ვიდრე კურთხევადმდე ჩუქნ ესტამდით მას, არ გვეზიზღებოდა რა; ხოლო შეძგომ კურთხევისა მისისა სახელითა ქრისტესითა, ჩუქნ გვეზიზღება იგი. უბრალო ოცნებანი ჩუქნ გაუხადეთ მიხვად უმრავლესთა სიბრძოტეთა; ერთობაცა ქრისტეანეთა, რომლისა ჩუქნ გვასწავეს დადება ზღუდელ ჰიქისპირ წარმართთა, ჩუქნ ვჭქმენით შუაკედელად შორის ქრისტეანეთა. თხზულებანი წმიდათა მამათანი არა სხუათა, არამედ თვით ჩუქნ გუოფენ ჰასუხის მიმგებლებად მსგავსთა ცოდუათათჳს; რამეთუ წმინდანი მამანი (მეტაღინეობით) დაიფარვიდნენ უწმუნოთაგან ამა საიდუმლოსა, მაშინ როდესაც ჩუქნ (ქრისტეანენი), არა მიმხედველნი მისა, რომელ ერთ გუარად გვწამს იგი, რომელ აღვასრულებთ მის ზედა ერთსა და მასვე ლოცუასა, ვადნიერად უარგვეოფთ მას ორივე მხრით, ვერ გამგებელნი, რომელ (ესრეთს შემთხვევაში) წულულებაცა და მტრობაცა მომართულ არიან ჰიქისპირ თვით ჩუქნსა, ანუ უფრო სწორედ ვსთქვათ, ჰიქისპირ ქრისტესა, რომელსა ეკუთვნიან ორივე (ნაწილნი) ამა საიდუმლოდსანი. — აჭა ნაყოფნი სიძულვილისანი და მისნი შედგომილებანი! აჭა შეილნი ბაბილონის ასულისანი, რომელნი გთხრე თქუქნ შეახეთქნეთ ქუასა! მოგჭკლათ ესე ადრეკ — დაბადებულნი, და ამიერიტგან საშომან გულისა ჩუქნისამან მიიღოს ქრისტეს მიერ დათესილი თესლი, ესე იგი დიდი სიუვარული, უსომო მოწყალება და განმზადება შეწირვად თავისა თვისისა ურთიერთისათჳს.

(შევსწირათ) უკეთუ არა უკუქნ თავნი თვისნი, მაშა ჩუქნი ნება მაინცა. არა არს ცხოვრებასა შინა კეთილი უმადლეს მშვიდობისა, უკეთუ მხოლოდ ჩუქნ ვეძიებთ მას, არა მას, რომელსა წინა დაგ-

ვიდებს ჩუქნ სოფელი, ანამედ მას, რომელი მოგუწარტვა ზეცით ქრისტემან და რომლისათჳს ბრძანებულას ეკლესიისადმი ლოცუად. მშვიდობა მოყუასთა შორის არს ნორჩი მშვიდობისა ღუთისათანა. არა შესაძლებელას, რომ ვატი იყოს მშვიდობასა შინა ღუთისათანა, უკეთუ მას არა აქუს იგი ვატიანათანა. და მისთჳს რადგანაც ჩუქნ უოკელნი ვსაჭირებთ მშვიდობასა ღუთისათანა, მაშა მადი დაუდვათ სოფუბკელი თანხმობასა შორის ჩუქნთა, ძმათა. ჩუქნ ვეკედრებოდით ღ აწცა ვეკედრებით ღმერთსა მშვიდობისათჳს; აჳა იგი მოგვანიჭებს მას ჩუქნ: მივიღოთ იგი. ჩუქნ ვსთხოვდით უფალსა დამტკიცებასა წმიდისა ეკლესიისა თჳსისასა, აწ იგი ამას აღასრულებს: აღვიდეთ მთასა ზედა სხარების სარწმუნოებისასა, მოვჭკუთოთ უხრწნელი ხენი და განვმზადოთ მისთჳს სვეტნი. ესრედ იტუვის უფალი უოკლისა მზურობელი: „სათნო ვიყო მის შორის“ (ტაძარსა შინა) „და შორის კიდოდო მე თქუქნთანა“ (ანგ. 1, 8). ნუ იტუვიან: „არა მოსრულ არს ჟამი აღშენებად სახლი უფლისა.— უკეთუ ჟამკე მე არს თქუქნდა აღშენებად სახლთა, ხოლო სახლი ესე ჩემი მოახრებულ არს“, იტუვის უფალი (ანგ. 1, 2—4), ჳხედავა ვითარჩი საჩივარჩი შემოაქუს წინასწარმეტყუელსა პირისაგან უფლისა, და ვითართა ცხადთა ნაკუთთა შინა წარმოადგენს უოკელსა თჳნიერ საიდუმლოობისა და განდღებულებისა? რას უკუქნ უხამთ შემდგომად მისა წმიდა ისაიას სიტუებოსა: „ცა საუდარ ჩემდა, ხოლო ქუქნასა კვარცხლბეკ თუქნთა ჩემთა; ხოლო სდა განვისუენო მე, უკეთუ არა გულთა შინა ვატიანთა სულიერის სახითა“ (ისაია 66, 1)! წინასწარმეტყუელისა-მიერ იგი თხოვს აღშენებასა სახელობრ ამ სახლისასა, დაქცეულისა განხეთქილებათა გამო ჩუქნთა. ესრედ იტუვის უფალი: „დაწესენით გულნი თქუქნნი გზათა მათ თქუქნთა, სთესეთ მრავალი და შეიკრიბენით მტრედ, ჳამად და არა განდობად, ჳსუთ და არა სიმთერად გარე მოისხთ და არა განსტუთით მათ მიერ, და შემკრებულმან სას-“

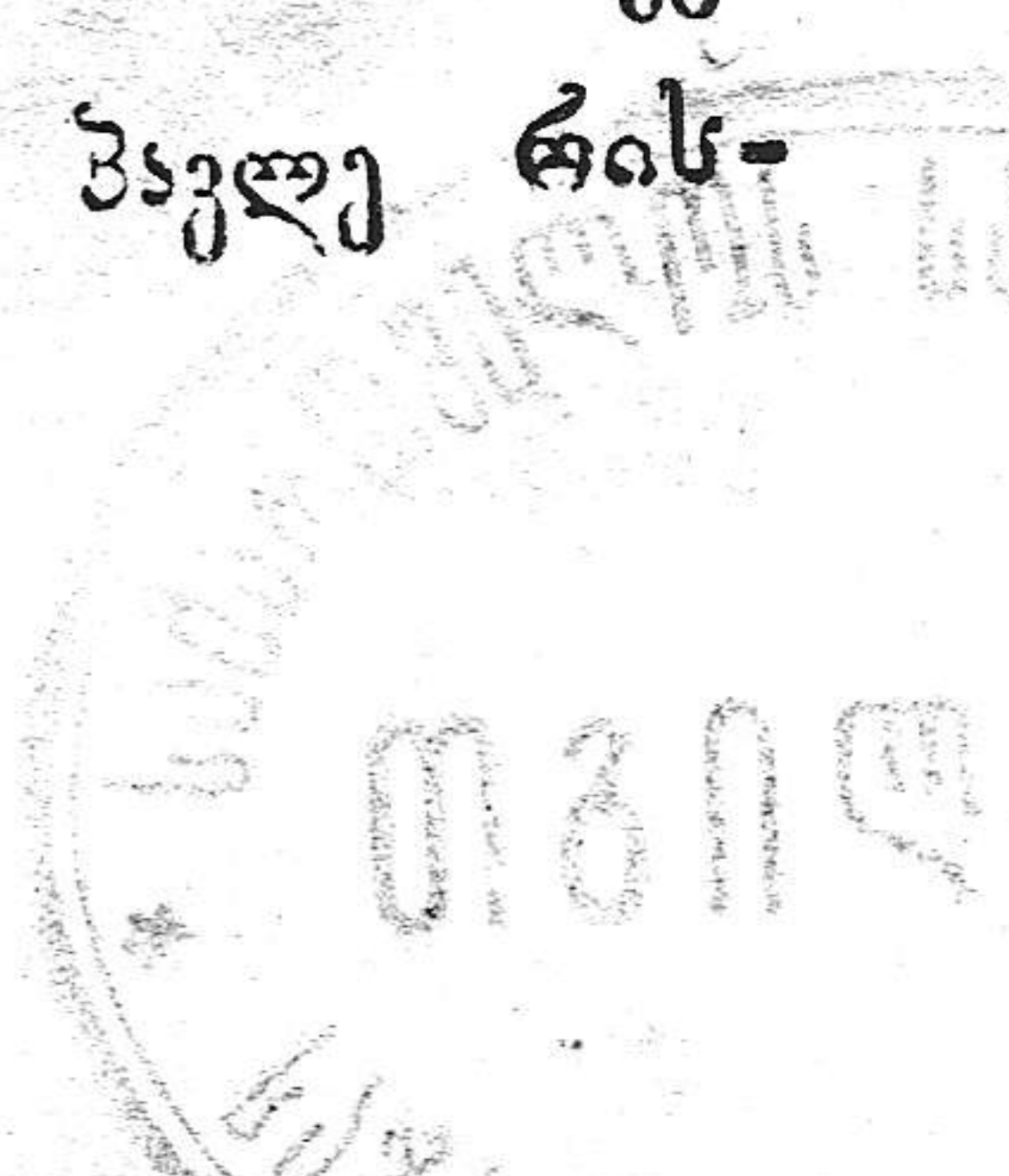
უიღუტათჱან შუიკრება, ნაკრულად განსურეტილად“ (ანგ. 1, 5—6),
ამიერიტგან, იტუვის უთაღი, მნებავს მე უბნობა თქუწნთანა მონყა-
ღუბითა და სანერეობითა.— „და იყოს მას დღესა ვისმინო მე ცისა,
და ცამან ისმინოს ქუწყნისა და ქუწყანამან ისმინოს ითქლისა და
ღვინისა და ზეთისა, და მათ ისმინონ ერისა ჩემისა“ (ლსია 2,
19, 21, 22).

(შემდგომი რქმნება).

მღურელი გრიგორი ღამბაწლავი.

ს წ ა ვ ლ ა მ რ ი ს ხ ა ნ ე ბ ი ს ა თ ჯ ს.

„ხოლო გეტყვი თქვენ, რომელი განურისხნეს ძმასა თვისსა ცუდად, თანამდებ არს სასჯელისა“, იტყვის მასწავლებელი მათე, ე-სა თავსა შინა; ხედავა ვითარცა ცუდად მრისხანებისათვის სასჯელსა მისცემს უფალი. რამეთუ არს მარადის მრისხანება გლისში. მრისხანება არს უბოროტესი ყოელისა ცოდვისა, არა ვიტყვი სწავლათათვის შერისხვასა ბოროტად ხელქვეშეთათა თვისთა ზედა, - რომლისათვის იტყვის დაჰით, დ-სა ფსალმუნსა შინა, „განრისხნებოდეთ“ და ნუ სცოდნით და რად სთქუთ გულთა შინა თქვენთა სარეცელთა თქვენთა ზედა შინანეთ. ესძაგებ ცუდსა მრისხანებასა, რომელ არს სიგლისში, რომელი საძაგელ არს წინაშე ღმრთისა და სამუდგელ კაცთა; ცუდად მრისხანე კაცი ვერაჩასა სათნოებასა მოიღწაწებს და უკეთუმცა მოიღვაწა, რისხვითაჲ თვისითა დაარღვევს. — ცუდად მრისხანეს კაცსა არა უკის კაცთაგანი მოუწასად, არცა კეთილისა მოქმელი, არცა ძმანი, არცა შვილნი, არცა სხუანი ვინმე; მრისხანეს კაცსა ვერა შეაკონებს ერთგული, ვერა შემართებს კადნიერი, ვერაჩასა უმჯობესსა ეტყვის თანა განმზრახნი. მრისხანე კაცი ვერაოდეს განისვენებს, ოდესცა მოცლილი იყოს. მრისხანე კაცი ვერაოდეს მხიარულ ჭყროვს თავსა თვისსა, თუმცა შვილისაცა ქორწილი აქუნდეს. ვერაოდეს დამშვიდნების თუმცა უცხო-ნიცა შეემთხვივნენ, მრისხანეს კაცსა და გლისშთა გულთა შინა კეთილი არა დაეთესვის; ამისთვის განიოტებს მოციქული ჰაულე რის-

ხავს, და იტყვის „ნუ მრისხანე, ნუ მოლაღუ, არამედ მშვიდ იეოს და
მდაბალ. მრისხანის კაცისა მეგობრობა მსგავს არს ასპიტისა ხელთა
ჭიჭვასა, რომელსა მარადის აქუნ გესლი მაკვდინებელი, მრისხანის
კაცისა მოყვრობასა უმჯობეს არს უბეთა შინა ჯდომა ღრიანკალისა,
რომელი უკბენს თავითა და უტემს კუდითა. მრისხანის კაცისა საუ-
ბარსა უტკბოს არს კაცი ჭინჭრისა, მსხუნავისა. მრისხანეს კაცისა
თანა ჯდომასა, უსაწადელეს არს ქაცუთა შინა ჯდომა მრავალ ეკლთან-
თა, მრისხანე კაცი მსგავს არს ბზიკთა, რომელი უტემს, კაცთა აუ-
ნებნ და თავსაც მოიკლავს; ეგრეთვე ესეცა კაცთა აწეის და თვითცა
დაისჯებას. მრისხანე კაცისა შეგონება ესრეთ უსასო არს, ვითარცა
აღიზისა რეცხით განწმენდა, რომდენ წყალი ასხა, ეგოდენ დათიხდე-
ბა აღიზი; ხოლო რომდენ შეგონო მრისხანე, ეგოდენ განრისხნება.
მრისხანე კაცი უფალთა თვსთა აწეინებს, უზატოისნესთა თვსთა აწუ-
ხებს, მოყვარეთა აუკედრებს, მეუღლეთა აგანებს და ჭსტემს, შვილთა
სწეეკლის, მოყვასთა რისხავს, მეზობლთა ჭეკედრის, მონათა და მხე-
ვალთა სტანჯავს, თავთა თვსთა ზედასა ზედა შეიჩვენებს; პირუტყუთა
კვერთხითა ჭკემს, ჭურჭელთა შემუსრავს, რომელთაჲ განხეთქს.
ღუთისათვს დრტვინავს, ჭაერთა სწუნობს, სიტხეთა სძაგებს, სიტყუთა
თვს ბოროტსა მზრახველობს, წვიმათათვს სწუხს, გვალვათათვსავებს.
მრისხანე კაცი უქონელობისათვს ტირს, ქონებისათვს იბრძვის, შიმ-
შილისათვს ოხრავს, სიმაძღრისათვს კენესის, რაღასა ვაკრძელებ უო-
კელთა ყამთა მრისხანეობს. არა დაუუდნების, არა დამშვიდნების, არცა დას-
ცხრების წუთსაცა ერთსა. მრისხანეს კაცსა მტერი არ ეჭირება. თვთ არს
მტერი თავისა თვსისა; მტერი უმტერებს ერთჯერ ანუ ორჯერ, და იგი
დაუცადებელ არს თავისათვს მტერ. უკეთუ წვეთი მარადის სიბთა
ქუათა დასდიოდეს ლბილი წყალი მას განხვრეტს და შეკალს, ხოლო
მრისხანის კაცისა გულთა კეთილი სწავლა არ შეკალს; რკინა ფიც-
ხელსა და უცნობოსა ფეშხუმთა ზედა მდებარესა, ფეშხუმთა ქნსშე
მადნიტი რა განავლო შესძრავს, და მრისხანეს კაცთა ყურთა შინა
სადმერთო სწავლა შთაუგდო კერა შესძრავს; ამისთვს იტყვის სოლო-

მონ იგავსა „შინა უგუნური იგი დღითი-დღე მიუთხრობნ ჩისხვასს, ხოლო იფარავნ უპატოეობასა გონიერი“. — ჭხედავა საყვარელ ვითარს საძაგელადს წინაშე ღმრთისა მრისხანება; ჩამეთუ თვთ თავადსა ღმერთსა ჩაოდენსა შეესტოდებთ და წინაშე მისსა ჩაოდენსა ბოროტსა ვჭყოფთ და არა განგვირისხნების, რომლისათჳს იტყვის დავითცა. რბ. თსაღმუნსა შინა, „არა სრულად განრისხნეს, არ უგუნისამდე ძვირი იხსენოს; უკეთუ ღმერთი ჩუწნი ჩუწნ დაბადებულთა მისთა ესოდენტა ბრალთა ზედა სულგრძელ გვექმნების და არა შეგვირისხავს; და წმიდანი მისნი გვასწავებენ ჩათა არა განვირისხნებოდეთ; რომლისათჳს მიუწერს წმიდა ჰაკლე მოციქული კოლასელთა გ-სა თავსა შინა, „განიშორეთ თქუწნგან ყოველი ჩისხუა, გულის-წყრომა, უკეთურება, გმობა, უშეკრისიტყუა პირისგან თქუწნისა“, — არა ჯერ არსა, ჩუწნდაცა ჩათა არცა ჩუწნ სიტკობება ჩუწნი შეესტვალთ სიმწარედ და ჩისხვად ძმათა და მეგობართა ჩუწნთა ზედა. გინა ქვეუდადარესთა ჩუწნ — ხელქვეშეთთა; არამედ ჩუწნ უფროსად განვირისხნებით და აღვეკვნებით ვითარცა სახმილი და შეესწავთ კაცთა გონებათა და მოკრუჯავთ საცნობელთა გულთა მათთასა; ჩამეთუ ცეტხლი აღებული ძლიერი წყალთა მიერ დაშრტების და გაგლისპებული კაცი ღიქნითა არა დამშვიდების; ძანძარი ველთა აღტყინებული ნედლისა ბაღახითა და ნოტიოთაგან დაეცადების და გლისპისა დაღადება არა დაწენარდების. ქარნი სასტიკნი არა მარადის ქრინ, ხოლო გლისპი მარადის მრისხანეობს. ყინვა და ნეფხვა რა მხისა სიტყოლსა იხილვენ დაყუდებიან; ხოლო მრისხანეთა, რომელიცა დიდებული იხილოს, ანუ მთავარი ვინმე არა შეიკდემს. — ბუქთა გვეთება ხევთა და მადნარათა შინა დაყუდებიან; ხოლო გლისპნი ვერა, რომელმან დაამშვიდნის არამედ უფროსე მჭვინვარედ ჭყეფენ. ზღუათა ქოთებათა წიაღსკლას უადვილეს არს, ვიდრელა მრისხანეთა საუბართა თავს-დება; ნაღვარეკნი ყამად-ყამად განხმებიან და ყამად ღვარკვან იქმნებიან, ხოლო მრისხანემან არცა ყამნი და არცა უყამობაჲ იციან, წამითი

წამად მიმოივლინებინ; მდინარეთაგან წარტატებული კაცი ჭბოებს წა-
სამკ წათამცა ხელი მოჭვიდა და განეკა; ხოლო მრისხანისა თანა მეოთვი
კაცი ვერა წაღსა ღონისძიებითა ვერასადა განეკების; რაღავე ვამაგო,
ამ სოფლის ჯოჯოხეთი არს მოუშორებულად მრისხანისა თანა ყოფ-
ნა. ამისთვის მიუწერს მოცაქული ჰავლე ეფესელთა დ. თავსა შინა
ყოველი სიმწარე და გულისწყრომა და რისხვა და ღაღადება და
გმობა მოისპუნ თქუწნ შორის“. ვინადგან ესრეთ ბოროტ არს მრის-
ხანება გლისპებრივი მოიკკეთენით და დაიმშვიდენით გულნი თქუწნ-
ნი, რამდისათვის იტყვის მათე მახარებელი ე-სა თავსა შინა. „ნეტარ
იუჟენ მშვიდნი, რამეთუ მათ დაიშვიდრონ ქუწყანა“. შეუდგით და
შეიყვარეთ სიმშვიდე ჰატიოსანი და სიყვარული ღუთისა და დამა-
კვიდრებელი ქუწყანისა ზეტისა ძაღთასა. შეიყვარეთ სიტკბობა, რა-
მელ არს მსგავსება ღუთისა და მომატუებელი უკუდაკებისა, შემარ-
თებელი მოუწასთა და დამსაკებელი მტერთა, მხიარულ ყოველი ან-
გელთათა ჭსირტხვილულ ყოფილი ეშმაკთა. მომანხლოებელი სერაბინ-
თა და განმამებელი სატანათა; და ესრეთ განწმედილი მრისხანებისა-
გან აღვიდეთ ქრისტეს იესოს თანა. ამინ.—

რუს . . . მღუდელი იოანე მრეკლოვი.

მოთხრობა უღირსად მღუდულობისა-თჳს (*).

მღუდულოთ-მთავრისა რომლისაჲ ღუთიგომოშისა მივიდა ყრმა ერთი ზსწავლად წიგნისა, და იყო იგი ნათესავით სკვითუდი; განა მღუდულოთ-მთავარმან მან მისცა ყრმა იგი მღუდულსა შწიკულსა და მღოტკულსა სახლსა შინა მისსა, რათა განსწავლეს იგი წიგნითა; და რდეს შეიქმნა ყრმა იგი წლისა ათთორმეტისა, ისწავლა მან რადენიმე, და მსახურებდა ხუცესსა მას სახმარისა მისსა ზედა; მაშინ ჰკითხა მას მღუდულოთ-მთავარმან, უკეთუ სრულებით ქრისტიანენი არიან სკვითნი. “არა, უფალა ჩემო, მიუგო ყრმამან; არა არიან მუნ ქრისტიანენი, და ვგონებ მეცა არა ნათელ-ლებულ ვარ“. მაშინ ვუთხრად უთხრა მას მღუდულოთ-მთავარმან, და ვითარ ეზიარებოდი უნათ-ლისლებო? მე ვგონებდი ვითარმედ ქრისტიანე იყავ, და მისთვის არ ვაყენებდი მღუდულსა მოტემად შენდა ცხოველს-მყოფულსა ხორცსა და სისხლსა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესა; მე, უფალა ჩემო მიუგო ყრმამან, არა ვუწყოდი, არამედ ვითარცა ვხედავდი სხუათა ყრმათა ზიარებულთა, მეცა ვეზიარებოდი“. მაშინ მოუწოდა მღუ-დულოთ-მთავარმან მღუდულსა და უბრძანა ნათლისება მისი; ხოლო რდეს ნათელსცა მან ყრმასა და აღასრულა საღმრთო ფაშისა წირვა, მივიდა ყრმა მღუდულოთ-მთავრისადმი, მჴურობელთა ხელთა შინა სა-თლითა. ხოლო მან უბრძანა ყრმასა; “წარკედ და მოუწოდე მღუდულ-სა მას, რომელმან ნათელს-გცა შენ; შეუკსეულად წარვიდა ყრმა იგი, და ჰპოვა მღუდული იგი, ჰკრძაღვიდა რა სიწმინდესა; უკუმიბრუნე იგი

(*) მოთხრობა ესე აღმოიწერა ერთის ძველის ხელთ-ნაწერის წიგნისაგან.

და ჭრქუა მღუდელ-მთავარსა; „აღლარა არს, უფალა ჩემო, რომელ-
მან ნათელმცა მე“. და ჭრქუა მან: ვითარ ესრეთ მსწრაფელ განსრულ
არს? კუალად მეორედ ეტყოდა იგი: „წარვედ და მოუწოდე. წარვიდა
ერმა და კუალად ჭზოვა მღუდელი მცველი წმიდისა ძღვნისა; მოვიდა
კუალად ერმა იგი მღუდელთ-მთავრისადმი, და ჭრქუა: „არა არს მუნ,
უფალა ჩემო, რომელმან ნათელმცა მე და განჭკვირდა იგი, და ჭრქუა
სხუასა ერმასა, წარვედ და მოუწოდე მღუდელსა; და წარვიდა სხუა
იგი ერმა, და ჭზოვა ეკკლესიასა შინა მღუდელი მცველად სიწმიდისა
და მოუწოდა მას. ხოლო შერავიდა რა მღუდელი მღუდელთ-მთავ-
რისადმი, ჭრქუა მან ერმასა მას ახლად ნათელ-ღებულსა; რად ჭსთ-
ქვი, ვითარმედ არა არს მუნ ნათლის-მცემელი ჩემი, ვან არს ესე?
გარნა ერმამან მიუგო: „წე, უფალა ჩემო, ამას არა ნათელს-უცემიერ
ჩემთჳს, არამედ რომელმანცა ნათელსმცა მე, მას, ვითარცა ელვა
აქუნდა ჰინი მისი, და ბწყინვიდა ვითარცა მზე; მან ჭყო საღმრთო
მსახურება; ხოლო მღუდელი ესე მაშინ იყო გარეთ ეკკლესიისა
შეკრული ხელით და თერხით რკინის ჯაჭვითა, და ეზურათ ეგე ოთხ-
თა შავთა მხეტთა საშინელთა, ვიდრემდე აღასრულებდა საღმრთო
უამის წირვასა“. ესმა რა ესე მღუდელთ-მთავარსა, შიშმან შეიზურა
იგი, და განჭკვირებულმან შეიყვანა მღუდელი იგი სალოცავსა სენაკსა
თჳსსა, და ჭვითხა მას; რად არს ესე, რომელსა იტყვის ერმა იგი?
მღუდელი იგი შეუკრდა თერხთა ქუჭშე მისთა, და ეტყოდა: „უფალ-
მან ღმერთმან ჩუჭნმან აღლარა დაჭთარა ცოდვა ჩემი, და მეცა ვსთქუა
უფალა ჩემო; ოდეს მამულსა ჩემსა ვიყავ, შთავარდი ცოდუასა შინა
დიდსა, რომლისათჳსცა განმაყენა მე მღუდელობისაგან ეთისკობოზ-
მან და მოკედ აქა; გარნა შენ, უფალა ჩემო, მოწყალე ექმენ უც-
ხოებასა და სიგლახაკესა ჩემსა, და შემწყნარე სახლსა შინა შენსა;
ხოლო მე უბადრუკმან დაკსთრუკუნე თჳსი სჯინდისი და სუკუნო
საშინელი სატანჯველი დაკვიწყე, უღირსად და უწესოდ კმსახურებდი
ღღეინდელად ღღედმდე“. მოისმინა რა ესე მღუდელთ-მთავარმან,

განცვიფრებულმან ესრეთ, უბრძანა მას: ჰი კაცო უმჯობეს იყო შენ-
და ჰური ღიტონი მიღებად ცხორებისათჳს, ვიდრეა დათრგუნვა
მცნებისა ღმერთისა, აწ წარვედ უკუწ მონასტერსა და შეინანე, ვიდრე
ცხორებისა შენისა, რათა მოწყალე გექმნეს შენ ღმერთი, რამეთუ
გვინებ მე, რომელ არა რაღა არს სხუა ცოდუა უფროს და უმეტეს
ამისა; ხოლო ამას რა ეტყოდა იგი, გაგვიანა მონასტერსა სინანუ-
ლად. ღმერთსა ჩუქნისა დიდება, რომელსა ჭნებაჲს ყოველთა კაცთა
ცხორება უკუნითი უკუნისამდე. ამინ.

მღჳდელი სიმონ ჯუგოიანოვი.

ს ი ტ ე უ ლ

ნეტარ-სსენებულის უგანათლებულეს კნ. მიხაილ სიმეონის ძის ვარანტოვის ხსენებასა ზედა, თქმული რუსულად სადილზედ 26 მარტს 1867 წ. ღესურადადუტანტის თავადის გრიგორი დიმ. ძის ორბელიანისა-მიერ.

აწინდელი ესე დღესასწაულთა ჩუქნი არს საღმრთო ხარკი, შეწირული ჩუქნი-მიერ პატრიუ-საცემად სახსენებელისა კნიაზ მიხაილ სიმეონის ძის ვარანტოვისა, რომლისა გრძელი ცხოვრება იყო შეუწყვეტელი მსახურება ტახტისად, და მსახურებასა მისსა მოჭქონდა მხალად სიკეთე და დიდება დიდისა რუსეთის იმპერიისათჳს.

სახელი მისი იყო უკუჭ განთქმულ ევროპიასა შინა, ოდესცა მოვიდა იგი თბილისსა ნამესტნიკად კავკასიისა. მიმოხუდა არა კავკასიის სხუა და სხუათა ტომთა, ყოვლად-შემომზღუდეელის განმგებელის შეხედვითა მით, რომლითაცა იგი ესრეთ განსხუებით ამაღლებოდა კაცთა შორის, აწსწია მაღლა ძლიერითა მკლავითა ერნი, რომელნიცა ჭსთულემდენ ნიავსა ქუჭუ ძველისა ჩუქნულებისასა და შთაჭბერა მათ სული ახლისა ცხოვრებისა, განაღვიძა იგინი ახლისა მოქმედებისათჳს და მისცა წყურვილი ახალთა უცნობთა ცოდნათა. და ყოველგან ვითა მისანის კვერთხისა შეხებითა, შეიძინენ ძალნი გონიერებისა და წინებისანი; ყოველთა კერძოდ მოჭსტეს მას ხმა მთხრობელი ევროპიულისა სწავლისა; განვრცლდებოდა კაჭრობა და ხელგონება, აღმოსტენდებოდნენ და განშვენდებოდნენ ქალაქნი, მდინა-

რეთა ზედა გამოცდებოდან ცუცხლისა გემნი (პარახოდნი), და ყოველივე ესე აღესრულებოდა დროსა მას, აღესცა ჰერკუინვიდა ფიცხელი ბრძოლად წიაღთა შინა გაკვასიისათა.

ბრძნულთა მმართველობითა განმაცხოველებელის ცივილისატიის სულთა შეკრთა მან განბნეულნი გაკვასიისა ტომნი და შეჰქრა იტანი რუსეთისათანა განუხსნელთა ჯაჭვითა. აქა აღმოაჩინა მან, ვითარცა დიდმან კელმწიფურმან კაცმან, დიდი სამსახური თვისი, რომლისადა კეთილნი ნაყოფნი მაღიად აღმოესტენდნენ უკანასკნელსა მნელსა ბრძოლასა შინა გასაცარისა სახილველთა: ერნი, აღმსარებელნი სხუა და სხუათა სარწმუნოებათა, ერნი, სხუა და სხუათა ენათა ზედა მოლაპარაკებნი, დაჰსდგნენ გაკვასიის აწმიდისა დიდებულთა დროშათა ქრისტე დასაცველად იმპერიის სამზღვრებისა.

მე არ შეეკებო მიხთა ჩინებულთა სამხედროთა ღუაწლთა, რომელთათვის საჭიროდ იქმნებოდა მცა წიგნნი, ვინა ვერ დაუტევებ მოუხსენებლად, რომელ თვისითა მამობრივითა ბრუნველობითა, თვისითა დაუძინებელისა მოღუაწებითა კნ. ვარანცოვმან მიიყუანნა ცხოვრებასა სალდათებისა ესრეთსა უკეთესსა მდგომარეობასა შინა, რომელ გაკვასიის კორპუსისა შეესება, რომელიც უოკულწლივ ჰშთანთქავდა 25 ათა აზდის კაცსა, მის დროსა იშვიათად აღემატებოდა 8 ათასსა. ამით კ' აღდებულსა რუსეთის სახელმწიფო, და ამასთანავე თუთცა აღმოსხნდა, ვითარცა დიდი ეკონომოსი, ესი იგი — დიდი კაცთა მოღუაწე!

მივაქტევთ რა ყურადღებასა ჩუქნსა მისსა კერძობითა ცხოვრებასა, უფაღნო, ვახსოვსთა მისი სიმარტივე ქტევისა, მისი სიმდაბლით მიმზიდველობა, მისი ღრმად ცნობა კაცისა გულისა? ვახსოვთა, თუ ვითარ იგი შთამომიღოდა იმა სიმადლით, რომელსა ზედაცა აღეყუანათ იგი დიდთა საქმეთა და კრტელსა მწავალკერძო განათლებულსა გონებასა და დასდგებოდა ჩუქნ შორის თანასწორ ყოველთა? არა ეჩივებოდა იგი კაცთათანა დაახლოებასა; საშუალო

მათთა იგი ეძიებდა გონებასა, ნიჭიერებასა, მეცნიერებასა და მიიხ-
ლავებდა მათ თჳსადმი, რათამცა წარემართა მოქმედება მათი სსსარ-
გებლად სსსოგადობისა!

მაგრამ, ყოველსავე ესრეთსა სსსადილო სიტყუასა კნ. ვაწან-
ცოვსედ არა ექმნების სისრულე; და რადცა კერა წარმოესთქვი მე,
უთაღნო, დაწმუნებულ ვარ, რამეჲლ თქუწნ იგძნობთ მას გულ-
კეთილობითა თქუწნითა! და აწ ნება დამრეთ მე გთხროთ, სს-
ქართველს ძველისა ჩაეულებსაებრ, აღვასრულეთ შესანდობარ
კნ. ვაწანცოვისათჳს, რამეჲლსაცა გუშინ, ძველის აღმართვის დრო-
სა, ესრეთის დღესასწაულობითა, ესრეთის გულთადის-მგძნობელ-
ობითა მიუძღვანს მხურვალე პატრივის-ცემს მის იმპერატორების
უმადლესობამ კაკასიის ნამესტნიკმან და კელმწითა დიდმა
მთავრინამ რაღა იეთდოჩეს ასულმან ერთად ერისა სსსოგადო სი-
ხარულისათანა!

მაგრამ არიან კუწლად სხუანიცა კნ. ვაწანცოვისათჳს ძველნი,
რამეჲლნი დიდი ხანია აღმართულან გულთა შინა ჩუწნთა.

მ. ბ. ზ ე დ გ ი ნ ი ძ ე.

ეპიდაწინის მონასტრის გარემოება უიწილ-ბაშთ
მულაბელობის დროსა.

(საეკ. ისტორიული მასალა) *.

ზეშთა აზნაუკს და პატროსანს, საყვარელსა ჩემსა და სულისა ჩემისა მარად სასურველს ღუთისა მიერ განძლიერებულს და მით მიერ დატულს კეთილ-ტომს და გონიერს კნიაშს ბატონს სოლომონს გიხაროდენი და კურთხევა მიეძღვანოს ფრიადი სიყვარულითა წმიდის ლახვრის მოსამსახურის რჯანეზ კვისკოპოზის მიერ.

ხოლო თანა სიყვარულსავე გიხაროდენის ტემისა ამის უწყება იუოს, წამეთუ შემდგომად გარემოქცევისა ჩემისა უფლისა მიერ დატულისა ქალაქისა მაგისაგან, წამდენ გზისმე მოხდა თქუწნ, ჩუწნთა საყვარელთაგან, ქარტის მოწერა ჩუწნდა, გარნა ჩუწნ არა ვიძელით ერთგზის პასუხის მოგებად და იგი არა თუ უგულუბელ ყოფისა და ანუ დავიწყებისაგან, არამედ მიზეზისათჳს მწარე შემთხვევისაგან ჩუწნისა მით, წამეთუ შემდგომად მტირე წამსა საშუალოსა მოსკლისა ჩუწნისა წმიდასა ამას საუდარსა, უწყალონი ძალნი სპარსიელთა მოკავიდნენ ქუწყანასა ჩუწნსა და გარეშეიტვეს ერევანი, ვითარცა შეისმენდით, მაგრამ პირველ მოსკლისა მათისა, ფლობელმან ადგილისა ამისმან, რდეს შეჭკრთომილ იყო მათგან და აძლედა ქუწყანასა ესე,

(*) გამოგზავნილი უ. ნ. გ. ბერძენოვისაგან ჩუწნ-მიერ პირველ აღბეჭდილთა სტატიებთათანა. იხ. სას. მახ. № 7, 8, 9.

ჩუქნი უპატრონო კრებულთაჲ გვიბრძანა ან ციხეში შევიკრიბნეთ და ანუ ერთს მხარეს განვიდეთ: ხელა ჩუქნი მიხედვითა, რამეთუ უდიდესი ურვანი დგას წინაშე ბოროტთაგან უმრწემესის აღჩეკითა არკინებეთ სადმე წარსულა ერნი ჩუქნი, პირუტყვი ცხუარნი და სხუანი წარგვზავნეთ უარსსა და რადენი საბაღნე საქონელი გავაკეთეთ წარგვზავნეთ ციხეში მებრძალოთისა ხანისა და ჩუქნი დაკშითთ, კეკენით წმიდა საუდარსა ამას ვიდრე მოვიდოდა სარდარი იგი და დაჟდა ჩაბაღ თქმულსა აღვიღსა და მოსულასა მისსა კრებულნი ძმანი ჩუქნი წინა დაგვიდგეს ჩუქნი წარსულად მისთანა; თუცა დიდათ მძიმე და უძნელესი რადე იყო ცნობილ ქმნად ბარბაროსთა მათდამი, უფრო რე ამგვარსა უამსა შინა ჩუქნისა უპატრონობისასა, მაგრა დიდებისათჳს ღუთისა და სიუწარულისათჳს ნათელმომცემისა ამის შობლისა ჩუქნისა, წმიდისა საუდრისა ამის ვითარცა ნებთი სიკუდილი თავსვიდე და მიკელ სარდრის სანახავად რომელიმე ძმებითურთ და იმან სპარსულთა გულმანკობითა-მებრ ზაკვარი მეღათა, პირველად ვითამც სიუწარულთ მიგვიღო ჩუქნი და მტკელნი წარგვზავნა წმიდა საუდარსა ამას, ვითამც უზიანოდ დაიცვან ჯარისაგან და ჩვიდმეტი ტუკეც, რომელიც მოესხათ სომეხთაგან აკურითგან, ესიც ჩუქნი გვიბრძა, და მეტე ვითარცა ასპიტი და ვასილისკო გამოაცხადა საწერტელი გესლოვანებისა თჳსისა დაიწყო განხრეკათ ცხოვრება ჩუქნი მით, რამეთუ მისართმევი ითხოვა ჩუქნიგან უკეთუ თავისთჳს, უკეთუ შაჴზადისათჳს (*), უკეთუ დიდის სპასპეტისათჳს, რომელ ნახეკანს იყო და უკეთუ ყენისათჳს; მაგრა არა თუ ჩუქნის ნებებლობისამებრ, არამედ უკაცურითა იძულებითა უმძიმესისა თხოვითა: რომელსა უკეთუცა ბეკრი აღუდექით წინა და უთხარით, რადენი ძალგვიძს, ეკედენ ვიძლებთ მოცემად, გარნა იგინი თავკანთ ფიცხელობისაგან არა

(*) შაჴზადად უწოდებენ ყენის უფროს შვილსა; იმ დროს, როცა ეს წიგნი დაწერილია, შაჴზადე იყო აბას-მირზა, შვილი ბაბახანისა, ანუ ფათალი-შახისა.

დადუმდნენ სრულიად: მე და ათორავალი (ესე იგი სახლთხუცესი) სვიმეონ ვარდაპეტი, ბოროტ-ბოროტად დაგვტანჯეს, დაგვიჭირვეს, შეკრეს ფერხნი ჩუქნი შიშველ ერთსა ხესა ზედან და ეკოდენ გვტეს, ვიდრემდე ფრხნილთაგან სისხლი გამოგვედინა და ოდესმე ზურგნი ჩუქნი ცემეს სქელ ჯახებითა და გვემუქრებოდნენ კიდევ სხვის უდიდესითა მწარე გვიმითა დაგვტანჯონ ჩუქნი. მეც ჩუქნიც უფრო შევიქენით, წადენიც თეთრი ჩუქნითა ზოგადობასა შორის იზოებოდა, იგი მივეცით, მაგრამ მით ვერა ვიძელით აღვსებად საზომი თხავისა მათისა; რომელთამე ჩუქნითა ვართავებოდაგან ვალად ავიღეთ და მივეცით და უცხოთა ამანათებიც იყო ჩუქნითან, ისინიც მივეცით და ძნადა თუ სადმე შევასრულეთ ყოველი სათხოვარი მათი და ნუტარ იქნებოდა, რომ შემდგომად ეკოდენ თეთრის მიცემისა ვარკვედნენ მონასტრნი ჩუქნი სახნავნი ჩუქნი დაგვრჩომოდა უბიწოდ რომელნი არა დაშინენ განუხრწნელად: რამეთუ სამი წმიდა მონასტრნი ჩუქნი მარდიის უანა მოხნეს, ტრავისნი დაქციეს და რაც იზოებოდა განხრევეს და რომელთამე ვათალიგობითა მარმარდიის საფლავნი, რომელნი იყვნენ კარის ბჭესა წმიდა ტაძართა, შემუსრეს: აქედან მშასადამე იგულისხმების, უკეთუ ასულთა ესეოდენ აოხრება მოაყენეს, რამე არა ბოროტს დაუტოვებდნენ, რომელ არა მიუტებდნენ დედასა ამას: ხოლო უანათაგან ჩუქნითა ნახევარი შეჭამეს, სახევარი ფერხჩუქნი დათრგუნეს და არა რამე ევნეს და ნაწილი რამე, რომელიც დაშითომილ არს, დმერთმა უწყის თუ ვიძლებთ ხელში მოტანას და სამყო წლის დაუნჯებული საზრდონი ჩუქნი შეჭამეს სრულიად ჯა სვეს და ყოველნი სახმარნი თვისნი ჩუქნით აღივსეს, ვინაითგან პატრიოსანი სახმართაგან, ვიდრე უხმარამდე ყოველი რომელი რამეცა ინებეს გამოგვართვეს ძალითა და ცემითა, წულუღებითა, რომ მარტლად ჩუქნს დღეში ამტარეს უუვარულს მტერთა არა შევხდომილ ვიყავით: და მცველნი ჩუქნი, რომელნი იდგნენ ბაზარსა და სასტუმროსა სასახლებსა შინა ჩუქნსა, ნაცვლად დაავისა ჩუქნისა მტერთაგანთა, თვით მტერებრად

განხილვეს ბაზრისა ყოველი დუქნები, რომელნიცა სავსე იყვნენ სწულაობითა ჩუბნთასოთუელთა და უცხოთა მობარებულისა ამანათითა და სსტუმრო სასახლიდამაც არა მტრედი რაჟუ ჩუბნი წაიღეს ქურდობით და ჩუბნი ყოვლითურთ ნაკლულევან გვევს ყოვლის ნივთისაგან: შემდგომად ესოდენისა სივალისა და სიმწარისა მოყენებისა ჩუბნდა და მრავლისა ახრებისა და განხრწნისა სხმისა ქუბუასა ამა, მერე ხანს ზეკლები და თეთრი გამოართვეს და წავიდნენ ამ თვის ექვსს შარურს და რამდენიმე დღე დაჯდნენ იქა და უკან ხედვიდნენ, რამეთუ სხუა თეთრიც გამოართვან ხანისაგან და ოდეს ისიც გამოართვეს, მერე ადგნენ, წარვიდნენ ნახევანს, რომელითა სიფართოე მოეცა გონებათა: აწ უკუბ, ვითარცა ვსწერედ, მრავალი გაგვირკენით და შევსწუხდით და ორს თვეს ვითარცა ცეცხლის სახმილაკში შეწვით განეკათვნენ ძვალნი ჩუბნი, მრავალგვრ შიანითა გეზიანებით და დაკებერტყენით სრულიად ჩუბნის ქონებისაგან: სმნი წმიდა მონასტერნი ჩუბნი წარხდნენ და ნაყოფნი ვენახთა და ნახნავთა ჩუბნთა წარეგნენ: ხოლო ყოველთა ამათ ზედან დიდება და მადლობა კეთილის მყოფელსა ღმერთსა, რომელ შეწყალებითა მისითა და წყალობითა გურთხეულისა გვარისა ჩუბნისა მადლისმცემელი დედა ესე ჩუბნი წმიდა საუდარი დაშთა შენობასა და დამყარებასა შინა უნაკლულა ნათლისაგან და კეთილშემკობილებისაგან, შინაგანი ზღვედი ჩუბნი და ოქკარტერის სასახლე ხელშეუხებელ დაჩხენ მტერთაგან და ჩუბნი ყოველნი კრებულნი წმიდისა ადგილისა ამის გაკვირწებით, ვითარცა სირი საბრხეთაგან მონადირეთა, ვართ წესსა ზედა ჩუბნსა და კლავულობთ მარადის ცხოვრებისა და კეთილმარჯურობისათვის გურთხეულ გვარისათვის ჩუბნისა და აწ მიზეზისათვის ხსენებულთა მარცხთა, ხელმიუწდომელ ვექმენით ქარტის მოწერად ოქუბნი საყვარელთა ჩუბნთანა და სიწმინდეულ დაკრხით თრიად, და ღმერთის მიერ აღჩეულისა უუწმინდესისა იოსებ ოქკარტერისა, სულიერისა მამისა ჩუბნისაგა ქარტისა მაგიერი ვერ ვსწერეთ, რომლისა

უკანასკნელი ქარტა და მანსარი მას მწარეს ყამსა მოაწია ჩუქნდა
ოდეს კრულ გვემდენ, რომლისათვის სრულებით აღმოკითხვაც ვერ
შევიძელით, სადა დაშთეს რომ პასუხი მიგვეგო მაგრა ვიძეობთ
მას, ვითარმედ სმენითა მისის უზენაეს დიდებულებას ესე მწარე მო-
სათხრობი საქმენი ჩუქნნი მებრძოლვე ჩუქნულებისა თვისისა მოკვი-
ტიოს უკაცურობა ჩუქნნი: აწ მნებაუდა ქარტის მოწერა უმაღლესი
მეფისადმი და მეუწეებისა ყოველი ვითარებანი ჩუქნნი, მაგრა ყოვე-
ლისა საქმისაგან დაკრძომილ კართ და საჭმელი სრულად არა გვაქენ.
მივალთ ერევანს ვისესხოთ აქედ იქიდაძი, თათართა და სომეხთაგან
და მოკვიტანოთ, სახმარი ჩუქნნი ვიზრუნოთ, რამეთუ აჭა მე უბრწე-
ვისისა ვისერხედ არის მოვარდნილი თუ თათართ კარს წასვლა და
ლაშაჩაკი და თუ სხუა საზრუნავისა ზრუნვაჲ და კვადნიერობ თქმად,
ვითარედ ღმერთი იყო, რომელ გამოკვიყვანა ჩუქნ მანდღვან და
მოგვაწეკინა უვნებლად წმიდა საუდაჩისა ამას, ამ მსახურებისათვის და
ამას ღონობაში და ზრუნველობაში ყოფნითა ვერ შევიძელ ხელმწი-
დომ ქმნილ ვიყავი და ღმერთით შემდგომად დღეთამე მოვსწერ ქარტ-
სა უმაღლესობისადმი და მოვართმევ: ხოლო აწმყოფსა ამას გნიად-
და ვიძელ ესე ვითარების გამომაცხადი, ქარტის წერა თქუქნ საყვა-
რლისადმი რომლითაც ვითხოვ შენ კურთხეულისაგან, რამეთუ შენ
ვითარება ესე ჩუქნნი გრძლად მისწროთ უუწმინდესობასა მისსა და
თუ ახალი ჭამბავი რაჲვე იცოდე მისი, გვაუწეუ ჩუქნ და სიყვარუ-
ლის ნიშანი ქარტი თქუქნნი უკლებულ ყოფდეთ ჩუქნგან. იყავნ მრ-
თელ უფლისამაერ ჩუქნად სიხარულად. აღიწერა წელსა უფლისასა
ჩუ აგვისტოს 31, წმიდას ეხმიაწინს.

დროებითნი კანონნი ჰენსიისა და დროებითის
შემწეობისა ეპარხიის უწყების საღმრთო-მოსამსა-
სურეთა და მათთა სახლოებათა-თჳს.

ა). ჰენსიისათჳს საღმრთო-მოსამსახურეთა.

1. ეპარხიის უწყების საღმრთო-მოსამსახურენი, მსგავსად სა-
სულიეროთა სამხედროს უწყებისათა და სხუათა პირთა, სახელმწიფო
სამსახურში მყოფთა, შეიძინებენ უფლებასა ჰენსიის მისაღებად ყაშსა
დათხროვისსა სამსახურიდგან, წლოვანების შესაფერად, გატარებულთა
მათმიერ სამსახურში.

2. საღმრთო-მოსამსახურენი ეპარხიის უწყებისა, რომელთაც
უმსახურნიათ 35 (ოცდა თხუთმეტი) და მეტი წელი, ყაშსა დათხრო-
ვისსა სამსახურიდგან, მიიღებენ სრულს განწესებულს ჰენსიას.

3. ვადა ჰენსიის მოპოვებისა სამღჳდელო პირისაგან ითულებს
იმ დროდგან, როდესაც მიიღო მან საღმრთო ხარისხი, შემდეგ დღი-
სა უქაზის მიღებისა ადგილსა შინა სამსახურისსა იმის დათხრო-
ბედ. თვითიული წელი სასულიეროს სასწავლებელში სამსახურისა, ყაშ-
სა ვადის შესრულების ადრეცხვისსა ჰენსიისათჳს სამღჳდელოთა ით-
ულების ერთ წლად და სამ თვედ ეპარხიის სამსახურში.

4. რომელთაც სამსახურში დატკლებიათ ექუსი თვე აზნიშნულს
ჰენსის ვადამდინ იგინიცა მიიღებენ განწესებულს სრულს ჰენსიას.

5. დრო სამსახურითაგან დათხოვნისა ვადით არა უმეტეს ოთხის თვისა, არ გამოიჩინებება წელთაგან სამსახურისა მისაღებელად ჰენსიისა.

6. დრო მეოფობისა, ავანტურაობისა გამო, სახლსა შინა გონება მიხდილთა არ გამოიჩინებოს ეგრეთვე ჰენსიისა მოპოვების სამსახურიდგან.

7. უკეთუ საღმრთო მოსამსახურე იმეოფებოდა სამართალს ქრისტეს და იყო განმართლებულ, მაშინ დრო სასჯელისა არ გამოიჩინებოს ნამდვილს სამსახურის წლებიდგან, რომელნიც აძლევენ ნებას ჰენსიაზედ.

8. დრო რომელსა შინა საღმრთო მოსამსახურე იყო გარდაჰყენებულ სამსახურითგან, გამოიჩინებოს წელთაგან ნამდვილის სამსახურისა, რომელნიც აძლევენ ნებას ჰენსიაზედ.

9. არავის საღმრთო მოსამსახურეთაგანს თუ სამსახურში იმეოფება, არა ძალუძს მიღებად ჰენსიისა მათთან, რომელნიც დაინიშნებიან ჰენსიის ხარისხის მისაღებელად ეპარხიის უწყების წყაროთაგან, თუმც რომ კიდევ შეესრულებინოს მას აღნიშნული აწინდელითა კანონებითა ჰენსიის ვადა. ამა საფუძვლითა, უკეთუ რომელიმე საღმრთო მოსამსახურეთაგანნი დათხოვილ არიან შტატს გარეთ და იღებენ ჰენსიასა, ახლად თუ შეკლენ იგინი შტატში ჰენსიის ძლევა მათ მოეჭებინ.

10. საღმრთო მოსამსახურენნი, რომელნიც განაგრძელებენ სამსახურსა სხუა და სხუა თანამდებობაში ანუ უწყებაში, შემდეგ შესრულებისა დადგენილთა ჰენსიისათვის ვადათა და სამსახურითგან შტატს გარეთ გასვლისა, მიიღებენ ჰენსიას იმ უწყებაში, სადაცა წსტნობენ თავისათვის უფრო სასარგებლოდ.

11. საღმრთო მოსამსახურე, რომელსაც მიუღია საკუთარის სამსახურისაგამო ჰენსია სამსახურში განსაკუთრებითის უმაღლესის ბრძანებითა, სარგებლობს ამა ჰენსიითა რომელსაც განაგრძელებსა

შინა სამსახურისას, ეგრეთცა შემდეგ დათხოვნისა მისგან, გამოუ-
თხოვნელად უკანასკნელს შემთხვევაში განსაკუთრებითი მასზედ უქა-
ზისა, და არა მოაკლდების ჰენსიის მიღების უფლება წლავანობის
აღსრულებისათვის.

12. თულის გარდახდევინებით, დადებულნი საღმრთო მოსამ-
სახურებზედ ეზარზვის მთავრობის სამართლით ანუ განკარგულებით,
დაუთხოვნისა ანუ გაუთვრთხილებლობისა გამომ, ეგრეთვე: საუკუდურნი,
შენიშვნანი, დათხოვნა ადგილიდგან, ანუ უშტატოთ, დროებითი გა-
მოცდა მღუდელ-მთავრის სახელში ანუ მონასტერში, დროებითი ად-
კრძალვა საღმრთო მსახურებისა ადგილიდგან დაუთხოვნელად, გარნა
საკანონოს დადებით მონასტერსა შინა, არ მოაკლებენ ჰენსიის მიღე-
ბის უფლებასა, უკეთუ შთაკადნილი სასჯელთა ამათ შინა ჰიწინი,
შემდეგითა თავის სამსახურითა და განუციცხველითა ყოფა ქტეკითა
უღიწებთან მთავრობისგან ქებასა; მაგრამ ესრეთს შემთხვევაში დრო
მყოფობისა მათისა სამართალსა და სასჯელსა ქვეშე გამოიციცხების
ჰენსიის მოპოების ვადითგან.

13. ის საღმრთო მოსამსახურეთაგანნი, რომელნიცა ბიწიერე-
ბისა ანუ სამწახავისა ყოფაქტეკისა-გამო იქმნებიან მოკლებულ ად-
გილსა, გამოიციცხვით შტატიდგან, საღმრთო-მსახურების აღკრძალ-
ვით, დიახიქის ხარისხზედ ჩამოყვანით, და დასასრულ, საღმრთო
სარისხის აღხდით, — ჰკარგავენ უფლებასა ჰენსიაზედ.

14. უკეთუ მიმღებელი ჰენსიისა, დიდის ავანტურაობისა-გამომ,
იმყოფება სახელმწიფო ხარჯზედ სამადლო განწესებულებაში, მაშინ
გუთუნილი მისდა ჰენსია დაეტეკება მისს სახლობას.

ბ. ჰენსიისათვის საღმრთო-მოსამსახურეების ქვრივთა.

15. საღმრთო-მოსამსახურის ქვრივს აქუს უფლება ჰენსიაზედ,
უკეთუ ქმარი მისი 1. მოკვდა სამსახურში, შემდეგ ჰენსიის დამსა-

ხურობისა უბიწოდ შესრულებითა ვადისათა, რომელთაც განწესებულ-
აჩს ამ კანონების მეორე მუხლში; 2. უკეთუ იმყოფებოდა იგი გარ-
დაყენებულ პენსიითა ანუ უპენსიოთ, გარნა აქუს უფლება მასზედ, და
3. უკეთუ იმყოფებოდა სამჯავროსა ანუ ძიებასა ქრწმე, გარნა შემ-
დეგ საქმის გათავებისა იყო განმარტლებულ და შეიძინა წლობის
შესრულებით უფლება პენსიაზედ.

16. ქვრივს თუ აქუს უძრავი მამული, არ დაუბრკოლებს იგი
მას განწესებულის პენსიის მიღებას.

17. ქვრივი საღმრთო-მოსამსახურისა, რომელსაც დააკლდა ვა-
დამდის ექუსი თვე, იღებს პენსიას, რომელიც განწესებული არის
სრულის ვადის შესრულებაზედ.

გ. განზომილებათათჳს პენსიათა.

18. საღმრთო მოსამსახურენი, 35 (ოცდა თხუთმეტის) წლის
სამსახურისათჳს, ზემოთაღნიშნულის კანონების ძალით, მიიღებენ
პენსიას 70 მანეთს, ესე იგი შვიდ თუმანს წელიწადში.

19. ქვრივნი საღმრთო მოსამსახურეთა, რომელთაც უმსახურ-
ნიათ ოცდა თხუთმეტი წელი, იმავე კანონების ძალით, მიიღებენ
პენსიას 35 მანეთს (სამ თუმან ნახევარს) წელიწადში.

20. ქვრივნი საღმრთო მოსამსახურეთა, მყოფენი ჩხვილთა
უკმათა, დაშავებულთა ანუ შეზერობილთა განუკურნებელითა სნეულე-
ბათა, მიიღებენ პენსიას 45 მანეთს (ოთხ თუმანს ნახევარს) წელი-
წადში.

დ. წესი პენსიების დანიშვნისა.

21 საღმრთო მოსამსახურენი, რომელსაც მისცემენ სამსახურიდ-
გან გარდადგომის თხოვნასა, გამოაცხადებენ მას შინა დათხოვნისა

სურვილსა სამსახურიდგან და უფლებასა ჰენსიაზედ.

22. თხოვნანი ქვირითა და ობოლთაგან ჰენსიაზედ უბდა იყ-
ვნენ წარდგენილნი, კუთხილითა საბუთებითა, არა გვიან დანიშნულ-
თა ამისთვის (ВЪ СТ. 154 ОБЩ. ПЕНС. УСТ. СРОКОВЪ) მუხლსა
შინა მე ას ორმოცდა მეთერთმეტესა (154) სპ. ჰენს. განწ. ვა-
დათა, ესე იგი, მყოფთაგან შიგნით რუსეთისა ერთის წლის გან-
მავლობაში, ხოლო მყოფთაგან გარეგან რუსეთისა ორის წლის გან-
მავლობასა შინა, დღიდგან სიკუდილისა მათთა ქმრებთა და მამათა.
ვინიცა არის, თუ გარდასცილდეს ამა ვადათა, მაშინ ქვირითა და
ობოლთა ჰენსიის დანიშნაზედ უნდა იმოქმედონ სამოქალაქო სამართ-
ლის კანონისაებრ, ტომსა შინა მესამესა განცხადებულსა ჰენსიისათვის.
იხილეთ (ВЪ СВ. ЗАК. Т. III. УСТ. О ПЕНС. СТ. 154—156
ПРАВ).

23. თხოვნათა ჰენსიაზედ საღმრთო მოსამსახურენი, და ეკ-
რეთვე ქვირენი და ობოლნი მათნი, აძლევენ ადგილობრით მღწედელთა
მთავარსა, ხოლო ესე უკანასკნელნი (უოკლადსამღწედელნი) ვადად-
ბულარნი, თავის მხრით, შემდეგ ნამდვილის განჩივისა თხოვნათა
და უფლებათა მთხოვნელთასა, წარუდგინონ მათზედ უწმინდესსა სი-
ნოდსა, შიგ მთადებითა საბუთებითა და დამატებითა თავის ჭარბთა
წოდებობისათვის კუთხილისა სჯულისა მეტრ ჰენსიისა, არა გვიან
ერთისა თვისა, დღიდგან თხოვნის მიღებისა.

24. წარდგენილებათა შინა ჰენსიაზედ უნდა შეცუდ იყოს
შემდგომი: ა. სახელდობრ რომლის მუხლის ძალით აწინდელთა გ-
ნონთა გამართებების ჰენსია; ბ. რა დროდგან და რომდის სახელ-
დობრ იმყოფებოდს სამსახურში ის საღმრთო მოსამსახურე, რომელ-
საც, ანუ რომლისა ქვირეს და ობოლეთ, გამართებების ჰენსია; გ.
რამდენნი წლისანი არიან ქვირი და ობოლნი, რამდენნი და რომ-
ლისა სქესისანი არიან იგინი და დ. სად სახელდობრ ვის ჭსურს
მიიღოს ჰენსია. ამასთან უნდა იყოს წარდგენილი სამსახურის სია

(ფორმულიანი სპისოვი) საღმრთო-მოსამსახურისა, რომელსაც გამართებების პენსია; ხოლო ყამსა შუამდგომლობისასა პენსიისა ქვირითა და ობოლთათჳს, გარდა ამას საბუთებისა, წარგზავნიან კიდევ პირნი დაბადებისა და ნათლის ღებისა, მეტრიკის წიგნთაგან აღმოწერიანი,

25. უწმიდესი სინოდი უნიშნავს პენსიას ამას კანონების ძალითა საკუთრის უფლებითა, და დანიშნულს პენსიის მიცემისათჳს ეცნობების სახელმწიფო ხაზინის სამინისტროს განქვსებულის წესით.

26. პენსია საღმრთო-მოსამსახურეთა დაენიშნების დღიდან უქაზის მიღებისა დათხოვნაზედ, უკეთუ ამათ სთხოვეს ესე თჳთ დათხოვნისათანა; წინა აღმდგეს შემთხვევაში დღიდან თხოვნის მიცემისა.

27. საღმრთო-მოსამსახურეთა, რომელნიცა იმუოთებიან რა სამსახურში ანუ შტატს გარეთ, შთავარდნენ გამოძიებაში ანუ სამართალში, უკეთუ მათ აღსრულეს ვადა პენსიის მიღებისა, და შემდგეს საქმის გარდაწვეტისა განმართლდებიან ანუ თუმცა კიდევ სამართლით მიეცნენ რომელსამე გარდახდევინებასა, გარნა არა ისრეთსა, რომელიცა აწინდელითა კანონებითა მოაკლებს უფლებასა პენსიაზედ, პენსია დაენიშნების ანუ დღიდან მის დათხოვნისა შტატს გარეთ, უკეთუ მათ სამსახურიდან დათხოვნისათანა სთხოვეს ამასედაც, ანუ კიდევ, წინააღმდგეს შემთხვევაში, იმ დროდგან, როდესაც მათგან მიცემულ არს პენსიის დანიშვნაზედ თხოვნა; ანუ დასასრულ, უკეთუ მათ დროდმდე მიცემისა მათისა სამჯაროსა შინა ვერ პოასწრეს თხოვა პენსიისა, მაშა იმ დროდგან, რომელიდგანაც იგინი შთავარდნენ გამოძიებაში ანუ სამჯაროსა შინა. ვადა თხოვნის მიცემისა პენსიაზედ დაიდების ექვსი თვე დღიდან გამოცხადებისა მათდამი სამართლის გადაწვეტილობისა; წინააღმდგეს შემთხვევაში პენსია დაენიშნების დღიდან თხოვნის მიცემისა.

28. განმარტლებულთა სამართლით დაენიშნების ჰენსია დღიდ-
გან დამტკიცებისა სამართლის გარდაწვევტილობისა, უკეთუ იგინი არა
ჰქარგვენ ვადასა, აღნიშნულსა მე ცტდა მეშვიდე მუხლში ამა კანონთა;
ვადა ესე ითვლება დღიდგან გამოცხადებისა მათდამი სამართლის გან-
ჩინებისა; ხოლო მათ, რომელნიცა გაიყვანენ მოხსენებულს ვადას,
ჰენსია დაენიშნების დღიდგან თხოვნის მიცემისა.

29. ქვრივთა საღმრთო-მოხსამსახურეთა, გარდაცვლილთა სამსა-
ხურში ანუ მისგან გარდადგომაში დაენიშნების ჰენსია დღიდგან ქმრის
სიკუდილისა, უკეთუ არა დაჰქარგვენ გამოსათხოვნელად ჰენსიისა სა-
ზოგადო კანონებით აღნიშნულსა ვადას; წინააღმდეგს ამისა დღიდ-
გან მიცემისა ამაზედ თხოვნისა.

30. ქვრივთა და ყრმათა საღმრთო-მოხსამსახურეთა, რომელნიცა
შთავარდნენ რა გამოძიებასა ანუ სამართალსა შინა, გარდაიცვალნენ
ვიდრე გათავებადმდე მოხდენილის მათდამი გამოძიებისა ანუ სამართ-
ლისა, ჰენსიები მიეცემათ შემდეგითა საფუძვლებითა: ა) უკეთუ თავი
სახლობისა განმარტლებულია, მაშა სადამე წლობის ჩიცვკში, ნამდვი-
ლად მისგან ნამსახურში, მიიღების დასანიშნავად ჰენსიისა ყოველივე
ის დრო, რომლისაცა განგრძობებასა შინა იგი თავის სიკუდილამდინ
მდგომარეობდა გამოძიების ანუ სამართალს ქვეშე, და გამორჩეული
ამა საფუძვლითა ჰენსია მიეცემის იმის ქვრივსა და შვილთა, დღიდგან
სიკუდილისა მისისა; ბ) სახლობათა საღმრთო-მოხსამსახურეთასა,
რომელნიცა იყვნენ სამართალსა ანუ გამოძიებასა ქვეშეა რომლებზედაცა
გათავებლობისა გამო მათზედ გამოძიებათა ზე ჩამოუერთიეკლობისა
გამო მათგან, სიკუდილისა გამო, ჟეროვანთა მიგებათა ზე განმარტ-
ლებათა, არა შესაძლო არა არა ვითარიმე გარდაწვევტილობა, ჰენსია და-
ენიშნებათ მხოლოდ წლოვანეობის გუარად ქმრის ანუ მამის სამსა-
ხურისა, მიუღებლად ანგარიში დროებისა, გატარებულისა გამოძიებასა
ანუ სამართალს ქვეშე, გარნა ეგრეთვე დღიდგან მის სიკუდილისა.
ამა საფუძვლითვე დაენიშნებათ ჰენსია თუთ სახლობათაცა საღმრთო

ნოსამსახურეთა; სამართლითა აწა სრულებით განმართლებულთა; უკეთეს მხლად იგინი აწა უფილან ქვედებარედ ესრეთისა სსხუელისა, რომელიც გააუქმებს სრულებით უფლებასა ჰენსის თხრენაზედ. გ) ჰენსის დღიდგან სიკუდილისა საღმრთო-მოსამსახურეთა დაენიშნებათ მხლად იმა სახლობათა მათთა, რომელნიცა აწა დაჰკარგვენ სჯულიერთა ვადათა ჰენსის გამოსათხრენელად, მაგრამ ვადანთ ესე ითულებიან დღიდგან გამოცხადებისა მათდამი სრულებით დამტკიცებულთა სამართლის განჩინებათა; მათ, რომელნიცა გაიუვანენ დადგენილ ვადათა, დაენიშნებათ ჰენსის დღიდგან თხრენის მიცემისა ჰენსიაზედ.

მ1. უკეთეს საღმრთო-მოსამსახურე, ვამსა დათხრენისსა შტატს გარეთ, რომლისამე მიხრისაგამო, აწა გამოითხრეს ის ჰენსია, რომელიც ეკუთვნის მას, და მოითხრეს იმას შემდეგ უკუწა დათხრენისა, ხოლო მეწამე, მიუღებლად ჰენსისა ვადანიცვლება, მაშინ დარჩომილს მის შემდეგ ქვრიუსა და შვილთა აქუსთ ნება მიღებისა ხვედრისა მისდამი ჰენსის აწა უმეტეს, აწამედ იმ დღიდგან, რომელიც განაც სჯულთა მისცემდა თუთ იმას ნებას ჰენსიაზედ, ესე იგი, დღიდგან მიცემისა მისგან თხრენისა.

მ2. უკეთეს საღმრთო-მოსამსახურემ თავის სურვილისა მეტაწა დატკეებისაგამო სრულებით აწა ითხრეს ჰენსია, მაშინ ქვრიუსა და შვილთა მისთა, რომელსაც ითხრენ ჰენსისა, იგი დაენიშნების დღიდგან საღმრთო-მოსამსახურის სიკუდილისა, უკეთეს მათ აწა დაჰკარგვენ დადგენილნი ამისთვის ვადანი; ხოლო წინააღმდეგს შემთხვევაში დღიდგან თხრენის მიცემისა.

მ3. იმ შემთხვევაში, უკეთეს საღმრთო მოსამსახურე, რომელსაც დაენიშნა ჰენსია, აღსრულებს სიტყვასწარ წინათ დანიშნულის მისდამი შემდეგ დღისა ჰენსის მიღებისა, მაშინ ნება მიღებისა ესრეთისა ჰენსისა, მისის სიკუდილისა, ბლადოჩინის წერილობის დარწმუნებითა, მოუღოდნელად სხვის განკარგულებისა, ვადანთ მის ქვრიუსა და შვილთა უკედ;

ხელს შემდეგ ქვივის სიკუდილისა დანიშნული მისდამი ჰენსია, კრეთიკე წესია, მიეტემის შვილებს.

ე. სუძმათა ანუ ჯამათაჲს, საიდგანაც იწამოებთან ჰენსიები, და მათის მიტემისათჲს.

34. ჰენსია საღმერთთა-მოსამსახურეთა და მათთა ქვივთა, ამა კანონებით დანიშნული, ეძლევის სახელმწიფო ხაზინიდან.

35. დანიშნულნი პირთადმი ჰენსიები მიიღებთან ადგილობრივის ხაზინიდან მისთვის დანიშნულს ვადასუდ, მათის საკუთარის ანუ მათის დაწმუნებულის ხელის-მოწერითა, თანახმად საზოგადო განთათ ჰენციის მიტემასუდ.

36. უკეთუ ჰენსიის მიმღები ორის წლის განმავლობაში არ გამოსცხადდეს ჰენციის მისაღებად და არ გაკზავნის მოთხოვნილებას, მაშინ ჰენსია მისი გამოიჭიციების ანუაწიშის ნუსხადგან, თვნიკ უფლისა გამოცხადებისა.

37. უკეთუ ჰენციის მიმღები ორის წლის განმავლობის შემდეგ გამოსცხადდების თხოვნით, რომ მას მისცენ კუთვნილი მისდა ჰენსია, მაშინ იგი მიეტემის მას იმ წლის ტრეტისა (1.), რომელს ტრეტშიაც მიღებულა მისგან თხოვნა. წარსულის დროსასკი ისა ვერაუერს ვერ მიიღებს.

38. უკეთუ შეეშთხვას, რომელ მიმღებელი ჰენსიისა სახელმწიფო ხაზინის სუძმიდან, მიეტეს სრულიერის წესითა სამართაღსა ანუ გამოძიებასა, მაშინ ქვემდებარენი ადგილნი ანუ პარნი, თანამდებართან, იმავე უამს აცნობონ ესე დეპარტამენტს სახელმწიფო ხაზინისას.

39. ჰენსიების მიტემა სახელმწიფო ხაზინიდან სასულიეროს წოდების პირთადმი, რომელნიც იღებენ მათ საკუთარითა უმაღლესი

(1). ტრეტად რუსები უწოდებენ წლის შესამეღს, ესე იგი ოთხს თვეს.

ბრძანებითა და უწმინდესის სინოდის გარდაწვეტილობითა, ამა კონსტანტინოპოლის გამოცემადისინ მეოფთა, განგრძელდების მხოლოდ იმარჩივთა ზედა ჰენციის მიმღებთასა, რომელიც პირათ არიან, და ეპარხიის მთავრობანი ამათ ყოველთავე პირზედ, რომლების ჰენსიის მიტემა უნდა მოსწყდეს, განუცხადებენ ამას უწმინდესს სინოდს; ხოლო ესე უკანასკნელი აცნობებს დეპარტამენტს სასულიერო ხანისას, ერთხელ წელიწადში, დეკემბრის თვეში.

ვ. მოკლებისათვის ჰენსიების წარმოებისა, ანუ ძლევისა.

40. ჰენსიის ძლევა საღმრთო-მოსამსახურეთა, ეპარხიის უწყებაში მეოფთა მოსწყდების: 1) ხარისხის აღხდითა სასამართლოს გარდაწვეტილობით, ანუ დიახიქის თანამდებობაზედ ჩამოყვანით; 2) ახლად შესვლითა ეპარხიის უწყების სამსახურში და 3) მონოზონად აღკვეცითა.

41. უკეთუ შეეძინებოდეს, რომ ჰენსიის მიმღები საღმრთო მოსამსახურე მიეტა სასამართლოს უწინდელის სამსახურის საქმეებისა გამო, და ეძლევის მას ნახევარი ჰენსიისა, მეორე ნახევარიც მიეტემა მას შემდეგ მისის სრულებით განმარტლებისა.

42. განთავსდებულთა სამჯვროსაგან ყოვლად-უმოწყალების მანიფესტითა, უკეთუ მათ ჰქონდათ ჰენსია, ესრეთი ჰენსია უნდა მიუცეს წინაპირველს საფუძველზედ.

43. ჰენსია ქვრივთა მოსწყდების: 1) ქმრის შერთვითა, 2) შესვლითა მონასტერსა შინა და 3) მიტეპითა სამართლის განჩინებითა სასჯელისადმი, რომელიც მოაკლებს ნებას ჰენსიაზედ.

44. ქვრივი, რომელთაც შეუერთავთ ქმრები, და კმაყოფილებიან პირველის ქმრების ჰენსიითა დღემდე შესვლისა მათისა ახლასა ქორწინებასა შინა.

45. მიღებულია საგლახსკოთა და საქეციოთა სახლთა შინა, უკეთესი იგინი იმყოფებიან ამა ადგილების სრულ საჭრედ, მიეცემათ ნახევარი დანიშნულისა მათდა ჰენსიისა, სჯულისა-მებრ, ჰენსიისა; წინააღმდეგს შემთხვევაში კუთვნილი მათდამი სჯულისა მებრ ჰენსიის მიეცემათ სრულებით.

ს. დროებითის შემწეობისათჳს.

46. დროებითნი შემწეობანი მიცემიან უწმინდესის სინოდის განკარგულებით, იმა ფულთაგან, რომელნიც არიან დანიშნულ ჰენსიისათჳს სასულიეროს წოდების ჰირთა, უკეთეს შემდეგ ჰენციის მიცემისა ნაწილი ამა ფულისა იქმნება თავისა უფალი ანგარიშისა-გან.

რუს . . . ლასარე ტურციკისა.

წმიდა სოფიოს ტაძარი (ანა სოფიო)

კოსტანტინოპოლში.

(რუსულით. თარგმ.).

ტაძარი ესე შეწირული სიბრძნისა ღმრთისად, აღშენებულ-იყო პირველად კოსტანტინე პირველის მიერ, გარნა დაიწვა იგი ორ-გზის, უკანასკნელად დროსა აღმშენებლისასა იანკარს 532 წლისასა, მეფობასა იუსტინიანესსა.

დანგრეულსა ძველსა ტაძარსა ზედა იმპერატორმან ბრძანა აღმართვად ახლისა ტაძრისა, თუთ მისა, რომელიც აქამომდე აწსებობს, თუმცა, სამწუნაზოდ ჩუქნდა, მისთა მალაღთა გამარათა შინა აღსრულდების უკუჩა არა ღმრთის-მსახურებაჲ ქრისტეს მართლ-მადიდებელთა, არამედ მოსავთა მატყმედიანთა, რომელსა შინაცა აღაკლებენ თვსთა ლოცუათა აღლახისადმი. კედელნი იგი მდგომარებენ უმეტეს სამარისა უკუჩა წლისა და არიან მოწამენი საბერძნეთის იმპერიის დატყმისათჳს, ხოლო აწ მეოსა უკუჩა დროსა იქმნებან მნახველნი ოსმალისა იმპერიის დატყმისაცა.

ტაძარი ესე შენდებოდა პლანისა-მებრ სურათ-მოძღვრის ანტემიონისსა, და ყოველ დღე მას ზედა მუშაობდა ათას ათას კაცადმდე, სადაცა მივიდოდა იმპერატორიცა ყოველდღე განსამხეკებელად მუშავთა ბ ზედვიდა მათ მუშავთ წარმატებათა, რომელიცა მადლითა ღმრთისათა ესოდენ დიდ-ზვიანი შენობაჲ სრულდებოდა მას იქმნა საკურთხებელად უწინარეს ექ-

ქვისა წყლის, დიდგან სამიწკვლის ჩაკდებისა და შიშკვლის ქუჩის დადებისა. შენობისათვის წინათ დანიშნულყო ერთი საუკუნის დროდ, ვარნა ამა განულო ოცმანტა წელმან, ვითარ მიყვისისაგამო ძლიერისა მიწის ძერისა ჩამოექცა მას ერთი მხარე გუმბათისა, რომლისა აღმართვად მოხდა ხელახლად. გუმბათი იგი წარმოადგენს რა ბრტყელსა ნახევარს სტერასს ანუ ნახევარს ბურთსა, თვისსა ამაყუნებით და ჩინებულის საზომითა, არს უაღრეს ხელოვნებისა. უნდა მხოლოდ წარმოვიდგინოთ თანაგამკვლეობაში, რომელ მსგავსსა გუმბათსა, დახვინებულსა ჭრალა ქუჩით, არა აქუს რა სხუა დისაბჟენი წერტილი, ვითარ თვისსა უკუწ ნაპირისა, მაშა ყოველი მისი შინაგანი უნდა ვქსთქუათ დაკიდებულარს ჭარხედ. საკვირველებას ხელოვნებისა, ვითარ სამდიოლ ჭეშმარიტად გამოანგარიშებულარს ძალი დაწოლილის ზვინისა, რათამცა კედელნი, რომელნიც მსახურებენ დასამაგრებელად, არ იყვნენ დაწინებულნი გარეგანითა სამძიმითა და არ დაიწლეს სრულუბით თალი. დაამეტრით (*) გუმბათსა აქუს ას ორმოცდა ათი ფუტი, ხოლო იატაკიდგან სიმაღლისა მისსა წერტილადმდე ას ოთხმოცი, საკმაო არს სიმაღლე, რათამცა დაიტოოს თვის ქუჩაშე ფრიად დიდი გოდოლი.

სობორე წარმოადგენს თვისითა ნახტულობითა ბერძულსა ვუარსსა, თითქმის თანასწორსა ვოჭებთა თანა. გარეგან შენობად მისი არის თითქმის მძიმე დაუშნო, ხოლო შინაგან ვაკეთებულარს მშუწნიერად სხუა და სხუა ფერის მარმარეობითა, მოზაიკურითა ნაკვეთებითა (**) განსაკვირვალის მოხატულობით, კერცხლით, ოქროთი და ძვირფასითა ქუჩბითა. ამობენ 40,000 გირვანქა კერცხლი წასულს იყოს მხოლოდ მარტო საკურთხეველის გამართვასედ, მაშინ რადე-

(*) სიღერძე სიმრგვილისა, ვითარ ქუჩუნის სტერისა.

(**) სოფიის კენჭი, ხელოვნება სხუა და სხუა ფერის კენჭების ჩაწყობით სახისა რისამე გამოყუნა.—აია სოფიას მხატვრობა,

საც სრულიად განდლები და ეპიკლეისის სამკაულნი იყო წმიდა ოქროსი შეჭედნი ძვირფასის ქუჩებითა.

ესრეთი იყო ტაძარი იგი თვისსა უკავილევანს საუკუნეში საბერძნეთის იმპერიასა შინა, გარნა ქმნულებანი კაცობრივთა ხელთანი, გინა შენობაჲ, გინა ერთა-შთავრობანი არა განსჯილ-არს არსებობდეს საუკუნოდ.

ვრცელი სახელმწიფო აღშენებული შემძლებელსა ხელითა დიდისა კონსტანტინესისათა და დამტკიცებული მისისა სიბრძნითა და განმგებლობითა მტირედ მტირედად მოუძღურდებოდა, მიხეზთა — გამო შინაგანთა აღრეულობათა და სუსტთა განმგებულთაგან. იგი ერთისა შემდგომად მეორისა ეცემოდა და მიახწივა უკანასკნელ იქამომდე, რომელ ნახევარსა მეთხუთმეტის საუკუნისასა მდგომარეობდა თითქმის ერთისა მხლოდ კონსტანტინოპოლითა და რადენსამე კუნძულებითა. ამა განგრძელებულის საშუალ ყამით საშუალ აზიასა შინა გამოჩნდა ახალი ერი და აღმოატყნა ახალი საწმუნოებაჲ: ესე იგი ოსმალნი და ქსწავლა მანჭედისა.

ოსმალნი ანუ თურქნი პირველ დასაწყისით იუჩენ უბინაო მემთა-ბარენი ერნი და სცხოვრებდენ საშუალ აზიასა შინა. ყოველნი მათგანნი იწყებდნენ ცხოვრებასა თვისსა მონადირეობით ანუ მწყემსობით. გარნა მათ ოსმალთა მსწრაფელ გამოაჩინეს თავნი თვისნი მემრად და დამზერობელად ერთა, განჭკვალეს და დაიდკეს ცხად თვისად საშუალ ქუჩების ზღუაჲ; რასაკვირველია ბერძენთა და მათთა სუსტთა ხელმწიფეთა ვერა ძალადგათ უკუნქტევად შეუპოვართა და მძვინვარეთა აკანკათა.

საბერძნეთის იმპერიამან იქამომდე მიახწია და დაეცა, რომელ იმპერატორი თავისის უშიშრად ყოფნისათვის თანამდებ შეიქმნა გარეშემორტყმად ნაქიჩავებულთა მხმილავთა-შუედელთა. გიზანტის იმპერია იყო ყოველით ბრწყინვალე მანათობი თვისითა შემძლებლობითა, ოდეს ნორმანხელთა ჟერეთ არა აქუნდათ გულის-ხმის ყოფაჲ

აწა წააშეხედ, თუნიერ მხედრობისა და ზღუით ლაშქრობისა. შექ-
ცისა შინა ხშირად ჭებოდნენ სახსოვართა ნიკთებთა: (ПАМЯТНИКЪ)
მას დროებისათა, განსაკუთრებითა აღმოსავლეთისა მისისა მხრით
აწა იშუიათად ამოსთხრიდნენ მიწისაგან მანეთთა და განსხტყების ნი-
შანთა ბერძულის ასოებით წაწერილთა; აწა იშუიათად ეგრეთვე ჭებ-
ოდნენ სათვლავის თუქაღთა ზედა ნაწერთა რუნიულთა წაწერილთა-
ბითა (*): ესე დაეს დაეცა საბერძნეთსა შინა. კაცნი შეგრობულნი
ნაქირაკებელისა მხმილაკთაგან საბერძნეთის იმპერიისათჳს იწოდებოდ-
ნენ ვარენლებად ანუ მერიანლებად.

როდესაც ერსა აწა ძალადუძს თჳთ დათჳრკვად თავისა თჳსისა
ღ იძულებული შეიქმნება მიიღოტოდეს ნაქირაკებელისა მხედრობისადმი,
მაშინ დაცემა მისი ახლოს აწს. ესრეთ მოუხდა საბერძნეთის იმპე-
რისაცა, რომელმანცა ვერ შეუძლო წინააღდგომა თურქთა, რომელთა
წინა უძლოდა სულთან მაჭმედ II. იგი ვარეშემოერტყა კონსტანტი-
ნოპოლსა, ვითარცა ზღუის მხრით, ეგრეთვე ხმელეთითა და მოიხ-
მარა ყოველივე ღონის ძიებანი მისთჳს, რათამცა დაიზურას დიდ
მშუწნიერი ქალაქი. უკანასკნელი იმპერატორი ოდესმე ეგოდენ შემდ-
ლებელისა ვიზანტიის იმპერიისა, იწოდებოდა მხოლოდ სახელითა
აღმაშენებელისა მისისათა. კაცნა კონსტანტინე 11-ს ზალუოლოგს თჳ-
ნიერ პირადობისა და შეუშინლობისა აწა აქუნდა აწა ვითარემე ღო-
ნისძიებანი უკუნქცევისათჳს ძლიერისა მტერისა. იგი განაგებდა საცო-
დაკსა ერსა, წარმგებელსა უკანასკნელისა თჳსისა ენერგიისასა შინა-
განისა განხუთქილებისაგამო და დაეცა ველსა ზედა ბრძოლასა შინა,
მას დღესა, ოდეს ტახტი მასი დაიზურო მაჭმედმან II.

ეს იყო 29 მაისისას 1453 წელსა. ამა განსაკრთომელსა სის-
ხლის დათხევის დღესა შინა, ოსმალონი ჭსტრცვიდნენ ყოველთა ძვირ-
ფასეულობათა, რადცა შეჭხუდებოდათ მათ ხელში, ყოველნი ქალაქის

(*) რუნი ძველებური ასოები ჩრდილოეთის ხალხთა.

შენობანი და ტაძრანი იუჟენ განკრებილნი და სოფლის სობორცა
 მოაკლდა ყოველთა თჳსთა სამკაულთა კერცხლისასა, ოქროისასა და
 ძვირთჳსთა ქუთაგანსა. ჯუარნი, აღმართული გუმბათსა ზედა მისსა, იქ-
 მნა ჩამოგდებულ და მის ადგილ იქმნა დამყარებულ ნახევარ მთოჳს-
 რე სიმოკლთ ანუ ნიშანი მაჳმედიანთ სარწმუნოებისა, რომელმაც
 აქამომდე მუნ მდგომარეობს.

აწ ოთომანის ანუ ოსმალის იმპერიამან მიაღწია ესტეთისა და-
 ცემისადმი, ვითარსაცა შინა კიზანტიის იმპერია იყო გაკრემოს
 ხუთასისა წლისა, და ქრისტიანეთა განმავალობასა შინა ამის უამთა-
 სს მხოლოდ შექდლოთ ენუგეშნათ შემდგომისა გაქდამოცემითა ანუ
 ანბითა.

ოდეს კოსტანტინოპოლი აღებულა იქმნა ოსმალთა მიერ, სიმ-
 რავლე ქრისტიანეთა ერთა შევიდნენ და შეიკეტნენ სოფლის სობორცა-
 სს შინა, მღუდელმან აღასრულა რა საღმრთო ლიტურღია, აზიარნა
 მოწმუნენი, რომელნიცა ემზადებოდნენ სასიკვდილოდ ოსმალთ ხმალთ
 კვეთებითა.

მსწრაფლ კარნი ტაძრისანი იქმნენ შემომტოვრულ და განძვინე-
 ბულნი მძლეკელნი შეიჭრნენ სობორცა შინა განსაკრებულად და დასა-
 ხოცველად; კარნა სამღუდელთ მსახურმან აღიღო მადლად ბარძიმი
 და ოსმალნი შედგნენ აღვრელნი უეცარითა შიშითა; მან განულო
 საშუალ მათთა ბარძიმიტურთ ხელში და იგინი ჩამოეცალნენ; კარნა
 მხოლოდ იგი არა მძიმარევიდა კარში განსასუფელად, არამედ დასა-
 ჟელად, არამედ დასაუღეთისა ოდენ კედლისადმი ტაძრისა, რომელი-
 ცა მის მიახლოებაზედ განიზო და ახლად დაიგულა მასითურთ. ამას
 ადგილისათჳს მოუთხრობს ხალხის გაქდამოცემა (Предание), რომელ
 მას კედელსა არა აქუნდა არა, არცა კარები, არცა განხმულებად რამე,
 არამედ იყო მხოლოდ ერთი სქელი მიჯრით მიწუობილი თლილის
 ქუის კედელი; საკვირველთა სახითა და სასწაულთა დაცულა იქმნა
 შეგინებისაგან მტაცებელთ განძვინებულთ უსჯულთაგან კარცა უფლი-

სა. ოდესცა ქრისტიანნი ახლად დაიპყრობენ მას ტაძარსა, და მას შინა ზიზველად აღსრულდების ღმრთის-მსახურებაჲ ქრისტიანობისა, თლილის ქუის კედელი განიხსნების კუთხად უკუწ, რათამცა გამოუშვას თვით იგივე სამღმედლო მსახური, რომელიც რამდენისამე საუკუნოსა შემდეგ უჩინო იქმნა. ბარძიმითურთ ხელში იგი წარმოადგების კუთხად საკურთხეველისადმი და დაასვენებს მას უწინდელსავე ადგილსაზედა. — ლეგენდა (*) გულის-მომწყვლელო და პოეტური არს. იგი წარმოადგენს გამოხატულებას ქრისტიანობრივის საწმუნოების უკვდავებისა და მისსა შემძლებლობის შეტვისა კაცთა ნათესავისა-სა.

დრავუნის პოეტის მღმედლო ირადიონ ელიაშვილი.

(*) ლეგენდა ნიშნავს ანბავსა.

წიგნი რედაქტორთან.

ყოვლად-პატიოსანს უთვალს რედაქტორს მამა გიორგის!

თქვენს მიერ გამოცემულს რედაქტორის ყურნალში აცხადებს გორის დეკანოზი მ. პანტელეიმონ წინამძღუაროვი პატივს მღუდლის ძმობას, მისს მოსკოვს უბოძნას, და მაღალი ხარისხის მექონობას; მაგრამ პატივს ასე სწერს: „მწუხარებამან შემიპყრო, ძილი გამიკრთო ღამითა“. ამისთვის მე ვაპირებ ვითომც იგი უბოძილ-იყოს ერთი კომისის მღუდელთაგანი; და ახლა ვინც უნდა იყოს, უთვალმან ღირს ჰყოს ადგილსა ნათლისსა! . . . ამასთანავე სწერს მ. დეკანოზი წინამძღუაროვი 1833-ში მისგან წარმოგზავნილის ნიუთების და წიგნის დაკარგვასა, და უთუქრია ვითომც მე ავანსაკთავს მამესყიდოს.

კითხვისამებრ პასუხი:

1833-ს წელში მე ვიყავი პრიეტნავად იმერეთის კაცხის მონასტერში და არა საქართველოში; არცა ვისგან მიყიდნია მე და არცა ნამდვილი პატივის წიგნი მინახავს; არამედ მე გადმოვიწერე ამ ხუთის წლის წინეთ სვინაქსარი, ათი მცნება, და მამათ ჩვენს, თუ-ღავს მცხოვრებელის პლატონ ტარელოვისაგან, რომელიცა იყო ხუთ-მეტოღე ფურცელზედ დაწერილი, და ისევე პატრონსკე დაუბრუნე. მე სხუა არა უწყია რა. ვითუქრე მხოლოდ დაბეჭდვა მისი ყურნალში სასარგებლოდ მსმენელთა.

მაგრამ ნიადაგ შუნი აბნელებს კეთილსა: ზღვის ჭსურს სულ
თვითონ ილახვარკოს და სხუა კი ჭსდუმდეს—და რა იქმნება?

ჩაღ იცის ვაჭმან, და ის აწა ჭსთქუას,
გახშულთ წყაროთგან, მაშა ვინა სვას;
თუთ ვაჭვათ იცის, რათ ჭკითხოს მან სხუას,
წოგოწოგ გვიბრძანებს სჯული დამარხვას.

* * *

ჭსჯული გვიბრძანავს, არ სწამო ცილი,
აწო შარი უღვა, და სწვა ვით ცვილი.
ვარე დაქმვის, სამოთხის ხსნილი,
ცრუ და მოშურნე, ვახდება წილი.

მღუღელი ირანე ვახუჩი ჯაძე.

16 მაისს 1867 წ.

სხუა და სხუა ამბავი.

ჩუჭნი დროების სამხსენი. მრთელმა საქრისტიანომ იცის, რომ ჩუჭნს განათლებულს საუკუნეში დაიწყო საშინელი სისხლისღვრა ბერძნებისა თათრებთან, ერთს საბერძნეთის კუნძულზედ, რომელსაც აწ უწოდებენ კანდიის კუნძულად. თათრების უღმთობას და კელუჩებსაც აწ აქუს ზომა, ეგრეთვე ბერძნების მხნობას და თაუგაწირულობას: ქალნი და კაცნი, მღუღელნი და ეწნი ერთბაშად იბრძვიან დასაცველად თვის მამულისა და საწმუნოებისა. ადრე ჩუჭნის არკადის მონასტრის დამამხუცებულმა წინამძღუარმა—გაბრიელმა. ამ მდიდარს მონასტერში შეათარეს თავი ამ საშინელს ომიანობას დროს 300—ბერძნების უძლურთა ერმათა, ქალთა და მახუცებულთა; გარდა ამისა იუზენ მუნ ბერნი, მონასტრის მონამსახურენი და მუომარნი, კაცნი 240—. ამ მონასტერს შემოადგა 20—წაწსრულს ხოებერს დიდძალი თათრის ჯარი—15,000 კაცი; მაგრამ მონასტერში მყოფნი ბერძნები არ დაემორჩილენ მათ, და აღიჩიეს სიკუდილი უფროს სიცოცხლისა. ამ უამად წინამძღუარმა გაბრიელმა თავის ხელით მისცა ცეცხლი მუნ მყოფს თათრის წამალს,—და ერთს მინუტში აკარდა ჭარში უმეტესი ნაწილი მონასტრისა, მას შინა მყოფობითურთ. ამით დაიხრცენ 1200 თათრნი, გარეშე მონასტრისა მდგომარეთაგანნი, და ბერძნები ვიდრე 900—მდე. ამ გარემოებამ დიდად განაცვიფრა და აღძრა ყოველი ჭეშმარიტის გული ევროპაში.

ს ა ხ ა რ ე ბ ი ს ნ ე ტ ა რ ე ბ ა ნ ი .

მათეს თავი 5. მუხლი 3.

„ნეტარნი იყვნენ გლახანი სულთა, რამეთუ მათი არს სასუფეველი ცათა“.

ვინ სულთა თჳსისა, იმეტნებს გლახაებასა,
წინაჲ თჳსის უფლისა, ჭკობნობს თჳსსა უნდობასა,
ღუთის სიმდიდრითა მოელის, კეთილით განმდიდრებასა,
ხმობს მისწინაჲ თჳსს ცოდუას, ჭხმობს თჳსსა უჭკობებასა,
და ძალითა მადლისათა, ელის განცხროველებასა,
იმედობენ იესოსთ, მკურთხითცა აღდგინებასა,
მამისა სასუფეველში, ძისა ძლით დამკვიდრებასა,
უფლისათანა ჭკობასა, უოხვნოს ნეტარებასა.

მუხლი 4. „ნეტარნი იყვნენ მგლოვანნი გულთა, რამეთუ ივინი ნუ-
გეშინის-ცემულაქმენ.

ვის ცრემლითა თჳსათა, წყაროსებრ ჭნაკადებდეს,
ხორციელი ცოდვისა მტკიართველი, თავსა არ ანუგეშებდეს,
გამოხრდიდეს ოდენ სულსა, და გულთა მგლოვანებდეს,
სოფლის სიტკობათა თავის თავს, გემოსა არ აკემებდეს,
და მათ სიკუდილ-შემოსილად, საწამლავად სახელსდებდეს,
ვნებულად ოდეს ცოდვით, ღუთისგან განშორებულად,

მას ღმერთი ნუგეშისცემას, ზეცოურსა ანიჭებდეს,
და იგი მისთანა მეოთვი, საუკუნოდ ნეტარებდეს.

მუხლი 5. „ნეტარ-იუზუნ მშვიდნი, რამეთუ მათ დაიმკვიდრან ქრისტე-
ყანა“.

ვინ სიმშვიდით სულელობით, თავსა თვსსა განკაზმევდეს,
და თვსს შიშის თვსს სასჯელსა, თვსთა ცოდუთა დასდებ-
დეს,

მოყუასში ბიწის მხედველი, თავსა არ აღიმაღლებდეს,
ფიცხელად თვთ თავსა თვსსა, ვიდრე მოყუასთ აბრალებდეს,
თვსთა უკუკლთ ბიწთ მხედველი, მის ძლით თავს დაიმდაბ-
ლებდეს.

უკუკლთ ცოდვილთ უცოდვილეს, თავის თავს აღიარებდეს,
იგი ზეციურს ქაჯასა, ზეციურის ბჭით არებდეს,
დაიმკვიდრეს მუნ ქრისტეყანა, საუკუნოდ ნეტარებდეს.

მუხლი 6. „ნეტარ-იუზუნ, რამელთა შიოდეს და სწუროდეს სი-
მატლისათვს, რამეთუ იგინი განძენ“.

ვის სიმამრთლისათვს შიოდეს, მასში თვსს საზრდელს ჭბოებ-
დეს,

სწუროდეს თუ ჭეშმარიტი, თვთ იესოს იგებებდეს,
გზასა თვსსა შემდგომ მისსა, მოსწრატებით წამართებდეს,
და ტყუილით არცა პირსა, არცა გულს შეიმწიკულებდეს,
მუთვს მდიდარს და გლახაკსა, ჭეშმარიტს განუცხადებდეს,
სიმამრთლის წამებისათვს, დასჯად არ შეიშინებდეს,
მას განძენებდეს თვთ ღმერთი, ზეცის საზრდელს უბოძებდეს,
ჭბებდეს იგი სიმამრთლეში, საუკუნოდ ნეტარებდეს.

მუხლი 7. „ნეტარ-იუჩენ მონაწილენი, რამეთუ იგინი შეიწყალნენ“.

ვინ სიღრმისაგან გულისა, მონაწილენას აღინებდეს,
ტბილსა ნუგეშისცემასა, უხვებით მოიხრებდეს,
გამოზრდიდეს თუ გლახასა, და უბედურს იწყებდეს,
მისისავე შეწყენითა, იგინი თავისუფლებდეს,
მათის შეწყენის მყოფელი, სიტკბობას იგემებდეს,
თვთ მყოფისა კეთილითა, გამაძლრად თავს აჩინებდეს,
შეიწყლებდეს მას ღმერთი, სიხარულს მოუკლინებდეს,
ჭებდეს იგი ცათა შინა, საუკუნოდ ნეტარებდეს.

მუხლი 8. „ნეტარ-იუჩენ წმიდანი გულისთა, რამეთუ მათ ღმერთი
იხილონ“.

ვინ ზეცოურს სიწმინდესა, გულშიგან დაიმყარებდეს,
და ცაძარს შემოქმედისას, ცოდვით არ შეიმწიკრებდეს,
შინაგან მთებარეს ნათელს, ვნებითა არ დაავსებდეს,
გულისაგან სრულად გარე, სოფლის საცთურს განაძებდეს,
უფლის სადგურს თავსა შორის, მოსწრაფებით განმზადებდეს,
მასთან ყოფას გულის წმინდით, მას მხალისთან იწადებდეს,
იგი იხილავს ნათელსა, თვთ ღმერთი თავს უცხადებდეს,
და მასთან შეერთებულა, საუკუნოდ ნეტარებდეს.

მუხლი 9. „ნეტარ-იუჩენ მშვიდობის-მყოფელნი, რამეთუ იგინი ძედ
ღმრთისად იწოდნენ“.

ვინც მშვიდობის-მყოფელ იყოს, და მტერს მტერთან დაავსებ-
დეს,
მათში ბოროტს აღმოუხრებდეს, და მტერობის საკრეულს
სწყუდდეს,

სთესდეს მათ შორის სიუწარულს, და ახადს გრძნობას აგებდეს,
თუ ვითარ მოუწასს ჭუწარობდეს, და ამ სჯულს შთააგონებდეს,
და მით იესოს მოძღურობას, მათ შორის განაგრძელებდეს,
თვთ ეგებოდეს სიმშვიდით, და სულთა მსურველებდეს,
იგი თვისს შვილობილობას, ღმრთის შორის მოიზრებდეს,
და იესოსათნა მყოფი, საუკუნოდ ნეტარებდეს.

მუხლი 10. „ნეტარაიუწენ დევნულნი სიმარტლისათჳს, ზამეთუ მათი
ახს სსსუფუკელი ცათა“.

ვინ სიმარტლისათჳს ითმენს, ტანჯუადცა განემზადების,
ამ სოფლის დევნულებისგან, არა რდეს შეშინების,
მხლად რდენ სიმარტლის ცუა, ღმრთის წინაშე უსწრაოდების,
ბორკილების დადებითა, სხულები დასტვირთების,
ზეცისასა არ ქუჭყნისას, საშუჭბელს მოელოდების,
გონებით და გულთაცა, მუნ აღსრული დამყარების,
მას ზეციურა სუფუკა, ჯილდოდ წინადადების,
ეგების მაღალთა შინა, და იქი განეტარების.

მუხლი 11. „ნეტარაიუწეთ თქუწნ, რაჟამს გუგედრიდენ და გდევნი-
დენ, და თქუან ყოველი სიტყუა ბორტოტი თქუწნდა მომართ სიტრუით
ჩემთჳს.“

ვინცა მარად მოკუდავთაგან, იკიცხვის ცილაწამების,
ამა სოფელს იბასრების, და სოფლითცა იდევნების,
უბრალოებითა მყოფი, ბრალეულებში შთების,
და თვისს მას სვინიღისსა, ვით სიმარტლეს უფრთხილდების,
სისხლისაცა და წელულების, თაკსდებად განემზადების,

მოკრებების იგი ქრისტესთან, და კრებად მასთან აღდგების,
მასვე სასყიდელი თვისი, ზეცათა შინა ექმნების,
და ქრისტესთან მოხარული, მასთანავე ინატრების.

ა. ტ.

ს ა უ ფ ლ ო ლ ო ც უ ა .

ყოვლის შემქმნელი მამა ჩუწნა,
რომელი სუფევ ზეცათა შინა,
მომეც დიწსება მუნ განვისვენა,
ადეს მოვიდე, მზათ მქონდეს ბინა.
იუოს სიწმიდით სახელი შენი,
ჩუწნოდ მოვიდეს შენი სუფევს,
ერთობი დაკვიცევ, ვით შენი ძენი,
ჩუწნოდ ეშმავსა არ ჰქონდეს ძლევა.
იუოს ყოველთჳს შენი ნებაჲ
ვით ქუწყანაზედ, ეგრეთ ცაშია,
წმიდათ დაკვიცვათ შენი მცნებაჲ,
მით ჩავიწერათ შენს სიაშია.
არსობის ჰური მოგვეც ჩუწნ დღესა,
რომ არ მივეცნეთ უძლეურობასა,
ეველა გმადლობდეს შენ მარად-დღესა,
არავინ მოჰყუეს დამდურობასა.
და მოგვიტევენ შენს თანამდებოთა
ბოროტი საქმე დანაშაული,

აქონ ადიდონ სულისა მტრებთა
 შენი დიდება და სასწაული.
 ნუ შემოიკანებ ჩუქნ განსაცდელსა,
 გარნა გვიხსენი ბოროტისაგან,
 და ნუ ჩაკვავდებ ადგილსა ძნელსა,
 ცუცხლისაგან გვიხსენ დაუშრეტისა,
 ვინადგან შენ გაქუს სუფიკა ძალი,
 დიდება, ქება უკუნისამდე.

მღ. ი. შატერვაძე

რ ე ღ ა ქ ც ი ი ს ა გ ა ნ .

1. სტატია, გამოგზავნილი რედაქციაში მოკლე წარწერით: „მ
 მარტს 1867 წ. დ. ხონი, ა. მ.“, შემდგომად ჯეროვანის ადრესის
 მოთხოვნისა ჩუქნ-მიერ, მიითვისა ცხადად ისრეთმა პირმა, რომელ-
 ზედაც ჩუქნ. არადეს ეჭვი არ გვეჩინა, და არის იგი აღესებული
 ისრეთითა მსჯელობითა, რომ განცვიფრებაში მოიყვანს არათუ ყო-
 ველს კეთილგონიერს სამღუდელთ კაცს, არამედ გარეშე პირთაცა,
 ვისაც კი არა აქუს შეზერობილი გონება ეშმაკობითა. ეს სტატია
 შეესება ბლადოჩინის აღმოჩენასა ტფილისში, და არის მიმართული
 წინააღმდეგ გამოცხადებისა ჩუქნს ყურნალში ამ საგანზედ, რომლი-
 თაცა ამტკიცებს იგი ვითომც იმ საქმის განხიერებასა და ნამდვი-
 ლად კი ისრე უბრალოდ განაქიქებს მას, რომ წამკითხველის სჯი-
 დისი სწუხს და ჭფიქრობს—„ნეტარ თუ რამ იძულებულაჲყონ მ. ა.
 მ. წარმოგზავნად და მიითვისებად სტატიისა, შედგენილისა უცხო ტო-
 მის და საწმუნოების კაცისაგან! ნეტარ შეიძლებოდეს მაინც

არ ითქვას წინააღმდეგ ჟოკლის მის სტრუქტურისა: მკურნალთა განი-
კურნე თავი შენი! . . . სხუათა უქადაგებდე და მე გამოუცდელად აღვიყო! . . .
ამისთვის გულისათადი პატივისცემა ჩუქნი მ. ა. მ—დმი და იმა პა-
ტიოსანთა სამღუდელთა პირთა, რომელნიცა უსაფუძვლოდ იხსენებინ
და ილანძვიან ზემოაღნიშნულს სტატიაში, გალდებულ-გუყოფენ
ჩუქნი დატეკებად მისა დაუბეჭდავად . . . სიმწარე სიმწარით არ განი-
დევნება, არცა სიმატლუ სიმტყუვნით: ამათი წამალი სხუა არის: “
რომელთა ასხენ ყურნი სმენად ისმინენ“ . . .

2. ამ წიგნით თავდება მე ს ა მ ე წ ლ ი ს ჩუქნი ყურნალი, რომ-
ლის ზოგიერთი წიგნები გამოვიდა ერთად და არა ჩუქნულებისა-ებრ
ცალ-ცალკე. მიზეზი ამისა ის იყო, რომ ცალ-ცალკე ანუ თვე და თვე
გაგზავნით ბევრი წიგნები დაგვიკარგა და დიდს უსიამოვნოებაში შეგ-
ვიყვანა ამან ჩუქნიცა და ჩუქნი ხელის-მომწერნიცა, რომელთაგან
მრავალთა ისურვეს ერთად მიღება წარდენილ ნუმრებისა. ხელთ
წაღცა შეეხება მას, რომ ამ წლის ყურნალი უფრო ცოტა არის წარ-
სრულ წლებზედ, ეს მოხდა მისგან, რომ ზოგიერთს ჩუქნს ხელის-
მომწერებს ჯერაც არ გამოუგზავნიათ ფულები ანათუ ამ წლისა, არა-
მედ პირველისა და მეორისა, და ჩუქნი მეტი საშუალობა არა გე-
ქონდა. ამ უკანასკნელა მიზეზით ბევრი სტატეები, ღიწნნი დაბეჭ-
დისა, დაჩხენ დაუბეჭდავად ამ წელს. ვთხოვთ მიიღონ ესე ყურნა-
ლებში ამათმა ავტორებმა და ნუ განჩისხდებიან დაგვიანებისათვის.
ეკელას საშუალობა უნდა . . . იმედი არის დაიბეჭდონ იგინი მომავალს
წელში, შეწევნითა ღმრთისათა. ამასთანავე რედაქცია უმოწილესად
სთხოვს ვისაც ყურნალის ფული არ გამოუგზავნია, გამოგზავნონ ეს
ფული.

სარჩევი ხელ-ს წლის ჟურნალისა.

(ი კ ლ ი ს ი ს წიგნისა)

მცირე შენიშვნა საუფლო ღატვისათჳს. მღუდლის გიორგი ხელისა 1.

საუფლო ღატვისათჳს. კანონიერისა მისისა გულისხმისა ყოფისა და ხმალებისა. რუს. მ. გ. ღამბარავისა 1.

მოდღურობა ეკლესიაში სიარულზედ. მღ. ალექ. ზუმბუდიძისა 1.

მოკლე სიტყვა ტფილისის სასულიერო სემენ. მოწათუთადმი. გ. იოსელიანისა 5.

წმიდანი მამანი ათონისნი: იოანე, მამა ეკთიმისა, და გარბილ. მ. გ. ხელისა 10.

მოდინება სომეხთა შეერთებისათჳს შერთლ-მადიდებულთათანა 17.

ორიოდ სიტყვა საქართ. სასულიერო მახარებელის მკითხველთადმი (მოწერილი რედაქტორთან). მღ. ტერ-დავით იარაღისა 18.

პასუხი რედაქტორისა მ. იარაღისადმი 21.

სუნაქსარი ივლისის თთვისა (აქსები) წარმოგ. მღ. ი. გახეჩილასიანსა 24.

რედაქციისაგან განცხადება საქართ. სასულიერო მახარებელის გამომცემად 25.

(ა გ კ ი ს ტ ო ს წიგნისა).

საუფლო ღატვისათჳს. (შემდეგი). რუს. მ. გ. ღამბარავისა. 25.

მოდღურობა პირველი მისთვის, თუ ვითარა აწაგებს სიტყვა ღუთისა ბედსა ზედა ცხოველთასა. რუს დ. ღამბაშიძისა . . . 27.

II.

- მოდღუჭება შემდგომ მიცემისა სიღნაღ. უეზ. სოფლების
მამასახლისთა და მსაჯულთადმი ახლად გამოცემულის ნიშ-
ნებისა. მღ. იოელ ხატევისა 33.
- მზე. რუს. მღუღლის ბესარიონ ზედგინიძისა 35.
- შესხმა მოთმინებისათჳს. მღუღელ-მონაზონის სტეფანესი . 46.
- ჩაოდენიძე მოთხრობა ახლად-გარდაცულებულს დეკანოზს
ალექსი კოლიეკზედ მ. ა. ჯანუკისა 48.
- სუნაქსარი აგვისტოს თვისა (ლექსები) წარ მ. ი. გაჩეჩილაძისგან. 53.

(ს ე კ ტ ე მ ბ რ ი ს წიგნისა).

- საუფლო ღოცვისათჳს. (შემდგომი). რუს. მღ. გ. ღამბარაკისა. 49.
- სიტყუა ახალ-ჯუარდაწერილთა მეუღლეთადმი. მღ დიმი ჯანუკისა. 55.
- მოდღუჭება მეორე, მისათჳს რომელ, ვინც ფიცხლად ეპურო-
ბა ცხოველთა, იგი ცუდი ქრისტიანი არის. რუს. დარისჰან
ღამბარაკისა 63.
- მოდღუჭება, სიღნაღის უეზ. სოფლების ახლად-ღმობრძეულ-
თა მამასახლისთა და მსაჯულთადმი, შემდგომ მიცემისა მათ-
და თანამდებობის ნიშნებისა. ილუმენის გრიგორისა (დადიანი). 71.
- მოკვალეობისათჳს დედათა აღზრდად შეილთა თჳსითა საკუთა-
რის რძითა. რუს. იონა გაწეკელისა 74.
- ჩაოდენიძე სიტყუა საქართველო სამღუღელეობის მდგომა-
რეობაზედ. მღ. ფილიმონ კარბელაკისა 76.
- სუნაქსარი სეკტემბრის თვისა (ლექსები). წარმოგ. მღ. ი.
გაჩეჩილაძისგან 85.

(ო კ ტ ო მ ბ რ ი ს წიგნისა).

- საუფლო ღოცვისათჳს. (შემდგომი). რუს. მღ. გ. ღამბარაკისა. 73.
- კატეხისური საუბარი, სიუვარულისათჳს ღუთისა და მოყუას-
თა. მ. ღაზარაკისა 87.

III.

წოდებში სიტყვა საქართველოს სამღვდელთა მღვდ-
 ლობაზედ. (შემდგომ). მღ. ფილიპონ კარბელაძისა . . . 91.
 მოთხრობა ანთხ ანუ გერისთავის წმ. გიორგის ეკლესიის
 აღშენებისათვის. ალ. გარსევანაძისა 103.
 სუნაქსარი ოკტომბრის თვისა (აექსები) წარმოგ. მღ. ი.
 გაჩილიძისაგან 105.
 სიკუდილი (აექსები) გიორგი იანქაძისა 108.
 წელაქციისაგან 110.

(ნოემბრის დეკემბრის წიგნებისა).

საუფლო ღმრთისათვის. (შემდგომი) რუს. მღ. გ. ღამბა-
 რაძისა 89.
 სიკუდილისათვის ქრისტეს ეკლესიის მღვდართა. რუს. აზ.
 ალექ. გარსევანაძისა 111.
 საუბედურო ჰოვანა. რუს. ანტონ იანქაძისა 135.
 მეფე ბრძანებითა თვისითა მიუწოდებს მონათა თვსდამი რუს.
 მღ. ბესარიონ ზედგინიძისა 137.
 სიტყვა ღმრთისმშობლის ტაძრად მიუკანების დღესა. მღ.
 იოელ ხატიკიძისა. 140.
 მოძღვრება, დღესა ქრისტეს შობისასა. მღ. გრიგორი ღამ-
 ბარაძისა. 147.
 სხვა და სხვა ამბავი: ზენსისათვის ეპარხის უწყების სამღვ-
 დელთა, ბლადიმირის აღმორჩევა ტფილისში 151.

(იანვრის, თებერვლის და მარტის წიგნებისა).

საუფლო ღმრთისათვის. (გათავება). რუს. მღ. გრ. ღამბა-
 რაძისა 113.
 ხუთი სინანულისა. მღ. ივანე დიონ ელიზბედისა 153.
 ქადაგება ახლად მონათლულ ინგოლოებთანადმი. მღ. დ. ჯანა-
 შვილისა 167.

სასინოდო სიტყუა ნერსეს ღამბარუნელისა (შემდეგი იქმნე-
 ბა). რუს. მღ. გრ. ღამბარუნელისა 175.

ცხოველსმყოფელობა უხრწნელთა ქრისტეს საიდუმლოთა.
 რუს. მღ. სამხსონ ჭილაშვილისა 212.

გარდამოცემითი მოთხრობა სარკისის წმიდის გიორგის საკ-
 ვირველთა-მოქმედებაზედ. ურმაღარაზ ედილოვისა 214.

მასალაები საქართველოს საეკლესიო ისტორიისათვის. წარ-
 მთავ. უ. ნიკოლაოზ ბერძენოვისაგან 218.

რადენიმე სიტყუა კვირის შკოლის გახსნაზედ ტფილ. სე-
 მენარიაში. გრიგორი ზედგინიძისა 230.

(ა ზ რ ი ლ ი , მ ა ი ს ი ს ჭ ი ვ ნ ი ს ი ს წ ი გ ნ ე ბ ი ს)

სასინოდო სიტყუა ნერსეს ღამბარუნელისა. (შემდეგი). რუს.
 მ. გ. ღამბარუნელისა 233.

სწავლა მრინხანებისათვის. მღ. ი. მრეკლოვისა 251.

მოთხრობა უღირსად მღწედულობისათვის. წარმთავ. მღ. სი-
 მონ ლუკიანოვისაგან 255.

სიტყუა ნეტარ-ხსენებულის გ. მ. ვარანტოვის ხსენებასა ზე-
 და. რუს. მ. ბ. ზედგინიძისა 258.

(საკ. ისტორ. მასალა). ეჩმიაწინის მონასტრის გაკუმოება
 უიზილბაში მიფლობელობის დროსა. (შემდგომი) წარმთავ.
 ნ. ბერძენოვისაგან 261.

დროებითი განონი ჰენსისა და დროებითი შემწეობისა
 ეპარხიის უწყების საღმრთო-მოსამსახურეთა და მათთა სახ-
 ლობათათვის. რუს. ღასარე ტურკიევისა 268.

წმიდა სოფიოს ტაძარი (აია სოფიო) კონსტანტინოპოლში.
 რუს. მღ. ირადიონ ელიოზიძე 277.

წიგნი რედაკტორთან. მღ. იოანე გაჩეჩილაძისა 283.

სხუა ჭ სხუა აშბავი 284.

სახარების ნეტარებანი. ა. ტ. 286.

СКАЗАНИЕ О ЧУДОТВОРНОЙ ИКОНѢ ИВЕРСКОЙ БОГОМАТЕРИ, НАХОДЯЩЕЙСЯ ВЪ УСПЕНСКОЙ ЦЕРКВИ ГОРОДА МОЗДОКА.

Сказаніе это, за неимѣніемъ другихъ свидѣтельствъ, основано на устномъ преданіи, которое одинаково передается и осетинами, и грузинами и армянами, и заслуживаетъ полнаго вѣроятія.

Находящаяся въ городѣ Моздокѣ чудотворная икона Божіей Матери есть такъ называемая Иверская¹. Она привезена въ Моздокъ изъ Осетіи, гдѣ до сихъ поръ еще находится много ветхихъ церковныхъ домовъ, или часовень съ различными иконами.² Преданіе говоритъ,

1 Желающихъ ближе познакомиться съ исторіею собственно Иверской иконы Божіей Матери, мы отсылаемъ къ статьѣ, помѣщенной въ № 46 Воскреснаго чтенія за 1846 годъ. Икона, находящаяся въ моздокской Успенской церкви, можетъ быть вдвойнѣ названа Иверскою, какъ потому, что она списокъ съ Иверской иконы Богоматери, такъ и потому, что она писана въ Грузіи, — что доказываетъ вензель царицы Тамары, находящійся на лѣвой сторонѣ иконы. Вензель этотъ, впрочемъ, время почти изгладило. Эта икона имѣетъ $1\frac{3}{4}$ аршина въ длину и 1 аршинъ 7 вершк. въ ширину, и покрыта серебряною ризою.

2 Въ архивѣ существовавшей Моздокской осетинской комиссіи, хранящемся въ Духо-сопшественскомъ моздокскомъ соборѣ, есть очень любо-

что эти иконы присланы изъ Грузіи грузинскою царицею Тамарою (1184—1212), много заботившеюся объ обращеніи язычниковъ, и принимавшею самое живое участіе въ обращеніи и осетинъ.

О появленіи же этой иконы въ Моздокъ извѣстно слѣдующее ². 1 въ концѣ 18 столѣтія, въ то время,

пытное донесеніе бывшаго протоіерея этой комиссіи Іоанна Болгарскаго. Описывая, по предписаніямъ астраханской духовной консисторіи, отъ 29 ноября 1779 года и 18 и 20 мая 1780 года, прежнее и нынѣшнее состояніе осетинъ, число ихъ вообще и новокрещенныхъ въ особенности, ихъ нравы, склонности къ религіи, въ которой они прежде находились, онъ между прочимъ говоритъ: „въ нѣкоторыхъ мѣстахъ (1) имѣются и церкви каменные, только весьма древнія, а именно: въ куртатскомъ уѣздѣ въ деревнѣ Чжахвасѣ церковь во имя великомученика Георгія съ олтаремъ, въ которомъ едва только поставится одному престолу“, и насчитываетъ такихъ церквей до 15. Въ деревнѣ Нухалѣ церковь, въ которой видно отчасти и стѣнное изображеніе св. великомученика Георгія и Θεодора тирона и архистратига Михаила, въ деревнѣ Чей церковь во имя Св. Троицы деревянная, состроена изъ краснаго дерева, называемаго негниющаго. Въ сей церкви есть и стѣнное писаніе и нѣсколько образовъ, у которыхъ видны надписи грузинскими литерами.

(1) Въ вышеозначенномъ донесеніи протоіерея Болгарскаго сказано: „сказываютъ, будто всѣ сіи церкви построены бывшею грузинскою царицею Динарою (Тамарою) и отъ нея приставлены были къ симъ народамъ и священники, которые поучали ихъ всему, что до вѣры и закона лежитъ. „Вѣроятно, протоіерей Болгарскій не разслушалъ имени Тамары и употребилъ имя Динары, которое могло быть знакомо ему прежде по рассказамъ, такъ какъ между преданіями и сказками русскими есть рассказъ и о Динарѣ (смотри. Телескопъ 1833 г. томъ 17 и 18 о русскихъ рассказахъ). Царица Тамара имѣла втораго мужа—осетинскаго князя Давида, и это, можетъ быть, еще болѣе расположило ее заботиться объ обращеніи осетинъ, хотя она и безъ того ревностно заботилась о распространеніи христіанства на Кавказѣ и за-Кавказомъ (№ 7 прибавленіе къ за-Кавказскому вѣстнику за 1838 годъ).

2 Слѣдующее сказаніе о появленіи иконы записано нами со словъ

когда въ Моздокѣ была епископская кафедра, которую занималъ преосвященный Гай (1793—1797)¹, какіе-то осетины, ѣхавшіе изъ Осетіи въ Кизляръ, остановились ночевать около Моздока.² Между прочими вещами они по какому-то случаю³ везли съ собою икону Иверской Божіей Матери. Однажды, во время ужина, когда уже начало слишкомъ смеркаться, они увидѣли, что отъ этой арбы, въ которой находилась икона Богоматери, исходилъ какой-то чудный свѣтъ. Осетины хоть и знали, что эта икона и прежде славилась своими чудотвореніями, тѣмъ не менѣе сильно были поражены явленіемъ чуднаго свѣта. Этотъ свѣтъ сіялъ цѣлую ночь. Когда же

стариковъ осетинъ, живущихъ въ городѣ Моздокѣ. Но самыя подробныя свѣдѣнія о появленіи иконы доставлены присутствовавшимъ при этомъ событіи армяниномъ изъ дворянъ Стефаномъ Левангуловымъ—семидесятилѣтнимъ старцемъ, бывшимъ во время появленія иконы 17—21 года и оставшимъ коллежскимъ регистраторомъ изъ осетинъ Захаромъ Бугуловымъ, который слышалъ рассказъ о появленіи иконы отъ своего отца, бывшаго свидѣтелемъ этого явленія.

1 Къ сожалѣнію, Левангуловъ не помнитъ года появленія иконы; помнитъ только, что въ это время былъ въ Моздокѣ архіерей Гай.

2 Это было на мѣстѣ нынѣшняго форштадта или около него. Вѣроятно, осетины расположились около города для безопасности отъ хищниковъ, какъ и теперь это дѣлаютъ. Притомъ же, Моздокъ (темный, глухой лѣсъ), какъ показываетъ самое названіе, былъ окруженъ глухимъ лѣсомъ въ которомъ остановиться на ночь было очень опасно. На мѣстѣ же нынѣшняго форштата тогда только было нѣсколько саклей, въ которыхъ помѣщались осетины, переселившіеся изъ горъ. (См. дѣла осетинской комиссіи и моздокской коменданской канцеляріи).

3 Преданіе говоритъ, что они, опасаясь набѣговъ хищниковъ, желали навсегда поселиться въ Кизлярѣ, а потому вмѣстѣ съ своимъ имуществомъ взяли и святую икону, славившуюся чудотвореніями.

разсвѣло, осетины запрягли воловъ и хотѣли отпра-
виться далѣе, но волю, запряженные въ арбу, въ кото-
рой находилась икона Богоматери, не двигались съ мѣс-
та, сколько ни заставляли ихъ хозяева. Осетины не знали,
что дѣлать; но вотъ одинъ изъ нихъ разсказалъ, что онъ
слышалъ ночью голосъ, приказывавшій остановить ико-
ну на томъ мѣстѣ, гдѣ стояла арба. Осетины тотчасъ
вынули св. икону изъ арбы, поставили ее на указан-
номъ мѣстѣ и потомъ отправились въ путь. Это собы-
тіе случилось около самаго города, и потому слухъ о
чудотворной иконѣ и чудесахъ ея распространился спер-
ва между осетинами, черкесами и казаками Луквской
станицы, жившими недалеко отъ мѣста ея явленія, а по-
томъ и между городскими жителями. Тотчасъ же народъ
началъ толпами сходиться къ иконѣ Богоматери, и мно-
гіе изъ осетимъ узнали въ этой иконѣ славную по всей
Осетіи чудотворную икону. По ихъ разсказамъ, появив-
шаяся въ городѣ Моздокѣ икона Богоматери была та
самая, которая, находясь въ одной старинной церкви въ
Осетіи, три раза, во время пожара этой церкви, оста-
валась невредимою и была находима на одной горѣ не-
подалеку отъ церкви.¹ Скоро узналъ обо всемъ произ-
шедшемъ и преосвященный Гай, и съ крестнымъ хо-

¹ Разказы эти до сихъ поръ еще ходятъ между осетинами, какъ жи-
вущими въ Моздокѣ, такъ и горскими. Многіе изъ осетинъ, въ томъ числѣ
и коллежскій регистраторъ осетинъ Захаръ Бугуловъ, бывшій въ Осетіи,
видѣли эту церковь, и то мѣсто, гдѣ находили святую икону послѣ пожа-
ра, очень уважается тамошними осетинами, изъ которыхъ многіе привъ-
заютъ въ Моздокъ на поклоненіе иконѣ. По словамъ Бугулова, бывшаго

домъ, прибылъ къ образу Богоматери и совершилъ предъ нимъ молебствіе. Жители, обрадованные появленіемъ чудотворной иконы, поспѣшили построить для помѣщенія ея небольшую часовню, въ которой и поставили ее.

Но этимъ не ограничилось благочестивое усердіе жителей: вскорѣ на мѣстѣ появленія иконы они воздвигли деревянный храмъ, близъ котораго поселились нѣсколько благочестивыхъ женщинъ, рѣшившихся посвятить свою жизнь на службу Приснодѣвѣ. Въ 1797 году при этой церкви былъ уже и женскій монастырь, въ стѣнахъ котораго находилось до 20 монахинь, подъ управленіемъ игуменьи Евфиміи. Этотъ монастырь существовалъ до 1800 года, но въ этомъ году упраздненъ вмѣстѣ съ епископскою кафедрою. Церковь же монастыря, по общей просьбѣ луковскихъ казаковъ, осетинъ и новокрещенныхъ черкесъ, жившихъ около этого мѣста, обращена въ приходскую церковь для нихъ ¹.

Между тѣмъ св. икона, по истекавшимъ отъ нея чудотвореніямъ, дѣлалась болѣе и болѣе извѣстною, и слава о ней разнеслась за предѣлы ставропольскій губерніи, въ

въ Осетіи въ 1848 году, на мѣстѣ, гдѣ была находима св. икона послѣ пожара, сложенъ грубый памятникъ изъ неотесаннаго камня, въ родѣ столба съ пустотою внутри, куда приходящіе осетины кладутъ свои приношенія: деньги, различныя матеріи, а за неимѣніемъ этого, — лоскутья одежды, пули, и т. п. Эта гора и церковь находится, по его свидѣтельству, вблизи аула Марьямъ-кау (село Маріи) на троицкой площади, въ куртатинскомъ уѣздѣ.

¹ Смотри благочинническія дѣла, хранящіяся въ архивѣ моздокскаго Духо-сошестввенскаго собора.

земли войска донскаго и даже въ воронежскую губернію: оттуда является къ ней много богомольцевъ. Эта икона была въ великомъ почтеніи еще въ то время, когда находилась въ Осетіи, гдѣ она славилась чудотвореніями. Самый аулъ, близъ котораго находилась церковь, имѣвшая въ себѣ эту святыню, получилъ названіе аула Маріи—Марьямкау. По свидѣтельству моздокскихъ осетинъ, бывшихъ въ этомъ аулѣ, всѣ жители его вполне увѣрены въ томъ, что икона Богоматери, находящаяся въ Успенской церкви города Моздока, была прежде въ церкви, недалеко отъ ихъ аула, и славилась ихъ чудотвореніями. Что же касается до самихъ жителей Моздока, то въ немъ нельзя найти ни одного человека, какаго бы онъ вѣроисповѣданія ни былъ, который бы не почиталъ эту икону чудотворною и не призывалъ изображенную на ней Приснодѣву на помощь въ бѣдствіяхъ. Черкесы, грузины, армяне и особенно осетины отзываются объ этой иконѣ съ величайшимъ уваженіемъ. Они рассказываютъ, что икону эту писалъ одинъ изъ бывшихъ при царицѣ Тамарѣ иконописцевъ, и что иконописцы выбирались ею всегда изъ людей, извѣстныхъ добродѣтельною жизнію, которые приступали къ иконописанію послѣ сорокадневнаго поста и молитвы. Этой же иконѣ Богоматери народное преданіе приписываетъ и сохраненіе города отъ хищниковъ: ходитъ въ народѣ преданіе, что въ 1840 году, когда Шамиль былъ около Моздока, ему и его войску явилась какая-то женщина въ бѣлой одеждѣ и запретила нападать на го-

родъ ¹. Эти и подобныя преданія еще болѣе усиливаютъ почитаніе къ св. иконѣ. Въ храмѣ Успенія, въ которомъ она находится, всегда можно найти между православными и армяно-григоріанъ и армяно-католиковъ, которые съ тою же вѣрою, какъ и православные, прибѣгаютъ къ св. иконѣ, дѣлаютъ пожертвованія, ставятъ свѣчи и служатъ молебны. Въ случаѣ опасной болѣзни, и осетины, и черкесы, и грузины, и армяне прибѣгаютъ съ молитвою къ иконѣ Богоматери, вносятъ ее въ дома, дома, и молитва вѣры спасаетъ болящихъ.

Постоянно посѣщаютъ также Успенскую церковь иногородные почитатели св. иконы, которые прибѣгаютъ въ Моздокъ болшею частію по обѣтамъ, даннымъ ими въ различныхъ случаяхъ. Нѣкоторые изъ этихъ поклонниковъ и поклонницъ приходятъ въ Моздокъ пѣшкомъ, не смотря на дальнее разстояніе своихъ жилищъ отъ Моздока, и такіе ревностные пилигримы бываютъ не изъ одного простаго народа, но изъ людей высшихъ сословій. Особенно же много бываетъ иногородныхъ поклонниковъ въ день преполовенія и въ день успенія Богоматери ². Но собраніе богомольцевъ въ день преполовенія не такъ значительно, какъ въ день успенія Бого-

¹ Въ этомъ увѣрены всѣ жители г. Моздока, и утверждаютъ, что рассказывали это имъ чеченцы, бывшіе съ Шамилемъ.

² Почему поклонники являютъ въ Моздокъ преимущественно въ день Успенія, понятно: въ этотъ день престольный праздникъ той церкви, въ которой находится икона Богоматери; но почему богомольцы собираются въ Моздокъ и ко дню преполовенія, неизвѣстно. Не въ этотъ ли день при-

матери. Многіе богомольцы приходятъ и прїѣзжаютъ въ Моздокъ еще въ началѣ успенскаго поста, собственно затѣмъ, чтобы говѣть въ этотъ постъ и прїобщиться св. таинъ до праздника или въ самый праздникъ ¹. Въ этотъ постъ многіе изъ моздокскихъ жителей, говѣвшіе въ великій постъ, считаютъ долгомъ говѣть въ другой разъ и непременно въ Успенской церкви. Съ самаго начала успенскаго поста, церковь Успенская наполнена народомъ. Къ концу поста, съ приближеніемъ праздника, съѣзжается и сходится большая часть богомольцевъ, и въ это время площадь около Успенской церкви и между форштадтомъ и городомъ совершенно занимается прїѣзжими ². У осетинъ, грузинъ, черкесъ / и армянъ есть обычай приходитъ наканунѣ праздника къ церкви и проводить въ молитвѣ всю ночь. Многіе изъ нихъ, особенно женщины, приходятъ въ церковь, по обѣту, босыми ногами, и ночью по нѣскольکو разъ обходятъ церковь на колѣняхъ. Другой обычай, существующій у осетинъ, черкесъ, грузинъ и армянъ, состоитъ въ томъ, что они приводятъ къ церкви на канунѣ праздника и въ самый праздникъ до обѣда, а иногда и въ слѣдующіе дни, жерт-

везена св. икона въ городъ Моздокъ? Можетъ быть, преданіе сохранило только обычай—приходить въ этотъ день въ Моздокъ для поклоненія св. иконѣ, а причина этого обычая не сохранилась въ народной памяти.

1 Впрочемъ и въ другіе посты многіе прїѣзжаютъ говѣть въ Успенской церкви, хотя не въ такомъ количествѣ, какъ въ успенскій постъ.

2 Число богомольцевъ неизвѣстно, но мы не преувеличимъ, если скажемъ, что однихъ прїѣзжихъ собирается до 3000 человекъ. Число это какъ нельзя лучше показываетъ то благоговѣніе, какое чувствуютъ къ этой иконѣ жители ставропольской губерніи и смежныхъ мѣстъ.

венный скотъ, бьютъ гдѣ нибудь недалеко отъ церкви. Мясо тутъ же раздаютъ бѣднымъ жителямъ г. Моздока и недостаточнымъ богомольцамъ ¹. Этотъ обычай, напоминающій жертвы ветхаго Завета, благодѣтеленъ въ томъ отношеніи, что даетъ возможность бѣднымъ жителямъ Моздока и недостаточнымъ богомольцамъ даромъ имѣть во время праздника вкусную и здоровую пищу.

Въ самый день праздника, съ ранней зари, толпы богомольцевъ и жителей Моздока спѣшатъ къ Успенской церкви, и священноцерковнослужители едва успѣваютъ удовлетворять желающихъ отслужить молебенъ. Во время литургіи въ Моздокѣ почти совсѣмъ не видно жителей: они всѣ на форштатѣ; и такъ какъ небольшая Успенская церковь не можетъ помѣстить богомольцевъ, то многіе изъ нихъ стоятъ кругомъ церкви въ оградѣ, а многіе даже и за оградю. Душа радуется, когда видишь многочисленную толпу за усердною молитвою;— и въ этой толпѣ, собравшейся для молитвы, видишь людей всѣхъ націй и вѣроисповѣданій, населяющихъ Моздокъ: икона Богоматери соединяетъ всѣхъ: русскій, грузинъ, осетинъ, черкесь, армянинъ-григоріянъ и армяно-католикъ сходятся сюда по одному убѣжденію, и съ одною цѣлію—помолиться Богоматери. На всѣхъ лицахъ видна теплая вѣра въ могущество и покровительство Богоматери, и каждый по своему испрашиваетъ Ея зас-

¹ Во время болѣзни или другаго какого-либо несчастія осетины, грузины и армяне, призывая въ помощь Богоматерь, даютъ обѣтъ, — въ благодарность за помощь Ея, — заколотъ въ день Успенія известное число известнаго скота, и этотъ скотъ называется у нихъ мертвымъ.

тупленія.

И Богоматерь не оставляетъ безъ помощи прибѣгающихъ къ Ней. Притекающіе къ Ея иконѣ съ теплою вѣрою получали отъ Ней или облегченіе въ своихъ недугахъ или утѣшеніе въ скорбяхъ.

Вотъ нѣсколько сказаній о чудесахъ отъ моздокской иконы Божіей Матери, сказаній, основанныхъ на достовѣрныхъ свидѣтельствахъ ².

1) Живущая въ городѣ Моздокѣ грузинка вдова поручица Елисавета Павлова Медвѣдева, дочь умершаго священника моздокской Успенской церкви Павла Накашидзева, 47 лѣтъ, сообщила о себѣ, что (въ 1824 году) послѣ обѣдни, въ первый день пасхи, ей такъ свело челюсти, что она не могла раскрыть рта, не смотря на всѣ усилія. Домашніе, видя это, старались всѣми средствами разнять ей ротъ, но не могли ничего сдѣлать, и только сломали одинъ зубъ. На четвертый день, когда она уже лежала въ постели, все тѣло ея вдругъ оцѣ-

1 Всѣ жители Моздока твердо увѣрены въ чудотворности иконы; въ Успенской церкви хранится множество подвѣсокъ, пожертвованныхъ исцѣленными въ память и благодарность за свое изцѣленіе. Эти подвѣски сдѣланы изъ серебра и представляютъ изображеніе исцѣленнаго человѣческаго члена, наприм. глаза, руки, ноги, головы и проч; на нѣкоторыхъ вырѣзаны имена исцѣленныхъ и годъ событія. Не смотря однакожь на такія явныя доказательства чудотворности иконы, мы не могли собрать столько сказаній о чудотвореніяхъ, сколько бы намъ хотѣлось. Это зависѣло сколько отъ трудности сношеній съ инородцами, населяющими Моздокъ, большая часть которыхъ дурно говоритъ по русски, столько отъ того, что у грузинъ, осетинъ черкесовъ и армянъ есть мнѣніе, что Богоматерь жестоко наказетъ рассказавшаго о своемъ чудесномъ исцѣленіи. Мы помѣстили здѣсь самыя разительныя чудеса, въ которыхъ чудодѣйственная сила Богоматери ясна и для невѣрующаго.

мѣло, такъ что она не могла двинуть ни однимъ членомъ, сохранивъ между тѣмъ память и умъ. Родные ея, видя, что болѣзнь усиливается, рѣшились пригласить одного армянскаго священника, для прочтенія надъ больною Евангелія. Но чтеніе не облегчило больную: ей дѣлалось все хуже и хуже. Въ это время у священника, читавшаго надъ нею Евангеліе, вдругъ потекла ртомъ и носомъ кровь. Онъ долженъ былъ оставить чтеніе, пошелъ домой и вскорѣ послѣ этого умеръ. По уходѣ священника, больная уснула и во снѣ слышала голосъ, укорявшій ее за недовѣріе къ иконѣ Богоматери, а въ доказательство силы ея обѣщавшій сначала исцѣленіе правой ея ноги, потомъ же и всего тѣла. Потрясенная этимъ, больная проснулась и почувствовала, что правая нога ея совершенно здорова. Она тотчасъ же возблагодарила Богоматерь и, пользуясь одною только молитвою предъ Ея чудотворною иконою, вскорѣ совершенно выздоровѣла.

2) Моздокскаго армянина Ивана Баендурова дочь дѣвица Шогокана Иванова, въ 1838 году, чувствовала сильную боль въ глазахъ, на которыхъ образовались бѣльма, лишившія ее зрѣнія. Цѣлый годъ она лѣчилась различными средствами, прибѣгала къ лѣкарямъ,—но все было безуспѣшно. Наконецъ, по совѣту одной своей родственницы, она обратилась съ молитвою къ Богоматери и просила отвести ее въ церковь Успенія. Когда она пришла туда и приложилась къ иконѣ Богоматери, староста церковный посоветовалъ ей помазать глаза пылью съ иконы, а потомъ отереть ихъ пеленою,

бывшею на иконѣ. Шогокана съ вѣрою исполнила этотъ совѣтъ, и тотчасъ начала видѣть, сперва неясно, а потомъ все яснѣе и яснѣе. Въ продолженіе короткаго времени послѣ этого бѣльма на ея глазахъ совершенно уничтожились,—и она до сихъ поръ имѣетъ нисколько неиспорченное зрѣніе ¹.

3) Кавказскаго линейнаго казачьяго войска 1 коперскаго полка казакъ Сергѣй Онисимовъ Михневъ, на 17 году своей жизни, почувствовалъ въ правой ногѣ сильную ломоту, мѣшавшую ему свободно ходить. Къ этой ломотѣ въ 1839 году присоединилась еще опухоль въ колѣнѣ, такъ что Михневъ едва могъ ходить съ помощію костылей. По распоряженію начальства, онъ былъ отправленъ въ станицу Баталпашинскую въ лазаретъ, гдѣ, не смотря на медицинскія пособія, не получилъ никакого облегченія. Нога его выше колѣна начала сохнуть, и высохла до того, что ее въ этомъ мѣстѣ можно было обхватить одною рукою. Медикъ, пользовавшій его, предлагилъ ему отнять больную ногу, но Михневъ не согласился на операцію. Послѣ этого его выпустили изъ лазарета и, какъ навсегда неспособнаго къ службѣ, уволили въ отставку. Михневъ послѣ этого долго продолжалъ ходить на костыляхъ, и то съ большимъ трудомъ. Однажды, въ 1840 году, слушая рассказы о чудотворе-

1. Обѣ женщины, упомянутыя въ этихъ двухъ разказахъ, до сихъ поръ живутъ въ Моздокѣ и отличаются усердіемъ къ иконѣ Богоматери. Шогокана, въ благодарность за исцѣленіе, посвятила свое дѣвство Богоматери. Иногда она приходитъ въ Успенскую церковь босыми ногами, не смотря на отдаленность всего дома отъ церкви, не обращая никакого вниманія на дождь, холодъ, снѣгъ и грязь.

ніяхъ, происходящихъ отъ моздокской иконы Богоматери, онъ прибѣгнулъ съ молитвою къ Ней и далъ обѣтъ по выздоровленіи, сходить въ Моздокъ для поклоненія Ея чудотворной иконѣ. Богоматерь не отринула молитвы страждущаго: болѣзнь, не уступившая силѣ науки, уступила силѣ молитвы. Съ этого же дня ногѣ Михнева стало легче, и въ скоромъ времени онъ могъ отправиться на поклоненіе святой иконѣ, не нуждаясь въ костылямъ,

4.) Воронежской губерніи, нижнедѣвицкаго уѣзда, государственнаго крестьянина Ананія Петрова Бахметьева жена Александра Иванова, проживавшая на постояломъ дворѣ въ Базовой балкѣ, въ мартѣ мѣсяцѣ 1849 года, почувствовала такую сильную слабость въ ногахъ, что принуждена была ходить на костыляхъ. Медицинскія пособія, оказанныя ей, нисколько не подѣйствовали, и она съ ужасомъ замѣтила, что правая нога ея начала сохнуть. Въ этомъ безнадежномъ положеніи она обратилась съ молитвою о помощи къ Матери Божіей и дала обѣтъ по исцѣленіи отправиться въ Моздокъ и тамъ принести свою благодарность предъ Ея иконою. Молитва ея была услышана; безъ всякаго лѣченія, въ теченіе одной недѣли, здоровье ея такъ поправилось, что она ходила уже безъ всякой помощи костылей, и въ скоромъ времени была въ состояніи исполнить свой обѣтъ.

5) Кавказскаго линѣйнаго казачьяго войска 4 бригады 1-го ставропольскаго полка Бешнагирской станицы неслужащаго казака Андрея Сергѣева Мищенкова жена, Домна Аѳанасьева, въ 1830 году, въ великій постъ бы-

ла жестоко больна лихорадкою, противъ которой были недѣйствительны всѣ употребленныя ею средства. Но лишь только она дала обѣтъ—отправиться въ Моздокъ для поклоненія чудотворной иконѣ Божіей Матери, какъ болѣзнь совершенно оставила ее. На дорогѣ въ Моздокъ она опять почувствовала приступъ лихорадки, но усердная молитва къ Богоматери тотчасъ лучше всякихъ лѣкарствъ остановила развитіе болѣзни, и лихорадка уже не возвращалась ¹.

6). Подполковникъ Фирсовъ въ 1850 году былъ нездоровъ какою-то болѣзнію въ родѣ бѣлой горячки; жена его въ то же время чувствовала себя постоянно нездоровою, и они дали обѣтъ побывать въ Моздокѣ и поклониться святой иконѣ Божіей Матери. Послѣ этого обѣта они оба выздоровѣли, но, по выздоровленіи, не торопились исполнить свое обѣщаніе. Въ 1853 г. 15-го сентября подполковникъ Фирсовъ упалъ съ лошади, и жестоко ушибся; отъ ушиба у него сдѣлалось воспаленіе въ мозгу, и медики почти отчаялись въ его выздоровленіи. Пятнадцать дней почти непрерывно онъ былъ безъ памяти. Предъ кризисомъ, пріобщившись св. таинъ и ожидая смерти, онъ опять обратился съ мольбою о помощи къ Богоматери, давъ обѣтъ немедленно по выздоровленіи, не смотря ни на какія препятствія,—отправиться на поклоненіе св. иконѣ. Раскаяніе и молитва

1. Третій, четвертый и пятый рассказы записаны въ маѣ мѣсяцѣ 1850 года со словъ исцѣленныхъ, бывшимъ протоіереемъ Успенской церкви Іаковомъ Преображенскимъ, и засвидѣтельствованы подписями всего Успенской церкви причта и постороннихъ лицъ.

произвели свое чудное дѣйствіе: ему въ ту же минуту сдѣлалось лучше. Родные и медики, почти отчаявшіеся въ его жизни, увидѣли, что кризисъ миновалъ счастливо и онъ былъ внѣ опасности. Замѣчательно, что до этой послѣдней болѣзни подполковникъ Фирсовъ былъ боленъ и душевно. Умъ его былъ въ вѣчномъ безпокойствѣ, и онъ не находилъ предмета, на которомъ могъ бы остановить свое вниманіе; постоянная тоска и отвращеніе отъ всего дѣлали для него жизнь несносною. Но послѣ того, какъ принялъ твердое рѣшеніе, тотчасъ по выздоровленіи — отправиться въ Моздокъ, и тамъ предъ чудотворною иконою излить свою благодарность, онъ почувствовалъ, что, съ выздоровленіемъ тѣла, выздоравливаетъ и душа его. Возвратившись же изъ Моздока, онъ чувствовалъ себя совершенно здоровымъ и душою и тѣломъ ¹.

Въ апрѣлѣ мѣсяцѣ 1853 года пятигорскій купецъ Дмитрій Никифоровъ Киселевъ привезъ въ г. Моздокъ семилѣтняго сына Семена, у котораго были бѣльма на обоихъ глазахъ. Послѣ молебствія въ Успенской церкви предъ иконою Богоматери, возвратясь съ своимъ сыномъ домой, онъ имѣлъ счастье увидѣть, что бѣльма, бывшія на глазахъ его сына, пропали безъ всякаго лѣченія.

8) Жена кизлярскаго армянскаго священника Свѣчникова Анторана съ 1851 года страдала жестокою головною болью, лишившею ее слуха и языка, и заста-

¹ Разказъ этотъ заимствованъ изъ собственнаго описанія подполковника Фирсова, который находится на жительствѣ въ горячеводской станицѣ, пятигорскаго уѣзда.

вившею ее лежать безъ движенія. Медицинскія пособія нисколько не облегчили ея болѣзни, и она оставалась въ такомъ положеніи до 1853 года. Въ 1853 году родные ея рѣшились везти ее въ Моздокъ, въ надеждѣ получить ей исцѣленіе отъ чудотворной иконы Божіей Матери. Еще на дорогѣ въ Моздокъ, она почувствовала нѣкоторое облегченіе. Когда же 10 апрѣля 1853 года ее ввели въ моздокскую Успенскую церковь, и она приложилась къ иконѣ Богоматери, головная боль мгновенно прекратилась; вмѣстѣ съ этимъ къ ней возвратились силы,—и она могла слышать и говорить. Это чудесное выздоровленіе совершилось такъ быстро, что, по исцѣленіи, трудно было представить, чтобы это была та самая женщина, которая за нѣсколько минутъ предъ этимъ была похожа болѣе на трупъ, нежели на живое существо.

9) Кавказскаго хоперскаго полка, станцы Сергіевской казакъ Кирилль Мельниковъ, нанявшись въ 1852 году въ работники къ казаку той же станцы Лукьяну Головину, пасъ въ степи воловъ его. Однажды на него напали хищники и взяли его въ плѣнъ. Мать его (Теодора Иванова), узнавъ, что сынъ ея взятъ въ плѣнъ, и зная, что Богоматерь—заступница и утѣшительница скорбящихъ, мысленно обратилась къ Ней, съ молитвою спасти ея сына отъ смерти и плѣна. При этомъ она дала обѣтъ вмѣстѣ съ сыномъ отправиться въ Моздокъ благодарить Ее предъ Ея чудотворною иконою. Въ слѣдующую ночь ей явилась во снѣ какая-то женщина и, утѣшая ее, сказала, что сынъ ея живъ и будетъ возвращенъ ей, и

приказала ей пригласить священника и вмѣстѣ съ нимъ помолиться о спасеніи сына. Въ то же время хищники, взявшіе въ плѣнъ Мельникова, остановились въ одномъ мѣстѣ и сошли съ лошадей. Они долго разговаривали между собою и, наконецъ, одинъ изъ нихъ подошелъ къ несчастному плѣннику и нагнулъ ему голову, чтобъ отрубить ее, но, подержавъ ее нѣсколько минутъ въ такомъ положеніи, оставилъ. Тогда другой хищникъ повалилъ его на землю, связалъ руки и ноги и бросилъ его въ находящійся недалеко глубокой ровъ. Послѣ этого хищники оставили его, но ему угрожала другая опасность—голодная смерть. Три дня лежалъ онъ въ этомъ ровѣ, и только на четвертый день проѣзжавшій мимо его татаринъ изъ аула Янкулей взялъ его съ собою въ аулъ, откуда онъ былъ потомъ отправленъ домой. (На эти два послѣднія событія составлены законные акты, засвидѣтельствованные моздокскою полиціею, и представлены на разсмотрѣніе епархіальнаго начальства).

Итакъ счастливы, счастливы жители ставропольской губерніи, особенно счастливы жители города Моздока, что имѣютъ видимый залогъ любви и особеннаго благоволенія Господа Бога и Спаса нашего Іисуса Христа въ чудотворной иконѣ пречистой Его Матери, Царицы небесной, которая всѣмъ съ вѣрою прибѣгающимъ въ державный Ея покровъ творить спастися ¹! (*)

Протоіерей Димитрій Братановскій.

¹ Благоволеніе Божіе, являемое въ сей чудотворной иконѣ, не оскудѣваетъ и въ наше время, скудное вѣрою и благочестіемъ. Изъ числа

ВОЗЗВАНІЕ

Высокопреосвященнѣйшаго Филарета Митрополита Московскаго. 25 августа 1862 г.

Въ Таврической Епархіи, на мѣстѣ древняго г. Херсониса, созидается храмъ во имя Св. Равноапостольнаго князя Владиміра надъ уцѣлѣвшимъ основаніемъ давно разрушеннаго храма, въ которомъ принялъ св. крещеніе Равноапостольный князь Владиміръ. Драгоцѣнно сіе воспоминаніе и досточтимо сіе мѣсто для всѣхъ Православныхъ Россіянъ. А какъ было бы удобно и какъ прилично, еслибы милліоны Православныхъ Россіянъ рѣшились принять въ семъ дѣлѣ участіе: еслибы каждый Православный Россіянъ положилъ на сіе дѣло 2 или 3 копѣйки, потребное количество денегъ было бы вскорѣ собрано и въ скоромъ времени могъ бы построиться храмъ св. Владиміра, который бы тогда, посправедливости, могъ назваться храмомъ Всероссійскимъ.

Да будетъ сіе вѣдомо Православнымъ Россіянамъ!

многихъ чудотвореній, уносимыхъ облагодатствованными въ глубинѣ благодарнаго сердца, особенно замѣчательны два случая: 1) исцѣленіе въ 1861 году моздокскаго осетина 65 лѣтъ-Сергія Стефанова Степанова, три раза помазаннаго елеемъ отъ лампы Божіей Матери оконечности ручныхъ и ножныхъ пальцевъ, изъ которыхъ около семи лѣтъ шелъ гной, и 2) исцѣленіе при сей иконѣ въ 1864 году отъ тринадцатилѣтней слѣпоты шестидесятилѣтняго казака терскаго казачьяго войска, волжскаго полка Горячеводской станицы Іосифа Андреева Чижова. Оба эти случая мнѣ сдѣлались извѣстны случайно и подтверждаются многими свидѣтелями со всѣми подробностями, которыя, до разрѣшенія формальнаго обслѣдованія чудотвореній отъ сей иконы, здѣсь не упоминаются.

Моздокской Успенской церкви протоіерей *Теодоръ Орловъ*.

(*) Изъ дух. журнала „СТРАННИКЪ“, за м. апрѣль 1867 г.

Училище дѣвиць Духовнаго званія Грузинской Епархіи.

Во Мцхетѣ, въ Самтаврскомъ Женскомъ Монастырѣ, 5 Сентября, прошлаго 1866 года, Высокопреосвященнѣйшимъ Евсевиємъ, Архіепископомъ Экзархомъ Грузіи, съ разрѣшенія Святѣйшаго Правительствующаго Синода, открыто училище дѣвиць Духовнаго званія Грузинской Епархіи. Уставъ сего училища напечатанъ былъ въ Грузинскомъ Духовномъ Вѣстникѣ за Мартъ мѣсяць, прошлаго года.

Училище это соизволила принять подъ свое Августѣйшее покровительство Ея Императорское Высочество Великая Княгиня Ольга Ѳеодоровна.

Начальницею училища опредѣлена Настоятельница Монастыря, Игуменія *Нина* (урожденная Княжна Амилахварова). Смотрительницею училища назначена дѣвица, дочь Коллежскаго Ассесора, Елисавета Александровна *Николаевская*, окончившая курсъ въ Заведеніи Св. Нины, въ Тифлисѣ. Она же преподаетъ воспитанницамъ Русскій языкъ и обучаетъ ихъ рукодѣлю. Благочиннымъ училища и Законоучителемъ назначенъ Ключарь Мцхетскаго Собора Священникъ Романъ Іосифовичъ *Мревловъ*.

Учителемъ Грузинскаго языка—Священникъ того же Собора Христесій Христесіевичъ *Яевъ*. Учителемъ Ариеметики и рисованія—Священникъ Женскаго Монастыря Петръ Георгіевичъ *Борисовъ*. Учительницею Церковно-Грузинскаго пѣнія Послушница Клірошанка *Параскева*.

По настоящее время (7 Апрѣля 1867 г.) въ училище приняты, на полное содержаніе, слѣдующія дѣвицы:

- 1) Діакона Хашминской церкви Онуфрія Нахуцарова, умершаго въ 1864 году, дочь *Анна*.
- 2) Священника Бахтріонской церкви Петра Сидамонова, умершаго въ 1859 году, дочь *Наталія*.
- 3) Священника Чочетской церкви Евстафія Маржанидзева, умершаго въ 1857 году, дочь *Елисавета*.
- 4) Священника Дабакнетской церкви Іоанна Натадзе, умершаго въ 1865 году, дочь *Наталія*.
- 5) Священника Оконской церкви Николая Хелаева, умершаго въ 1859 году, дочь *Нина*.
- 6) Причетника сел. Сагареджо Димимрія Мжедлова, умершаго въ 1862 году, дочь *Екатерина*.
- 7) Причетника Ацгурской церкви Захарія Хуцураулова, умершаго въ 1861 году, дочь *Февронія*.
- 8) Одзійскаго Священника Давида Буидзе, умершаго въ 1864 году, дочь *Соломія*.
- 9) Тифлисскаго Сіонскаго Собора звонаря Димитрія Чохелова, умершаго въ 1857 году, дочь *Марія*.
- 10) Діакона Магарской церкви Θεодосія Чрелаева, умершаго въ 1860 году, дочь *Екатерина*.

Всѣ сіи воспитанницы помѣщаются въ домъ училища. Кромѣ того въ училищѣ обучаются дѣвицы, вос-

питывающіяся у Монахинь монастыря и помѣщающіяся въ кельяхъ ихъ.

- 1) Священника Ѳомы Беріева дочь *Екатерина*.
- 2) Умершаго Капитана Григорія Месхіева дочь *Марія*.
- 3) Прапорщика Князя Михаила Гурамова дочь *Екатерина*.
- 4) Священника Григорія Георгіева дочь *Нина*.
- 5) Дворянина Давыда Кобіева дочь *Нина*.
- 6) Коллежскаго Секретаря, Дворянина Михаила Кобіева дочь *Ермонія*.
- 7) Священника Виссаріона Окропиридзева дочь *Софія*.

Время препровожденія въ училищѣ распредѣлено слѣдующимъ образомъ:

Въ 6^{1/2} часовъ утра вставать.

Съ 6^{1/2} до 8^{1/2}—умываться, убирать свои постельни и котнаты, одѣваться, молиться Богу, завтракать и приготовляться къ урокамъ.

Съ 8^{1/2} до 10^{1/4} часовъ—1-й урокъ; за тѣмъ ^{1/4} часа на отдыхъ.

Съ 10^{1/2} до 11^{3/4} часовъ—2-й урокъ.

Въ 12 часовъ—обѣдъ. Послѣ обѣда до 2-хъ часовъ отдыхъ.

Со 2 до 4-хъ часовъ, послѣ обѣда, урокъ 3-й.

Съ 4 до 5^{1/2} часовъ—прогулка.

Съ 5^{1/2} до 8 часовъ—повтореніе уроковъ, или для знающихъ уроки—руководѣлье.

Въ 8^{1/4} часовъ—ужинъ.

Въ 9 часовъ—общая молитва; за тѣмъ отходятъ ко

сну; въ 9^{1/2} часовъ всѣ ученицы должны быть въ постеляхъ.

Примѣчаніе: Время назначенное на отдыхъ и прогулку въ хорошую погоду должно быть проводимо на открытомъ воздухѣ и состоять въ дѣтскихъ играхъ, или въ моціонѣ, или въ уборкѣ цвѣтника и огорода.

Росписаніе

Класическихъ уроковъ, въ Грузинскомъ училищѣ дѣвицъ Духовнаго званія, для низшаго отдѣленія.

Въ понедѣльникъ.

- 1-й Урокъ — чтеніе и чистописаніе по-Русски.
- 2-й Урокъ — Законъ Божій.
- 3-й Урокъ — Руководѣлье.

Во вторникъ.

- 1-й Урокъ — Чтеніе и чистописаніе по-Грузински.
- 2-й Урокъ — Ариѳметика и черченіе.
- 3-й Урокъ — Церковное пѣніе.

въ среду.

- 1-й Урокъ — Чтеніе и чистописаніе по-Русски.
- 2-й Урокъ — Законъ Божій.
- 3-й Урокъ — Руководѣлье.

въ четвертокъ.

- 1-й Урокъ — Чтеніе и чистописаніе по-Грузински.

2-й Урокъ—Ариѳметика и черченіе.

3-й Урокъ—Церковное пѣніе.

ВЪ ПЯТОКЪ.

1-й Урокъ—Чтеніе и чистописаніе по-Русски.

2-й Урокъ—Законъ Божій.

3-й Урокъ—Рукодѣлье.

ВЪ СУББОТУ.

1-й Урокъ—Чтеніе и чистописаніе по-Грузински.

2-й Урокъ—Ариѳметика и черченіе.

Послѣ обѣда урока не полагается и дѣвицы приготавливаются къ Воскресному дню.

Въ Воскресенье и праздничные дни всѣ ученицы должны быть въ церкви, при всѣхъ Богослуженіяхъ; до 6 часовъ онѣ освобождаются отъ всѣхъ учебныхъ занятій; съ 6 же до 8 часовъ незнающія уроковъ приготавливаютъ уроки къ понедѣльнику или къ другому, слѣдующему за праздникомъ, дню.

Примѣчаніе 1. Дѣвицы—ученицы, болѣе успѣвающія, помогаютъ въ приготовленіи уроковъ ученицамъ, менѣе успѣвающимъ.

Примѣчаніе 2. Всѣмъ учителямъ при преподаваніи уроковъ, вмѣняется въ обязанность знакомить ученицъ съ Русскимъ языкомъ и, общими силами, стараться скорѣе пріучить дѣвицъ къ пониманію сего языка и разговору на немъ.

При семъ прилагается отчетъ въ приходъ и расходъ училищныхъ суммъ съ 1864 года по 1 Января сего года.

П Р И Х О Д Ъ.

Съ 1864 по 1867 годъ поступило пожертвованій:

Р. К. Р. К.

1) Отъ Ея Императорскаго Высочества Государыни Великой Княгини Ольги Ѳеодоровны.	200
2) Отъ Его Высокопреосвященства Евсевія, Архіепископа, Экзарха Грузіи:	
а) Наличными деньгами.	557 41 ¹ / ₂
б) Билетами.	100
в) Книгами и портретами для продажи.	215
	<hr/>
	872 41 ¹ / ₂
3) Отъ Княгини Елисаветы Ксаверіевны Воронцовой.	500
4) Отъ Дома Высокопреосвященства Экзарха Грузіи.	200
5) Отъ Ректора Тифлисской Духовной Семинаріи, Архимандрита Викторина:	
а) Наличными.	100
б) Билетами.	100
	<hr/>
	200

Р. К. Р. К.

6) Изъ церквей и монастырей Грузинской Епархіи.	1739 83 ¹ / ₂
7) Отъ Духовенства Грузинской Епархіи.	487 72
8) Отъ стороннихъ лицъ.	84 85
9) По пригласительному листу и таковой же книгѣ.	101 50
10) Изъ Казначейства общихъ Грузинскихъ церковныхъ доходовъ:	
а) На первоначальное обзаведеніе.	500
в) Штатной суммы.	500
	<hr/>
	1000
11) Изъ Грузинскаго Попечительства о бѣдныхъ Духовнаго званія:	
а) На первоначальное обзаведеніе.	500
в) Штатной суммы.	500
	<hr/>
	1000
12) Оставшійся по смерти Духовника Экзаршескаго Дома, Игумена Дороея 5% билетъ Государственнаго Банка.	150
13) Получено годовой платы за право ученія отъ 3-хъ вольноприходящихъ воспитанницъ.	30
14) Процентовъ поступило на капиталъ, заключающійся въ билетахъ кредитныхъ учрежденій.	251 95

Р. К.

Итого по 1867 годъ поступило въ приходъ:

а) Наличными деньгами.	6253 27
б) Билетами.	350
в) Запасами.	215

РАСХОДЪ.

1) Внесено въ кредитныя учрежденія для приращенія процентами.	1432
2) Приобрѣтено 5% билетовъ Государственнаго Банка на сумму 1500 р., за кои уплачено.	1483 77 ¹ / ₂
3) Выдано Совѣту училища на исправленіе дома, занимаемаго училищемъ и стараго флигеля для занятія онаго пекарнею и сараемъ.	1226 4
4) Выдано тому же Совѣту на исправленіе дома, пожертвованнаго покойною Царевною Тамарою Самтаврскому Женскому Монастырю и предназначаемаго къ занятію училищемъ.	600
5) Употреблено на первоначальное обзаведеніе училища.	749 67
6) Употреблено на содержаніе воспитанницъ:	
а) Пищею.	125 98
б) Одеждою	201 36
в) На учебныя пособія.	10 30

	Р. К.
г) На жалованье Наставникамъ. .	126 66
д) На отопленіе, освѣщеніе, при- служу и разныя потребности.	84 65
	<hr/> 548 95

Итого по 1867 годъ поступило
въ расходъ. 6040 43³/₄

За тѣмъ къ 1 Января 1867 года
въ остаткѣ.

а) Наличными деньгами.	212 83
б) Билетами.	3282 (*)
в) Въ запасахъ.	439 82 ¹ / ₄

(*) Въ числѣ запасовъ считаются пожертвованныя,
но непроданныя книги, одежда воспитанницъ и провизія,
оставшаяся къ 1867 году.

БЛАГОДАРСТВЕННОЕ МОЛЕБСТВО

Въ Тифлисской Реальной гимназiи, по случаю покушенiя,
25-го мая 1867 года, на жизнь Благочестивѣйшаго Государя Импера-
тора АЛЕКСАНДРА НИКОЛАЕВИЧА.

Страшная вѣсть о вторичномъ покушенiи на жизнь Благочестивѣйшаго Государя Императора АЛЕКСАНДРА НИКОЛАЕВИЧА, по примѣру прошлаго года, быстро разнеслась, съ 28-го мая, по всему городу Тифлису и поразила сердца всѣхъ вѣрноподданныхъ Его Величества. Лица всѣхъ званiй и состоянiй спѣшили въ храмы Божiи, чтобы предъ престоломъ Всевышняго вознести благодарственныя молитвы за чудесное спасенiе Вѣнценоснаго Помазанника, а съ Нимъ и всей Рос-сiи. Для запечатлѣнiя въ сердцахъ воспитывающагося юношества благоговѣйнаго почитанiя и благоуваженiя къ своему Августѣйшему Монарху и для единокоренной семейной молитвы за продленiе дня драгоцѣнной жизни Его, Директоръ Тифлисской Реальной гимназiи, *О. О. Пенчинскiй*, 30-го мая, оповѣстилъ какъ служащихъ при

гимназіи, такъ и учениковъ оной, чтобы они всѣ собрались 31-го мая, въ 8^{1/2} часовъ утра, въ зданіи гимназіи для присутствованія при благодарственномъ молебствіи по означенному случаю, что и было исполнено всѣми съ радостію. Предъ молебствіемъ законоучитель православнаго исповѣданія, священникъ Г. Хелидзе обратился къ воспитанникамъ съ слѣдующею краткою рѣчію: „Любезныя дѣти! Причина настоящаго нашего собранія, безъ сомнѣнія, вамъ уже извѣстна. Мы собрались для того, чтобы принести сердечное благодареніе Господу Богу за сохраненіе драгоцѣнной жизни Благочестивѣйшаго Государя Нашего Императора АЛЕКСАНДРА НИКОЛАЕВИЧА отъ злодѣйскаго замысла врага, проявившагося въ столицѣ Французской имперіи, 25-го сего мая. Тяжесть сего поступка очевидна. Если всякое злодѣйское покушеніе на жизнь даже обыкновеннаго человека есть тяжкій грѣхъ, противный всѣмъ законамъ божескимъ и человѣческимъ,—то тѣмъ болѣе покушеніе на жизнь Помазанника Божія; съ другой стороны, если сохраненіе жизни даже частнаго человека, среди угрожавшей ему опасности, есть свидѣтельство особеннаго благоволенія Божія къ нему, и составляетъ величайшую радость для него и для всѣхъ близкихъ и знакомыхъ его,—то тѣмъ болѣе вторичное чудесное сохраненіе жизни Царя, главы огромнѣйшаго семейства, Отца отечества. Помолимся же всѣ единодушно, да сохранитъ Господь Богъ и впредь Августѣйшаго Монарха нашего отъ всѣхъ видимыхъ и невидимыхъ враговъ—и насъ отъ подобныхъ безбожныхъ замысловъ. Бога бойтесь, царя

читите! . . .“ При этой процессіи весьма трогательно было, какъ нѣкоторые изъ предстоящихъ подходили къ образу Спасителя и ставили предъ нимъ свѣчи, выражая тѣмъ свою благодарность къ Богу за спасеніе Царя-Благодѣтеля.

С. Г. Х.

СОДЕРЖАНІЕ:

- I. Сказаніе о чудотворной иконѣ Иверской Богоматери, находящейся въ г. Моздокъ.
- II. Воззваніе Высокопреосв. Филарета, м. моск . . .
- III. Училище двѣицъ дух. званія грузинской епархіи.
- VI. Благодарственное молебствіе въ Тифлисской Реальной гимназій, 31-го мая 1867 г.

Дозволено Цензурою. Тифлисъ, 12-го іюня 1867 г.—Печатано въ типографіи А. Энѣаджіанца и К^о.

Приб. къ Гр. Дух. Вѣст. 186⁶/₇ г. № 10, 11 и 12.

Содержаніе „прибавленій“ (на русск. яз.) къ „Груз Дух.
Вѣстнику“ за 186⁶/₇ годѣ.

	Стран.
Синодальное слово Нерсеса Ламбронскаго	2.
О сближеніи армянъ съ правослудною церковію	21.
Объявленіе отъ скопинскаго банка	23.
Воззваніе настоятеля жировицкаго монастыря	27.
Синодальное слово Нерсеса Лабронскаго (продолженіе)	29.
Извѣстія	46.
Некрологъ: прот. А. Коліевъ. <i>Свящ. Георгія Хелидзе.</i>	47.
Синод. слово Нерсеса Лабронскаго (продолженіе)	50.
Правит. распоряженія	66.
Извѣстіе объ освященіи грузинскаго училища двѣицѣ дух. званія	71.
Въ честь и славу св. Тихона	72.
Синод. слово Нерсеса Лабронскаго (Окончаніе)	73.
Библиографія: Описаніе древностей гор. Тифлиса. Пл. Иосселіани. <i>Свящ. Георгія Хелидзе.</i>	94.
Положеніе грузинскаго сельскаго духовенства въ матеріальномъ отно- шеніи. <i>Свящ. Филимона Карбелова.</i>	97.
Библиографія: Описаніе древностей г. Тифлиса. Пл. Иосселіани. (Окон- чаніе). <i>Свящ. Георгія Хелидзе</i>	114.
Приглашеніе къ пожертвованіямъ на постройку правосл. Храма въ Нью-Йоркѣ	117.
Извѣстія объ опредѣленіи на должность и объ открытіи воскресной школы при Тифлисской Д. семинаріи	126.
Выборное начало въ духовенствѣ	128.
Къ дѣлу объ улучшеніи быта духовно-учебныхъ заведеній грузин- ской епархіи	131.

Воззваніе отъ правосл. митрополіи месопотамской въ Азіи	135.
Библіографія: объ изданіи въ 1867 году дух. журнала „Странникъ“ и „Современнаго Листка“	142.
Объявленіе отъ Скоп. банка	144.
Извѣстія объ освященіи придѣльной на хорахъ Пицундскаго храма церкви (въ Абхазіи) и о новомъ абхазскомъ миссіонерѣ	149.
Некрологъ: Свящ. <i>Θ. Кандаки</i>	150.
Сказаніе о чудотворной иконѣ Иверской Богоматери, находящейся въ г. Моздокѣ. <i>Прот. Д. Братановскаго</i>	151.
Воззваніе Высокопр. Филарета, митроп. Московскаго	168.
Училище двѣицъ духовнаго званія грузинской епархіи	169.
Благодарственное молебствіе въ Тифлисской Реальной Гимназій, 31 го мая 1867 года. <i>Свящ. Г. Хелидзе</i>	178.

СОДЕРЖАНІЕ

ГРУЗ. ОТДѢЛА.

- I. Синодальное слово Нерсеса Ламбронскаго. Переводъ Свящ. Григорія Гамбарова.
- II. Поученіе о гнѣвѣ. Свящ. I. Мреглова.
- III. Слово о покойномъ князѣ М. С. Воронцовѣ, Кн. Г. Д. Орбеліани. Съ русск. Свящ. В. Зединидзе.
- IV. Сказаніе объ одномъ недостойномъ священникѣ. (Изъ старой груз. рукописи). Сообщ. Свящ. Симонъ Лукаковъ.
- V. Обстоятельства Эчмиадзинскаго монастыря при нашествіи Персовъ. (Матеріалы для исторіи). Сообщ. Н. Г. Берзеновъ.
- VI. Временныя правила о пенсіяхъ и единовременныхъ пособіяхъ священнослужителямъ епарх. вѣдомства. Пер. Лазаря Туріева.
- VII. Храмъ св. Софіи въ Константинополѣ. Съ русск. Свящ. Иродіона Еліозидзе.
- VIII. Письмо къ редактору. Свящ. Іоанна Гачечиладзе.
- IX. Разныя извѣстія
- X. Евангельскія Блаженства (Стихотв.). Архим. Тарасія.
- XI. Молитва Господня (Стихотв.). Свящ. Іоанна Шатберсеа.
- XII. Отъ Редакціи

იწვება ხელის-მოწერა შემდგომი წლის საქართ.
მახარებელზედ,

მიიღებს ცოცხლის სემინარიაში, რედაქციის სსხედზედ. თვის
წლის უწყისდონს, ესე იგი 12 წიგნის, სხუ № №, მის მიტო-
ნით და სხუ ქმრებში გაგზავნით ხუთი მანეთი; მიუტახე-
ლად და გაუგზავნელად თთხი მანეთი; წინსრულის წლების უწყის-
ლის დახარება შეიძლება ორ მანეთად და სთ მაუჩად.

ს ტ ა ტ ი ე ბ ი

(ა ზ რ ი ლ ის, მ ა ი ს ის ჭ ი ვ ნ ის ის წიგნებისა)

- I. სსინოდო სიტყუა ნერსეს ლამბრონელისა. (შემდეგი). რუს. მ. გ. ლამბრონელისა
- II. სწავლა მრისხანებისათჳს. მღ. ი. შრუგელისა
- III. მთხრობა უღირსად მღჭეღელობისათჳს. წარმთუ. მღ. სო მონ ლუკიანოვისგან
- IV. სიტყუა ნეტარხსენებულის კ. შ. ვარანცოვის ხსენებისა ზე და. რუს. მ. ბ. ზედვინიძისა
- V. (საკე. ისტორ. მასალა). უმთაწინის მონასტრის გარემოება უიწილბაში მთელბელობის დროსა. (შემდგომი) წარმთუ. ნ. ბურძენისგან
- VI. დროებითი კანონი პენსიისა და დროებითის შემწეობისა ეპარხიის უწყების საღმრთო-მოსამსახურეთა და მათთა სახ- ლობათათჳს. რუს. ლახარე ტურიკისა
- VII. წმიდა სოფიოს ტაძარი (აიას სოფიო) კონსტანტინოპოლში. რუს. მღ. ირადიან ელიოზაძე
- VIII. წიგნი რედაკტორთან. მღ. იოანე გაჩეილადისა
- IX. სხუა ჭსხუა ამბავი.
- X. სახარების ნეტარებანი (აქს). ა. ტ.
- XI. საუთლო ლიტუა (აქს). მღ. ი. შატბერისა.
- XII. რედაქციისგან

რედაკტორი და გამომცემი: შადისტერი, მღჭეღელი გიორგი ხელაძე.

Редакторъ и издатель: Священникъ, магистръ Георгій Хелидзе.

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 12-го іюня 1867 года.
Цензоръ I. Сулхановъ.